

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ДИМИТРОВГРАД

Април, 2010.

Овај документ представља резултат колективног рада у којем су узели учешће млади, запослени и незапослени становници града и већих сеоских насеља, пензионери, делегирани представници привреде, друштвених делатности, политичких партија и месних заједница.

По задужењу СО-е предлог документа оформили су чланови Радног тела за израду Стратегије уз стручну помоћ чланова Стручног тима и мишљења чланова Савета за развој Општине.

Радно тело

Ратко Манчев, зам. Председника СО-е
Александар Игов, шеф одсека ОУ за пољопривреду и одрживи развој
Саша Делчев, шеф одсека за локалне јавне приходе и пореску администрацију
Биљана Ранђелов, инспектор заштите животне средине
Далибор Николов, одборник
Иван Иванов, директор Народне библиотеке „Детко Петров“
Драган Милић, одборник
Зоран Димитров, директор Туристичке организације
Емил Колев, већник за привреду и малу привреду
Томислав Василов, одборник
Часлав Маноилов, секретар ИО ОО СПС
Цвета Миланов, одборник
Небојша Иванов, директор НИУ „Братсво“

Стручни тим

Др Слободан Милутиновић, национални експерт
Др Горана Ђорић, Филозофски факултет Ниш
Др Љиљана Стојановић, Економски факултет Ниш
Мр Ненад Поповић, Филозофски факултет Ниш

Савет за развој Општине

Владимир Стоименов, дипломирани економиста
Др Никола Јорданов, специјалиста опште медицине
Ирена Цветков Соколов, дипломирани фармацеут
Елизабета Георгијев, дипл. Филолог српског језика са јужнословенским језицима
Сергеј Иванов, доктор ветерине
Синиша Димитров, инжењер електронике
Саша Костов, информатичар
Петар Тасев, дипл. економиста
Зоран Стаменовић, аутомеханичар
Павле Тодоров, правник
Зоран В Цветков, инжењер машинства

Садржај :

Увод

I . Анализа стања

1. Карактеристике општине Димитровград

1.1. Физичко географске карактеристике

1.2. Природни ресурси

1.2.1. Хидропотенцијал

1.2.2. Пољопривредно земљиште

1.2.3. Биодиверзитет

1.2.4. Минерално-сировински потенцијал

1.2.5. Заштићена природна добра

1.3. Животна средина

1.4. Културно-историјско наслеђе

1.5. Грађевинско земљиште и грађевински објекти

1.6. Инфраструктура и повезаност

SWOT анализа

2. Становништво

SWOT анализа

3. Привреда

3.1. Општи параметри током задњих година у паралели са републичким

3.2. Привредни субјекти на територији општине

3.3.1. Предузећа

3.3.2. Фарме

3.3.3. Задруге

3.3.4. Предузетници

3.3.5. Пољопривредна газдинства

SWOT анализа

4. Друштвене делатности

4.1. Образовање

4.1.1. Предшколска установа

4.1.2. Основна школа

4.1.3. Гимназија

4.2. Култура

4.2.1. Библиотека

- 4.2.2. Центар за културу
- 4.2.3. Културне манифестације
- 4.3. Здравство и социјална заштита
 - 4.3.1. Дом здравља
 - 4.3.2. Општински центар за социјални рад
 - 4.3.3. Дом за старе
- 4.4. Спорт
 - 4.4.1. Спортски клубови
 - 4.4.2. Спортски центар
 - 4.4.3. Спортске манифестације
- 4.5. Информисање
 - 4.5.1. ЈИП РТЦ
 - 4.5.2. НИУ Братство
 - SWOT анализа
- 5. Локална самоуправа

II Инвентар и анализа проблема

III Визија

IV Стратешки циљеви и специфични циљеви

V Актери

VI Акциони план

VII Примена СОР

Прилози

Увод

Када је пре нешто више од десет година стратешко планирање уведено у праксу управљања локалним заједницама у Србији, био је то одговор на потребу да се, у време великих друштвених промена и свеобухватне кризе, локални развој усмери тако да, с једне стране, задовољи потребе локалних заједница а да, с друге стране, активира и мобилише све ресурсе којима локалне заједнице располажу. Ако је стратешко планирање крајем деведесетих још увек било новост која је изазивала и знатижељу и отпоре, пред крај прве деценије двадесет првог века постало је неопходан услов без кога ни једна локална заједница не може да се укључи у развојне програме Републике Србије, Европске Уније или неке од међународних организација које подстичу друштвени развој.

Мада је данас у Србији стратешко планирање постало опште прихваћени приступ планирању развоја, не постоји ни јединствени концепт, ни методологија, нити јединствена организација послова на изради и спровођењу стратешких планова. Различите моделе и различите методологије израде стратешких планова доносиле су различите консултантске и експертске групе које су велике међународне организације (UN, EU, USAID) ангажовале да координирају програме помоћи локалним заједницама у Србији. Тако се као први наметнуо проблем избора модела и начина израде стратешког плана за општину Димитровград.

Неколико чинилаца је утицало на тај избор. Прво, усвојена *Стратегија одрживог развоја Републике Србије* послужила је као модел најобухватнијег стратешког документа који интегрише све посебне, секторске стратегије и као оквир у коме се може развити стратегија развоја општине Димитровград. Опредељење за стратегију *одрживог развоја* диктирано је жељом да основни стратешки документ општине и по форми и по садржају буде компатибилан са *Стратегијом одрживог развоја Србије*. Треба нагласити да се током рада на изради стратегије све време осећао недостатак једног „средњег“ регионалног нивоа планирања на коме би било могуће прецизније дефинисати контекст развоја општине. Друго, општина Димитровград је у протеклих пет година стекла значајно искуство у стратешком планирању¹. Постојала је чврста решеност да се то искуство искористити и угради у израду новог, обухватног стратешког плана општине. Треће, на избор модела и начина израде стратегије утицали су и стручњаци ангажовани као консултанти при изради стратегије.

Стратегија одрживог развоја општине Димитровград израђена је највећим делом сопственим снагама и властитом памету. При томе је коришћено знање стечено властитим искуством при изради секторских стратегија у последњих пет година, и учењем на искуствима других општина које су своје планове одрживог развоја формулисале у оквиру различитих програма развоја општина Србије које је координирала Стална конференција општина и градова а које су финансирале разне међународне организације.

У израду стратегије био је укључен велики број актера (партиципативни приступ који је у појединим фазама укључивао све становнике општине) и израда је организована тако да омогући стицање нових знања и размену искустава између свих учесника у процесу (тзв. learning approach). Та два принципа су универзално прихваћена у свим приступима стратешком планирању. Процес израде стратегије описаћемо тако што ћемо навести фазе кроз које је израда стратегије прошла, обављене активности и резултате постигнуте у свакој фази.

СО-е је 28. 11. 2008. донела Решење о именовану Радног тела за ажурирање постојећих општинских стратегија и израду СОР општине. Радно тело је усвојило план и

¹ Стратешки општински акциони план 2004 – Европска агенција за реконструкцију; План интегралног управљања комуналним отпадом 2005; Локални еколошки акциони план 2005 - Регионални центар за животну средину за Централну и Источну Европу; Стратешки план социјалне заштите општине Димитровград 2006-2011; Стратегија развоја туризма општине Димитровград 2009 – Економски факултет Универзитета у Београду; Стратегија развоја спорта 2009 – 2013

програм израде COP и предлог да се ангажује експертски тим преко Одбора за грађанску иницијативу из Ниша.

Рад на изради Стратегије започео је упознавањем учесника са концептом и процесом планирања одрживог развоја кроз предавања и радионице које су водили консултанци, наставници и сарадници Универзитета у Нишу које је ангажовао Одбор за грађанску иницијативу из Ниша, организација која је пружала стручну и консултантску помоћ током израде стратегије. Чланови Радног тела упознати су са концептом одрживог развоја, различитим приступима локалном економском развоју, ризицима по животну средину и друштвеним ризицима које економски развој може донети.

Креирање визије развијене општине Димитровград протекло је уз учешће најшире јавности. Елементи за склапање визије прикупљани су током радионица са члановима радне групе, кроз анкету у којој су учествовали грађани Димитровграда, из радова ученика основних и средњих школа на тему „Мој град и ја“, из расправа у локалним медијима. Мада до краја процеса није пронађена концизна и ефектна изјава о визији, уобличена је једна одређена и прецизна слика општине у каквој би њени становници волели да живе. Та слика је коришћена за формулисање и постављање основних стратешких циљева.

Анализу стања у општини обавио је тим за израду стратешког плана на основу података из званичних извора и мишљења грађана изнетих на радионицама, у анкети и у расправама које су се током израде стратегије водиле у јавности.

Огромну олакшицу у изради стратегије представљало је постојање *Извештаја о дијагнози стања општине Димитровград*, документа сачињеног 2004. године у оквиру Програма подршке општинама источне Србије². Овај документ садржи исцрпну листу индикатора стања у општини тако да је било довољно ажурирати те податке да се добије квалитетна документациона основа не само за анализу тренутног стања већ и за стицање увида у главне трендове који карактеришу развој општине Димитровград. Уз податке садржане у другим стратешким документима израђеним између 2005. и 2008. године и податке добијене из других званичних извора (Републички завод за статистику, Републички хидро-метеоролошки завод, Национална служба за запошљавање, Служба за катастар непокретности, евиденције општинских служби и јавних предузећа) радни тим за израду стратегије је располагао довољним и поузданим информацијама на основу којих је урађена анализа стања у општини.

Први циљ анализе био је уочавање главних проблема са којима се општина суочава, те покушај да се ти проблеми групишу, систематизују и установе њихови заједнички узроци. У анализи су, прво, упоређивани индикатори садашњег стања са индикаторима из претходних година и на тај начин идентификовани основни трендови. Затим је стање општине Димитровград на основу тих истих индикатора упоређивано са стањем у суседним општинама и са просеком републике. Коначно, стање општине установљено дијагнозом, упоређено је са визијом општине и регистровано је у којим све областима и у којој мери актуелно стање одступа од жељеног. На тај начин је сачињен инвентар проблема који се састојао од негативних (нежељених) трендова, карактеристика по којима општина Димитровград заостаје за суседним општинама и просеком републике и незадовољених потреба становника Димитровграда.

Поређењем тих проблема са жељеним стањем израженим у визији, у наставку анализе дефинисан је јаз који дели општину од жељене будућности. Стратешки циљеви постављени су тако да допринесу смањивању (затварању) тог јаза. Одређени су главни приоритети, утврђени стратешки правци развоја, постављени главни стратешки циљеви које на путу ка модерном Димитровграду треба остварити.

² Овај пројект је за Европску унију спровела Европска агенција за реконструкцију, а генерални циљ пројекта био је помоћ локалним самоуправама у изградњи институција, развоју инфраструктуре, очувању животне средине, развоју тржишне привреде и развоју грађанског друштва.

Коначно, применом SWOT анализе, одабране су оне активности које, имајући у виду капацитете општине и спољашње околности, имају највише изгледа да доведу до остварења постављених циљева.

Текст нацрта Стратегије одрживог развоја као резултат заједничког рада свих чланова тима за израду Стратегије одрживог развоја предочен је руководству општине и дат на јавну дискусију 23.04.2010. године.

Стратегије одрживог развоја општине Димитровград усвојена је на седници Скупштине општине Димитровград 30.06.2010. године.

Општина Димитровград је тако добила један важан документ, који може значајно утицати на обликовање њене будућности. Међутим, како нас учи искуство других општина, усвајање документа је тек почетак посла. Стратегију развоје треба не само усвојити, него је треба и спровести, а спровођење стратегије је често скопчано са низом нових проблема. Како нас учи искуство других, није мали број општина у којима се усвојена стратегија уопште не спроводи (користи се као документ који се показује у zgodним приликама али се на њеном спровођењу практично ништа не ради). Негде стратешки планови нису допуњени комплементарним оперативним плановима па стратешки план остаје тек списак циљева без механизма за њихово остваривање. Негде се сматра да је стратегија искључиво ствар општинског руководства па бројни субјекти остају искључени из њене реализације.

Ова стратегија је документ који даје шансу свим грађанима и свим пријатељима општине Димитровград да допринесу њеном развоју. Стратегија ће се реализовати кроз програме и пројекте чији носиоци могу бити и општинска управа, и јавна предузећа и привредни субјекти, и организације грађанског друштва, стране и домаће, и сваки појединац који има идеје, знање и вољу да својим залагањем допринесе остваривању развојних циљева своје општине. Одбор за примену Стратегије ће иницирати и подстицати формулисање таквих пројеката/напора, оно ће координирати деловање различитих актера и обављати послове мониторинга и евалуације, али ће остварење визије и постизање стратешких циљева бити могуће само као резултат заједничког напора свих становника општине.

I АНАЛИЗА СТАЊА

1. КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ ДИМИТРОВГРАД

1.1. Физичко – географске карактеристике

Општина Димитровград се налази између 22°32' и 23°00' источне географске дужине, те 42°42' и 43°12' северне географске ширине. Захвата источни и југоисточни део административног Пиротског округа и налази се на самој граници са суседном Републиком Бугарском.

Општина Димитровград захвата простор од 481 км², и ту површину насељава 11.748 становника (према попису из 2002. године), и то 6.968 који живе у граду Димитровграду, а 3.147 у приградским селима и 1.623 у осталим селима. Густина насељености је 24 становника на 1 км². У општини Димитровград постоји 42 села која су по броју становника веома мала и са старачким домаћинствима осим три до четири приградских сеоских насеља.

Димитровград лежи на коридору X и удаљен је од Београда 360 км, од Ниша 96 км и од Софије 60 км. Кроз град пролазе две саобраћајнице међународног значаја – међународни аутопут (некада римски друм *Via militaris*) и железничка пруга Ниш – Димитровград – Софија Преко њих функционише друмски и железнички саобраћај Европе са азијским континентом. На 5 км источно од Димитровграда налази се гранични прелаз Градина.

Територија општине Димитровград припада планинском типу рељефа. Главне црте рељефа на територији општине дала су тектонска збивања која су се дешавала у централном и западном делу Балкана. Дејством ендогених и езогених сила створени су на територији општине Димитровград врло разноврсни и бројни тектонски, абразиони, флувијални, денудациони, крашки, па чак и глацијални облици рељефа који се могу груписати у пет одвојених и међусобно доста различитих предеоних целина:

1. Горњи Висок
2. Забрђе
3. Југоисточно Понишавље
4. Бурел
5. Долина реке Јерме / Дерекул

1. Горњи Висок

На територији општине Димитровград налази се јужна област западне Старе планине – Горњи Висок. Обухвата територију од 113,68 км² са осам села: Влковија, Горњи Криводол, Доњи Криводол, Изатовци, Каменица, Сенокос, Бољевдол и Браћевци.

Стара планина представља западне огранке Балканског планинског система, простирајући се од Црног мора па до Вршке чуке у укупној дужини од 530 км. У нашој земљи се простире западна Стара планина која представља пространи планински венац у источној Србији, који се простире од Зајечара до Димитровграда и као морфолошка целина омеђена је долинама Белог и Трговишког Тимока, и Височице, а на истоку државном границом.

Статус територије је Парк природе „Стара Планина“, туристичке регије Стара Планина са акцентом на развој скијалишта „Сенокос-Сребрна глава“ и повезивање у јединствено скијалиште са скијалиштем „Берковица“ на северним падинама Старе планине у Бугарској.

2. Забрђе

Предеона целина Забрђе се простире на око 168 км², правцем север-југ око 12 км и правцем исток-запад око 14 км. Разуђени брдски простор 500-900 м.н.в. који се диже од долине Нишаве до планине Видлич са гребеном између 1100-1200 м.н.в. Под падинама Видлича налази се највеће крашко поље у Србији – Одоровско поље на око 700 м.н.в.

Планина Видлич представља континуирани појас дужине 13 км и различите ширине од 250 до 1.500 метара. Укупна површина је око 1.000 ха. Око 750 ха заузимају пашњаци, а осталих 250 ха је под шумом. Планина Видлич представља природну границу између Забрђа и Висока.

На југозападном делу Одоровског поља је развијен и подземни крашки рељеф, као понорске пећине Одоровске реке. Највећи значај има Комплекс петерлашке пећина за коју је Завод за заштиту природе Србије је 2006. године урадио елаборат о заштити „Петерлашких пећина“ у коме предлажу заштиту у статусу Споменика природе I категорије, природно добро од изузетног значаја и спровођење режима II степена.

3. Југоисточно Понишавље

Југоисточно Понишавље - са Димитровградском котлином је релативно уска долина Нишаве између Забрђа на северу и Бурела на југу, на 470-500 м.н.в. површине 16,65 км², правцем исток-запад око 10,5 км, ширина долине око 1-1,5 км. У средишту долине смештен је Димитровград, а долином пролази међународна железничка пруга и аутопут. У овој долини је концентрисан највећи део становништва. У граду Димитровграду, приградским насељима и суседним селима живи више од 85% становника општине.

4. Бурел

Бурел представља разуђен брдски простор са маркантном вододелницом доњег слива реке Јерме и Лукавачке реке. Развође је висине око 900 м.н.в., док су околни врхови преко 1.000 м. Овом вододелницом планирана је изградња савременог пута од Димитровграда до новог граничног прелаза у Петачинцима. Правцем север-југ овај простор има око 12 км, правцем исток-запад око 13 км. Укупна површина ове целине износи око 156 км². Највиши део овог простора је планина Гребен са висином од 1338 м.н.в.

5. Долина реке Јерме / Дерекул

Долина реке Јерме је специјални резервата природе (Службени гласник РС, бр. 55/08) представља врло уску долину уклештену између стрмих падина околних планина. Ово је свакако једно од најнеобичнијих станишта не само на територији Србије, него и шире. Површина ове предеоне целине је око 68 км². Река Јерма тече из Бугарске правцем исток-запад до села Трнски Одоровци, где скреће на север кроз чувену клисуру Јерме да би се неколико километара низводно улила у Нишаву. Са запада у рејону села Трнски Одоровци у Јерму се улива Кусовранска река која тече кроз изузетну, стрмим планинским одсецима прикљештену, више јаругу него долину. Површина ове предеоне целине је око 68 км².

Климатски услови

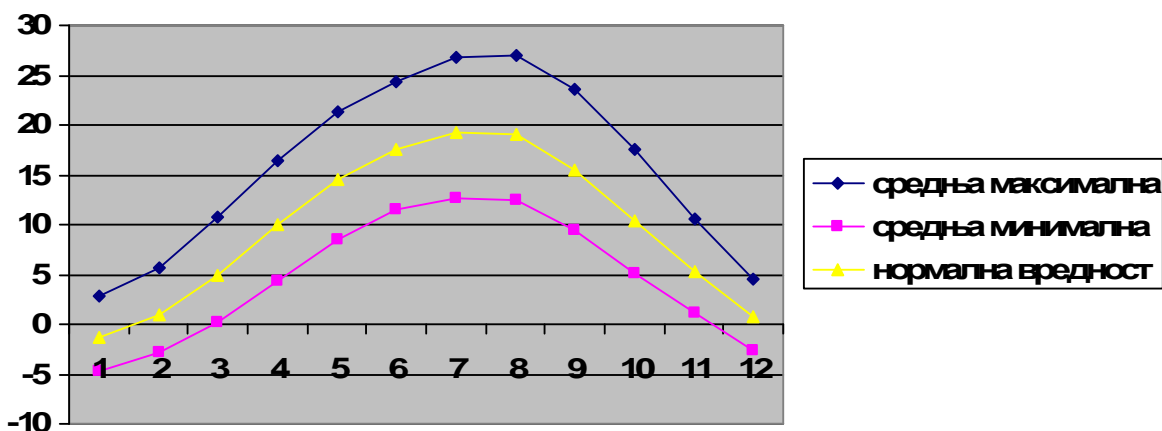
На подручју општине Димитровград углавном се испољава умерено-континентални климатски тип. Метеоролошка станица у Димитровграду је једна од најстаријих у нашој земљи, основана је далеке 1926. године и од тада се непрекидно прате климатски услови.

Температура ваздуха

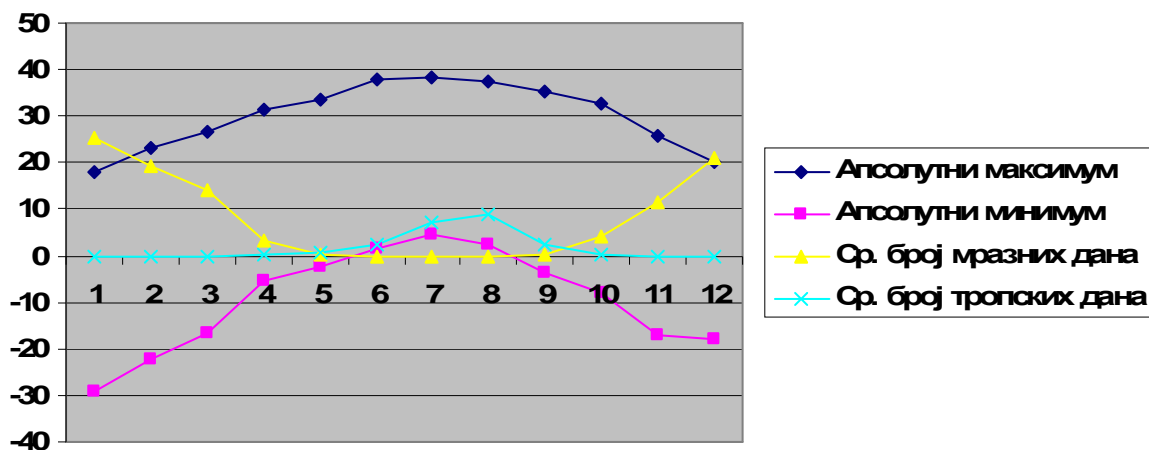
Територија општине припада Горњем Понишављу чије су температуре на западу више у односу на њен источни део. У посматраном периоду средња минимална температура ваздуха у јануару је до -4,8°C, док је средња минимална температура априла 4,3°C, а новембра 1,2°C. У брдско-планинским пределима температуре су још ниже. Топлији период започиње нагло априла, а завршава се брзо почетком октобра месеца. Најтоплији месеци су јул и август, чије су температуре приближно уједначене (19,3°C и 19°C). Дневне температуре тих месеци су знатно више, али су ноћи јако свеже, те средње температуре нису високе. Током вечери са околних брда спуштају се расхлађене ваздушне масе, те жарке дане смењују прохладне ноћи. У долини Нишаве у просеку има 30 тропских дана током лета, док

је северно од Видлича само 10. Југозападно од Нишаве подручје није ни много више нити пак знатно хладније. У том делу биљни покривач је распрострањенији и бујнији, те и он условљава климатске карактеристике.

Апсолутне минималне температуре општине Димитровград су веома ниске. Најниже су у јануару (-29,3°C) и фебруару (-22,3°C). Негативних температура нема само у јуну, јулу и августу месецу. Ниске температуре током 9 месеци годишње скраћују вегетациони период биљкама осетљивим на хладноћу. Апсолутне максималне температуре јављају се у току лета и то јуна, јула или августа месеца. Апсолутни максимум за наведени период 39,3°C јавља се јула месеца, док је највећа измерена температура од 42°C забележена августа месеца.

Слика 1. Графички приказ средње максималне, минималне и нормалне вредности температуре ваздуха током године на територији општине Димитровград

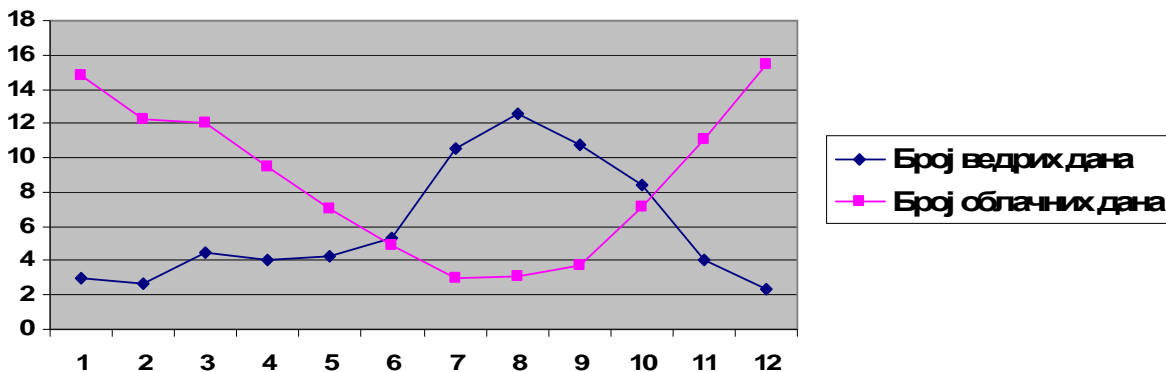
Слика 2. Графички приказ апсолутног максимума и минимума температуре ваздуха и средњи број мразних и тропских дана током године на територији општине Димитровград

Релативна влажност ваздуха

Месеци	Јан	Феб	Мар	Апр	Мај	Јун	Јул	Авг	Сеп	Окт	Нов	Дец	ГОД
Просечна влажност	79,4	76,5	69,9	65,9	69,0	70,8	66,7	65,9	69,2	72,4	78,5	81,5	72,1

Средње месечне вредности релативне влажности ваздуха у наведеном периоду крећу се од 65,9% до 81,5%. Највећа влажност је у зимском периоду због ниских температура ваздуха, а најмања у августу и априлу. Повећање релативне влаге у мају и јуну месецу настаје због обилнијих падавина.

Трајање сијања сунца

Слика 3. Графички приказ ведрих и облачних дана током године на територији општине Димитровград

Највећи број облачних дана је у децембру (15,4), затим у јануару (14,8) и фебруару (12,3). Најмање облачних дана има у јулу (3,0), августу (3,1) и септембру (3,7). Највећи бр. сати сијања сунца током године је у јулу (302,6) и август у (287,5), а најмањи у децембру (63,0) и јануару (76,2). Ако за поређење осунчаности општине Димитровград узмемо просечну осунчаност Медитеранских земаља јула месеца (преко 350 часова), онда нашу општину можемо оценити као добро осунчану и повољну за развој летњих туристичких активности. Мали број дана са маглом просечно је 10,8 дана.

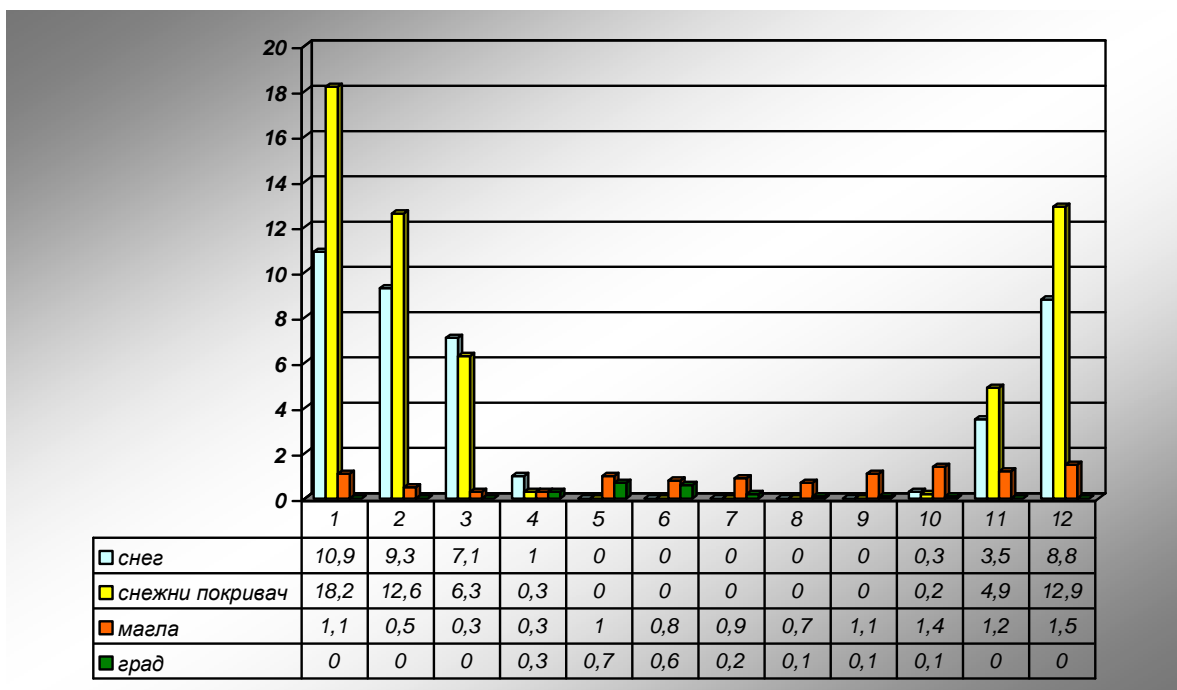
Ветрови

Ветрови	N	N NE	NE	E NE	E	E SE	SE	S SE	S	S SW	SW	W SW	W	W NW	NW	N NW	С
Честине	6	4	10	39	118	89	117	18	6	3	8	27	68	122	107	23	136
Брзине	2,3	2,1	2,5	2,8	2,8	3,4	3,1	3,2	2,7	1,9	2,2	2,4	2,6	3,6	3,9	3,3	

Изразито доминирају ветрови из југоисточног, источног и североисточног правца, док ветрови са запада дувају углавном само јула и августа месеца.

Приказ падавина и појава

Појаве - број дана са снегом, снежним покривачем, маглом и градом.

Слика 4. Графички приказ појава током године на територији општине Димитровград

Главни максимуми падавина су у мају (74,9мм) и јуну (87,1мм). То су уједно и најкишовитији месеци на том подручју. Главни минимум падавина је септембра (38,9мм) и октобра (39,1мм). Током лета кише су краткотрајне, након чега брзо опет огреје сунце, а ретка су она лета у којима сваког другог или трећег дана падне киша. Сува и топла лета јесу главне карактеристике климе Димитровграда.

Први снег падне углавном у брдско-планинском делу и то новембра месеца. Последњи снежни дани у Димитровграду су у марту, а у брдско-планинском крају априлу или мају месецу. У вишим крајевима снег се дуже задржава и веће је дебљине снежни покривач. Снежни покривач се најдуже задржи децембра (12,9 дана) и јануара (18,2 дана). Ниске температуре ваздуха на Старој планини задржавају снег у априлу, мају и октобру месецу.

Општина Димитровград се налази у IX зони MCS скале. Коефицијент сеизмичког интензитета се креће у граници од 0,025 до 0,08.

Приказани подаци у таблицама и графицима су на основу података Републичког Хидрометеоролошког завода Србије.

Детаљнији подаци о климатским условима на основу података Републичког Хидрометеоролошког завода Србије у Анексу 1 „Климатски услови“.

1.2. Природни ресурси

1.2.1. Хидропотенцијал

Главни водени токови су Нишава, Габерска (Лукавачка), Јерма, Височица и вештачке акумулације језера Сават I и Сават II. Цело подручје припада црноморском сливу.

Нишава

Нишава са дужином од 218 км најдужа је притока Јужне Мораве. Нишава извире у Бугарској испод врха Ком на Старој планини. Пролазећи 151 км углавном према западу, Нишава пролази кроз Димитровград, Пирот, Белу Паланку, Нишку Бању и кроз Ниш. Око 10 км после Ниша улива се у Јужну Мораву. Нишава припада црноморском сливу и њен слив покрива територију од 3,950 км² (1.237 км² у Бугарској, 2.713 км² у Србији). Нишава данас

није пловна река. Притоке Нишаве крај Димитровграда су левообалне: Габерска (Лукавачка) река, Жељушки поток, Гоиндолска река, Габерска. Десне притоке нема осим четири извора: Врело (Строшена чешма), код Богатице, гоиндолска затока и врело у подножју Гоиндолског калеа. Долина Нишаве је део природног пута који је од античких времена повезивао Европу и Азију пут још прати долине река Велике Мораве и Марице.

Габерска (Лукавачка) река

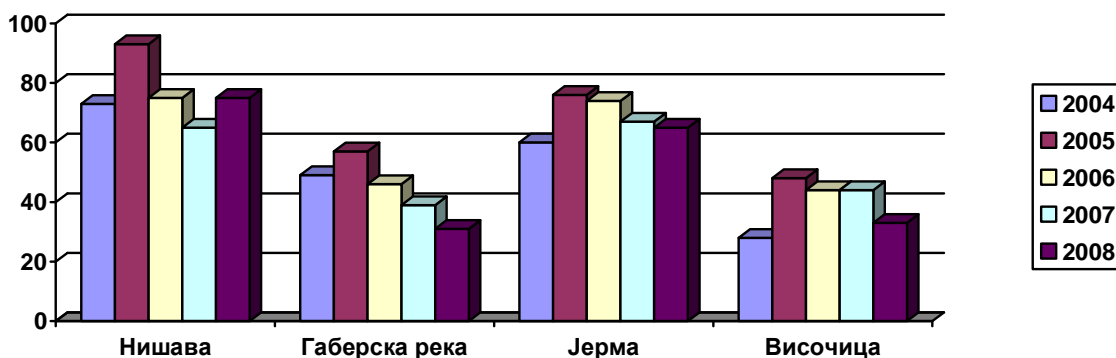
Габерска (Лукавачка) река је највећа притока Нишаве на подручју општине Димитровград. Габерска река има више притока са релативно малим количинама просечног годишњег протока. Габерска река протиче равницом коју је својим меандрирањем формирала у алувијални нанос.

Јерма

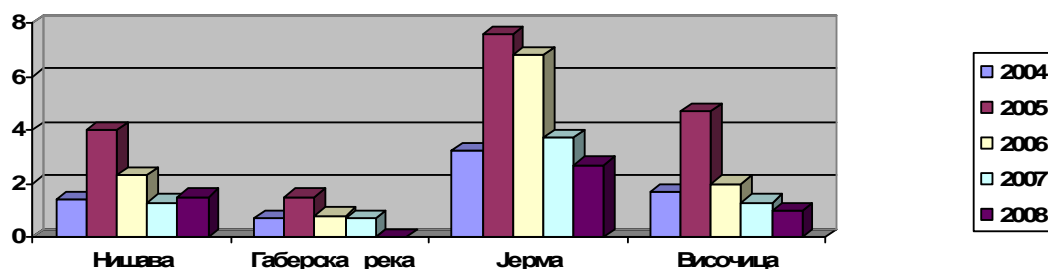
Јерма извире на планини Власина тачније од Колонишки рид тече у правцу СИ код села Стразимировци прелази у Бугарску и тече преко Знепоља до Трна и после тога иде у правцу СЗ Кроз Трнско ждрело и код села Петачинци поново прелази у Србију. Притоке Јерме су левообална Кусовранска река и деснообална Погановска река као и многобројни мањи потоци. Слив Јерме је 763 км². Дужина реке је 65,5 км од тога 25 км протиче кроз територију Р. Бугарске.

Височица / Комштитчка река

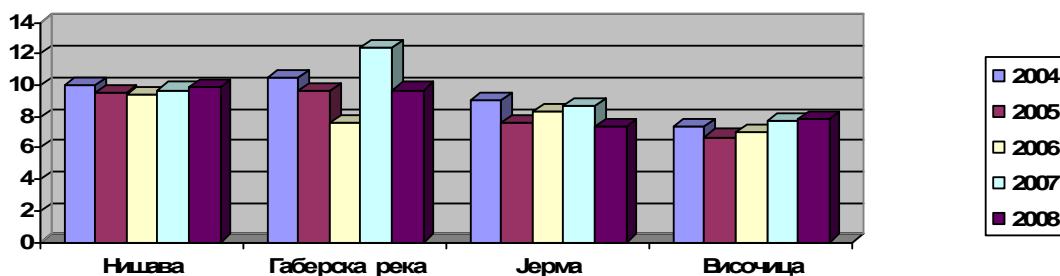
Кроз природну целину Висок протиче река Височица (Комштитчка река), која извире у Бугарској испод врха Ком и Краставац, покрива преседлине ових врхова, одакле јој се формира водоток од неколико извора, од којих се образују потоци који се низводно сливају и чине Комштитчку реку која изнад села Доњи Криводол улази у Србију, поред села Височка Ржана уливањем Јеловичке реке носи име Височица. Долина реке Височице (750-800 м.н.в.) омеђена са југа Видличем 1100-1200 м.н.в. а са севера гребеном и врховима Старе планине 1700-1900 м.н.в. Простор је површине око 126 км² простира се правцем југ-север око 14 км и правцем исток-запад око 9 км.

Слика 5. Средњи годишњи водостај (цм) на рекама Нишава, Габерска, Јерма и Височица на мерним станицама на територији општине Димитровград у периоду 2004 – 2008 година

Слика 6. Средњи годишњи проток (m^3/c) на рекама Нишава, Габерска, Јерма и Височица на мерним станицама на територији општине Димитровград у периоду 2004 – 2008 година

Слика 7. Средња годишња температура ($^{\circ}C$) на рекама Нишава, Габерска, Јерма и Височица на мерним станицама на територији општине Димитровград у периоду 2004 – 2008 година

Сават I и II

На подручју Забрђа налазе се језера Сават I и Сават II која су вештачке акумулације направљене у крашкој Одоровачко-смиловској котлини (на око 700 м надморске висине) у близини села Смиловци, па су познатија као Смиловска језера. Од Димитровграда су удаљена око 12 км северно и до њих води асфалтни пут. Направљена су у циљу мелиорације поменутог крашког поља, односно одводњавања у пролеће и наводњавања у лето и јесен. Површина Савата I је око 5,3 ха, са акумулацијом од 83.000 m^3 воде и највећом дубином од 6 м, а површина Савата II је око 22 ха, са акумулацијом од 420.000 m^3 воде и највећом дубином од 6 м.

Пошто нису стављена у своју основну функцију, језера су временом порибљена и стављена на газдовање Удружењу спортских риболоваца „Нишава“ из Димитровграда, а после тога Удружењу спортских риболоваца „САРП“. Показала су се као идеална за узгој рибе и спортски риболов, па су задњих година омиљена дестинација многих спортских риболоваца из Димитровграда, Пирота, Ниша и других места. Језера су богата шараном, штукаом, сомом, црвенперком, бодорком, америчким сомићем, карашем и другом рибом. Годишњи капацитет је производња и изловљавање 30 – 50 тона рибе. Имају рибочуварску службу, а може се пецати годишњом или дневном дозволом које важе само за та језера.

Подземне воде су плитке (највише до 4 м испод нивоа терена).

Детаљнији подаци о хидропотенцијалу на основу података Републичког Хидрометеоролошког завода Србије у Анексу 2 „Хидропотенцијал“.

1.2.2. Пољопривредно земљиште

На производну вредност пољопривредног земљишта на подручју општине утичу бројни фактори, од којих су најзначајнији: геолошка подлога, типови земљишта, ортографија, физичко-хемијске особине земљишта, климатски чиниоци, хидролошке карактеристике

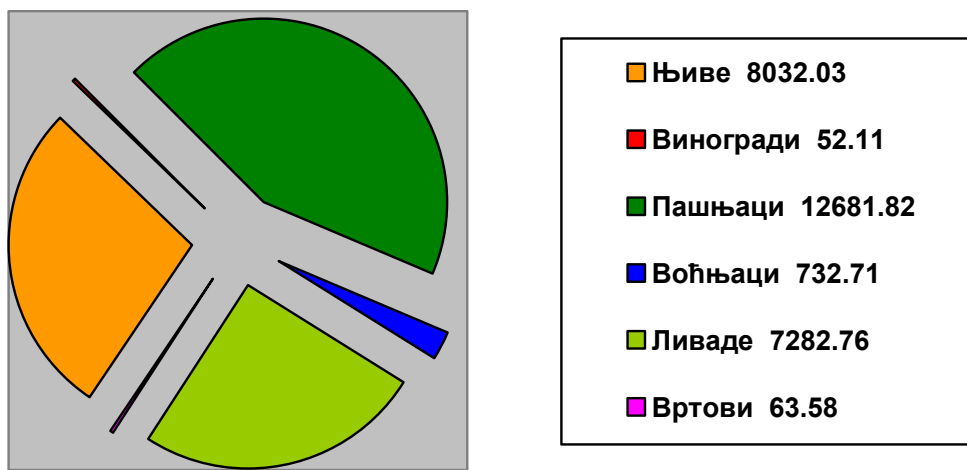
подручја, природна флора и фауна, начин обраде и коришћења земљишта, еколошки фактори и друго.

Геолошка подлога је врло хетерогена. Према еволутивно генетичком приступу, земљишта могу се сврстати у две серије: а) на црвеним пешчарима, б) и кречњачко – доломитским паријама.

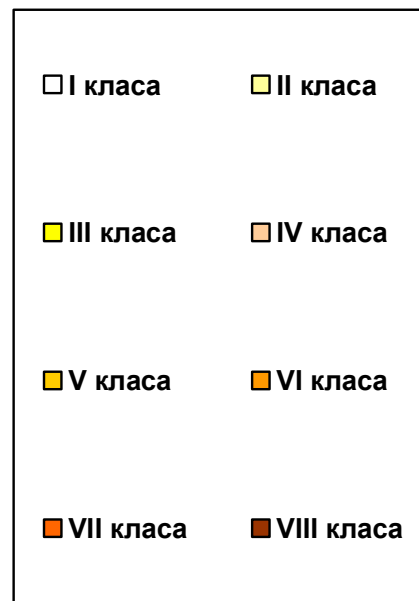
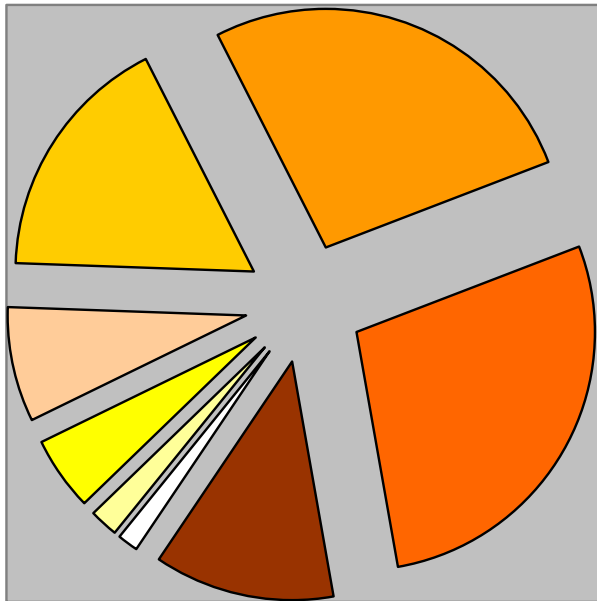
У брдско – планинским крајевима општине, најзаступљенија су смеђа земљишта на различитим подлогама, благо киселе до киселе реакције. Брежуљкасто – брдски облици рељефа сачињени су од разнородних миоценских и плиоценских седимената (органиски кречњаци, конгломерати, пешчари и лапорци). На њима су развијена земљишта у типу еродираних смоница, гајњача, смеђих земљишта најчешће на кречњачкој подлози, новостворена земљишта у првој зони делувијалне акумулације различите дубине и плодности. У уским долинама планинских речица јављају се алувијално делувијални наноси различитог састава, дубине и производне вредности. За пољопривреду овог краја економски најзначајнија земљишта су у котлини реке Нишаве. Овде се среће више различитих типова и подтипова земљишта, као: смонице у огајњачавању, гајњаче, бескарбонатске ритске црнице, алувијално – делувијално земљишта у огајњачавању, карбонатни алувијум иловаст и теже иловаст, карбонатни алувијуми (лакше иловаст и песковито забарени, забарени на тресету). На рубним деловима поља доминирају делувијална земљишта.

Производна вредност пољопривредног земљишта осталих делова општине, у принципу гледано, је релативно скромна, због следећих релевантних чињеница: 1) Квалитет земљишта (плодност, дубина, односно развијеност профила, садржај хумуса и асимилатива, рН вредност, водни и ваздушни режим и др.) претежним делом су на доњој граници осредњег, а у великом проценту и недовољни за економски оправдану билјну производњу; 2) Неповољне климатске карактеристике условљавају честу појаву дужих сувих периода; 3) Неповољан механички састав и конфигурација терена не омогућавају квалитетну обраду; 4) Значајне површине пољопривредног земљишта су зарасле у шикаре и практично се трансформисале у непродуктивна. Производну вредност земљишта умањује и чињеница што је у значајној мери геолошка подлога песковита и веома пропустљива за воду, услед чега вода која пада у облику атмосферског талога врло брзо пада у дубину и постаје недоступна биљкама у дужим периодима.

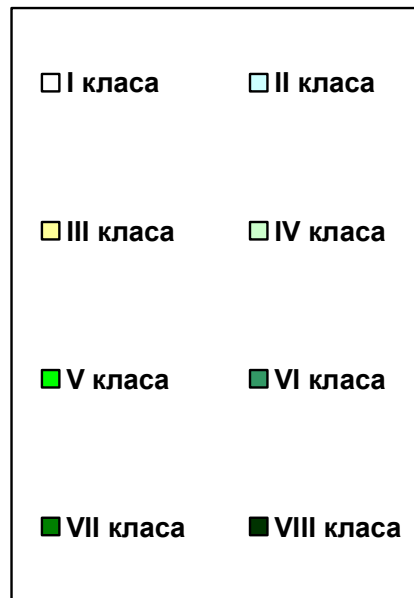
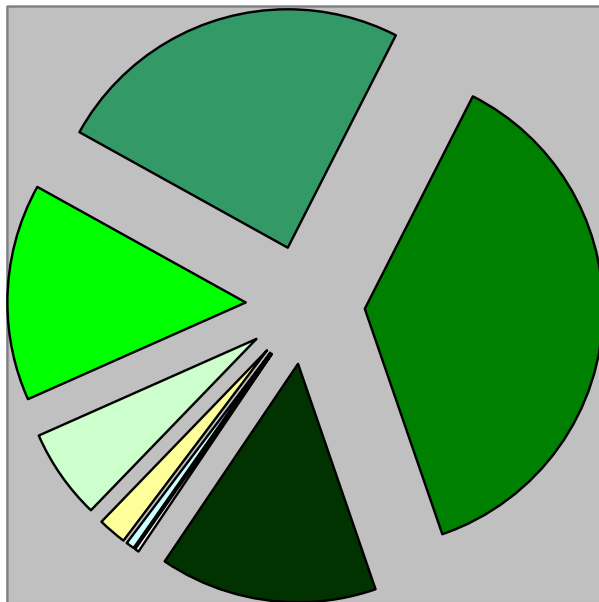
Оријентациона оцена квалитета пољопривредног земљишта може се илустровати на основу катастарских класа, које се утврђују за сваку категорију коришћења пољопривредног земљишта посебно. По овом мерилу сва земљишта се деле у осам катастарских класа. На подручју општине, прве четири катастарске класе углавном су заступљене у пољу и она се по правилу користе за гајење ратарско-повртарских култура и интензивних воћњака и винограда. Земљишта пете и шесте класе на нижим надморским висинама претежно се користе за гајење воћа и винове лозе, као и за производњу сточне хране (луцерка, црвена детелина и друге легуминозе, природне ливаде), а седме и осме за пашњаке.

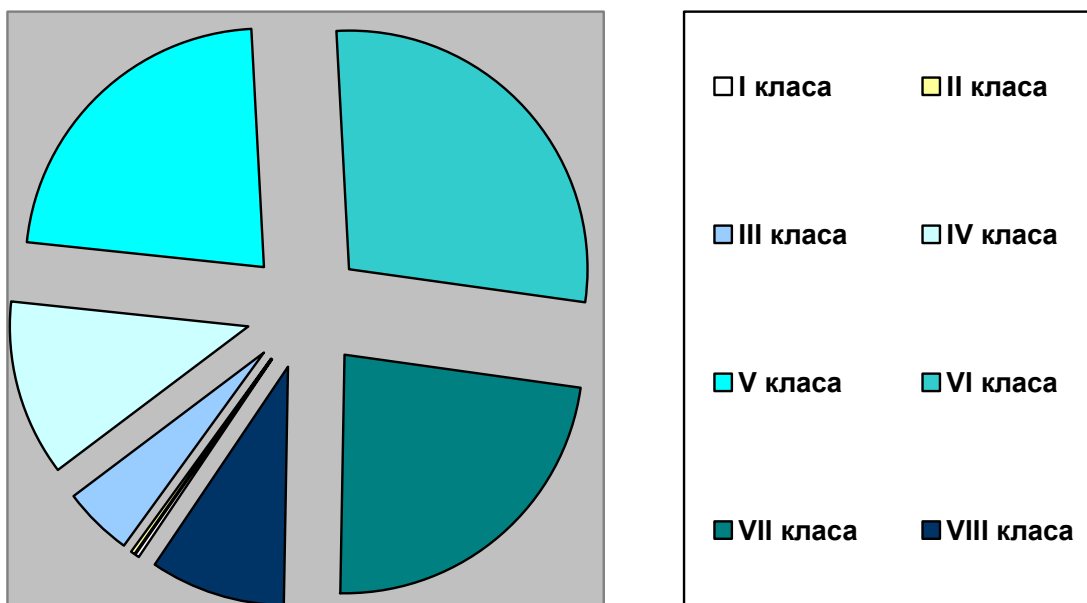
Слика 8. Графички приказ пољопривредног земљишта по културама изражено у хектарима

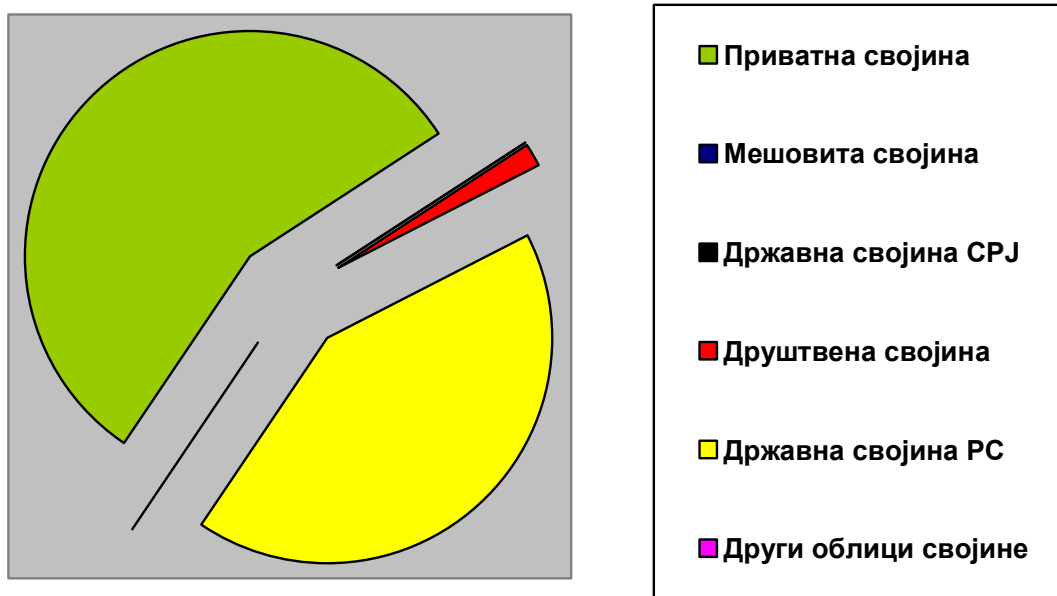
Слика 9. Графички приказ њива по класама на територији општине Димитровград

Слика 10. Графички приказ ливада по класама на територији општине Димитровград

Слика 11. Графички приказ пашњака по класама на територији општине Димитровград

Слика 12. Графички приказ пољопривредног земљишта на основу својине на територији општине Димитровград

Детаљнији подаци о пољопривредном земљишту на основу података Одсека за пољопривреду и одрживи економски развој у Анексу 3 „Пољопривредно земљиште“.

1.2.3. Биодиверзитет

Основне карактеристике биодиверзитета су, изузетна разноврсност флоре и фауне, богат шумски фонд, богатство и разноврсност животних заједница и значајан генетски фонд.

Стање природне вегетације уклапа се у шири ареал распрострањености појединих врста Балкана, посебно планинских масива: Старе планине, Видлича, Влашке и Гребен

планине, које су се формирале утицајем тектонских активности у прошлости, чија последица су наведене формације и свакако резултат су климатских, географских, геоморфолошких, геолошких и осталих услова на овом простору.

Флора је веома разноврсни, сваки ниво надморске висине и географски положај има свој тип вегетације. Слично другим брдско-планинским крајевима Источне Србије су заступљена три основна типа вегетације: ливадско-пашњачки, пашњачки, и шумски.

Шумска вегетација на подручју је доста разноврстан, због познате чињенице да свака од шумских асоцијација има посебне захтеве у погледу надморске висине, рељефа, експозиције терена, климатских фактора и друго. Посматрано вертикално у овом крају се издвајају следећи шумски појасеви: а) појас галеријских шума, б) појас храстових шума, в) појас букових шума и г) појас четинарских шума.

Такође, у овом крају расте више стотина врста самониклог лековитог и ароматичног биља, од којих су економски најзначајније следеће: клека, шипак, слез, мразовац, велебиље, линцура, јагорчевина, коприва, одољен, липа, смилје, бреза, глог, медвеђе грожђе, кантарион, боквица, маслачак и многе друге.

Од укупно 17 409 ha шума на територији општине 5 222 ha је букова шума што чини 30% укупне површине, 10 445 ha је храстова шума или 60% укупне површине и 741 ha или 10% шума чине граб и шикаре. Од укупно 17 409 ha шума на територији општине Димитровград 15 116 ha су приватно власништво, 2 067,3 ha државно власништво и 225,5 ha су друштвено власништво. Укупна дрвна маса је 5 744 977 m³, од тога 2 089 082 m³ је бука, 3 655 894,326 m³ храст.

Шуме овог краја су богате и са више разних врста шумског воћа - малина, купина, јагода, боровница, леска, трњине, глогиње, дивље крушке и јабуке и др. и јестивих гљива - буковача, брестовача, тополовача, јаблановача, врбовача и др.

Као свако планинско подручје, и ово је насељено дивљом фауном прилагођеном постојећим условима животне средине. У смислу привредног и спортског лова присутна је племенита корисна дивљач и штеточине. Дивљач која је интересантна за развој ловног туризма и присутна на подручју општине Димитровград је: дивљач високог лова – срна, јелен, дивља свиња; дивљач ниског лова – зец; перната дивљач – јаребица, препелица, дивљи голубови. Од остале дивљачи - предатори присутни су: вук, лисица, јазавац, куна, твор, веверица, рис, шакал, риђи мишар, ласица, пух а од пернате јастреб, орао, сива врана, гавран, креја, сова.

У водама Нишаве, Јерме и Лукавачке најчешће рибе су кркуша, клен, мрена, скобаљ, пастрмка, док у порибљеним језерима Сават I и II има шарана, штуке, сома, црвенперке, бодорком, амерички сом, караш и друге рибе.

На подручју општине нашло је станиште и више од 100 врста птица. Најраспрострањеније птице су врабац, сеница, славуј, гугутка, сова, сојка, детлић, врана, сврака, гавран, кос, дрозд од птица грабљивица – јастреб, соко, орао а од птице селице – рода, чапља, ждралови, ласте, кукавица.

1.2.4. Минерално – сировински потенцијал

Сумирајући резултате досадашњих истраживања минерални сировинских потенцијала на територији општине Димитровград сировине се деле на високо перспективне, перспективне и потенцијално перспективне.

На подручју општине Димитровград, са аспекта могућности проналажења економски интересантних појава високоперспективне сировине су: кречњак као технички грађевински камен (tgk-s) у лежишту „Бачево“ , кречњак као архитектонско грађевински камен (ag-s) у локалитету „Сенокос“, ватросталне (vg) и керамичке глине (kg) у лежишту „Црна Ровина“, андезит као технички грађевински камен (tgk-m) у лежишту „Врла Падина“ и угљ-лигнит (Ugl) у лежишту „Мазгош-Ђутићи“.

У перспективне спадају: гранит као архитектонско грађевински камен (ag-m) у локалитету „Карибања“, седиментна минерализација гвожђа (Fe) у локалитету „Одоровци - Басара“, карактерише се присуством компакне хематитске минерализације, кречњак као технички грађевински камен (tgk-s) у локалитету „Кале“ Гојин Дол.

У потенцијално перспективне спадају: олово и цинк (Pb, Zn) са пратећим металима злата сребра (Au, Ag) у рудном пољу „Сребрна Глава“, ватросталне (vg) и керамичке глине (kg) у

локалитету „Оланов Рид“ и „Протопопинци“, бакроносна минерализација (Cu) на рудном пољу Борово-Доње Невље, седиментне оолитске минерализације гвожђа (Fe) у локалитету „Радејна“, уран (U) у локалитету „Сенокос“, боксит (bx) на Гребен планини, термалне воде (tmv) у околини Звоначке бање.

Сировина	Локалитет	Генетски тип	Рудоносна формација	Степен истражености		Перспективност
				Лежиште	Појаве	
1. Pb, Zn, Au, Ag	„Сребрна Глава“ „Јелов До“	регионално-метаморфна	дијабази Старе планине палеозојске старости	-	+	Потенцијално перспективна
2. гранит	„Карибања“	магматски	гранити Старе планине	-	+	Перспективна
3. уран	„Сенокос“	инфилтрационо-седиментног типа	шарени пешчари Старе планине	-	+	Потенцијално перспективна
4. кречњак као AGK	„Сенокос“	седиментни	Амонитске фације оксфорда и кимерица Височке зоне	+	-	Високо перспективна
5. Fe (гвожђе)	„Одоровци“	хемогено-седиментни	Карбонатни седименти јурске старости	-	+	Перспективна
6. угаљ	„Мазгош-Ђутићи“	седиментни	Плиоценски седименти	+	-	Високоперспективна
7. ватросталне и керамичке глине	„Протопопинци“	седиментни	Лијаски седименти	-	+	Потенцијално перспективна
8. Ватросталне и керамичке глине	„Оланов Рид“	седиментни	Лијаски седименти	-	+	Потенцијално перспективна
9. Ватросталне и керамичке глине	„Црна Ровина“	седиментни	Лијаски седименти	+	-	Високо перспективна
10. Fe	„Радејна“	хемогено-седиментни	седим. творевине кречњаци средњег и горњег лијаса и сва три ката средње јуре	-	+	Потенцијално перспективна
11. Кречњак као TGK	„Бачево“	хемогено-седиментни	Доњокредни седименти	+	-	Високоперспективна
12. Кречњак као TGK	„Царибродска рудина“	органогено-седиментни	Доњокредни седименти	+	-	Перспективна
13. Кречњак као TGK	„Гојин Дол“	хемогено-седиментни	Доњокредни седименти	-	+	Перспективна

14. Андезит као TГK	„Врла Падина“	магматски	Терцијарни пробој хорнбленда-биотит-андезит	+	-	Високо перспективна
15. Cu (бакар)	„Доње Невље-Борово“	леж.везана за вулканогено-интрузивним комплексима, скарновска, порфирска	Вулканогено-интрузивне асоцијације Тимочког магматског комплекса	-	+	Потенцијално перспективна
16. Боксит-вх (Al)	Гребен планина	седиментно	Формација карбонатних стена	-	+	Потенцијално перспективна
17. Термалне воде	Потез Звоначка бања-Трнски Одоровци-Драговита	Десцедентне (инфилтрационе) минералне воде	Титонски седименти у Кусовранској зони у кречњачкој фацији док су у Сувопланинској у фацији флиша	-	-	Потенцијално перспективна

Подаци који се односе на минерално – сировински потенцијал су на основу Студије (анализа) минерално сировинског потенцијала општине Димитровград – Геолошког института Србије.

1.2.5. Заштићена природна добра

Петерлашка пећина-споменик природе

На југозападном делу Одоровског поља на крашкој заравни Видлича у катастарској општини села Петрлаш, а на удаљености од Димитровграда око 12 километра је развијен и подземни крашки рељеф, као понорске пећине Одоровске реке такозване „Петерлашке пећине“ Орган надлежан за послове културе Скупштине општине Димитровград, донео је решење бр. 02-2065/1 од 19.08.1969. г. о стављању под заштитом државе „Петерлашке пећине“ као споменика природе, а на основу предлога Републичког завода за заштиту природе од 08.04.1969. г., као природне реткости и природног споменика.

Завод за заштиту природе Србије је 2006. године урадио елаборат о заштити „Петерлашких пећина“ у коме предлажу заштиту у статусу Споменика природе I категорије, природно добро од изузетног значаја и спровођење режима II степена. Предлаже се и заштита групе спелеолошких објеката у близини Петерлашке пећине (468м): Тмна дупка (170м), Оџина дупка (150м), Данчулица (108м) и Недељина дупка (69м) који обилују интересантним формама веома атрактивног пећинског накита, међу којима преовлађују сталактити, сталагмити, саливи и атрактивног пећинског накита, међу којима преовлађују сталактити, сталагмити, саливи и бигрене кадице.

Јерма- специјални резерват природе

На југоистоку општине Димитровград, у зони Влашких планина, налази се најлепши и најживописнији кањон у Републици Србији - кањон реке Јерме. Река Јерма, која извире у зони Власинског језера код села Стрезимировца, одлази у Бугарску, пролази кроз Трновско ждрело и затим се поново враћа у Србију, пробијајући најлепши кањон у нашој земљи, између Влашких планина и планине Гребен. Најлепши део кањона у дужини од неколико километара се налази од врха Асеново кале до села Власи.

Специјални резерват природе-Јерма налази се на територији општине Димитровград и обухвата масиве Влашке планине и Гребена као и већи део слива реке Јерме. На подручју Специјалног резервата природе-Јерма утврђени су режими заштите простора и то режим заштите I, II и III степена заштите. Подручје са режимом заштите I степена заузима површину од 883,15хектара, односно 13,5% од укупне површине заштићеног природног добра. Подручје са режимом заштите II степена заузима површину од 359,03хектара, односно 5,5%

од укупне површине заштићеног природног добра. Подручје са режимом заштите III степена заузима површину од 5.320,78 хектара, односно 81% од укупне површине заштићеног природног добра.

На заштићеном подручју евидентирана је 901 биљна врста, од којих 77 ендемичних и субендемичних. Најзначајније биљне врсте су дивљи јоргован и вончић. Евидентирано је и 110 врста птица, 25 врста сисара, 11 врста водоземаца и гмизаваца, 17 врста риба, 39 врста дневних лептира. Подручје „Јерма“, као јединствени комплекс, стављен је под заштитом на основу Решења о претходној заштити Специјалног резервата природе „Јерма“ (Службени гласник РС, бр. 55/08).

Стара планина - Парк природе

Подручје Старе планине проглашено је за Парк природе "Стара планина" 1997. године, односно на предлог Завода за заштиту природе Србије, Влада Републике Србије донела је Уредбу о заштити Парка природе "Стара планина" ("Службени гласник РС", број 23/09), којом је Стара планина стављена под заштиту као природно добро од изузетног значаја, сврстано у I категорију. Парк природе "Стара планина" стављен је под заштиту као подручје изузетно вредно са становишта разноврсности биљног и животињског света и њихових заједница, геоморфолошких, геолошких, хидролошких и хидрогеолошких особености и појава са присуством традиционалног облика живота и културних добара.

Укупна заштићена површина ПП "Стара планина" износи 142.219,64 ха.

Парк природе "Стара планина" регионално припада источној Србији и административно се простире на територији четири општине: Зајечар (6.295 ха), Књажевац (42.293 ха), Пирот (54.376 ха) и Димитровград (11.368 ха)

Утврђено је да флористички, Стара планина, спада у богатија подручја Србије, где се налази 1.195. таксона васкуларне флоре, као и 51 врста маховина, што у односу на националну флору чини 34% од утврђеног броја, односно на Старој планини расте 24,5% биљних врста од укупног фонда флоре Србије. Стара планина је значајнији центар терцијалних и ендемо-реликтних биљних врста, које су се задржале у клисурама, као и глацијалних реликта и ендема на високим деловима планине. На подручју Старе планине утврђено је 116 врста дневних лептира од којих су 22 новоутврђене, а 6 врста представља глацијалне реликте; херпетофауне, јер од укупно 46 врста колико се претпоставља да насељава подручје Србије, установљено је 18 врста херпетофауне, од чега 6 врста припада класи водоземаца, а 12 врста класи гмизаваца; иктиофауне, представљене са 26 врста, а посебно читаво подручје Старе планине представља салмоидни регион; фауне птица, представљене са 203 врсте, што је највећи диверзитет фауне птица на било којој планини Србије. Фауне сисара заступљене су са 30 врста. Према макрорејонизацији у Просторном плану Републике Србије (1996) простор Старе планине је класификован као изузетно вредно природно подручје од националног, међудржавног значаја (погранично подручје), међународног (резерват биосфере) и са изразитим геоморфолошким и биогеографским карактеристикама, на којем су се очували карактеристични представници појединих примарних и секундарних, за заштиту значајних екосистема ретких и угрожених врста.

1.3. Животна средина

Квалитет ваздуха

Коридор 10 пролази кроз територију града Димитровграда и поред већих приградских села. Саобраћај је нарочито интензиван током летњих месеци. У току зимског периода због непостојања централног система грејања грађани користе за грејање дрва и угаљ. У току зиме због географског положаја града који је смештен у котлини и неповољних временских услова, постоје услови за појаву имисије упозорења, тј. имисије загађујућих материја преко дозвољених граничних вредности.

Недовољно плански развој индустријских капацитета у Димитровграду може довести, са повећањем физичког обима индустријске производње, до негативних последица у погледу емитовања загађујућих супстанци у близини урбаног дела града. Претпоставка је да се може са обнављањем делатности постојећих предузећа и повећањем производње у

индустријским гранама: текстилној, гумарској, металној, кожарској и дрвнопрерађивачкој може очекивати повећање имисионих концентрација специфичних загађујућих супстанци као што су: органски растварачи, ацетон, бензен, угљоводоници, толуол итд.

Индустрија Димитровграда данас са својим карактеристикама не доводи до значајног повећања концентрација загађујућих супстанци. Енергетска постројења, пре свега кућна ложишта и активност саобраћаја доводи до емитовања стандардних загађујућих супстанци, преваходно у зимским месецима, у већим концентрацијама.

Котлински положај Димитровграда и режим ваздушног струјања погодује повећању приземних концентрација полутаната емитованих у ваздуху при сагоревању фосилних горива. Стварни допринос аеро загађења условљен активностима индивидуалних ложишта која се користе за загревање просторија може се утврдити праћењем имисионих концентрација стандардних загађујућих супстанци CO₂ и чађи.

На формирање поља квалитета ваздуха утичу и транспортна средства која као погонско гориво користе бензин и дизел гориво. Стварна емитована количина загађујућих супстанци зависи од састава и квалитета горива, потпуности сагоревања горива и услова вожње. Због близине међународног пута и режима саобраћаја на граничном прелазу вредности имисионих концентрација могу бити променљиве.

Да би се извршила комплетнија оцена квалитета ваздуха потребно је да се врши континуирано праћење загађујућих материја у дужем временском интервалу.

Бука

Полазећи од чињенице да железничка пруга пролази кроз сам центар града и да не постоје никакве мере заштите од буке и вибрација, неопходно је извршити зонирање града према нивоу буке у животној средини и предузети одређене мере заштите на угроженим подручјима. Поред овог подручја око железничке пруге, друго угрожено подручје су насеља у непосредној близини ауто-пута. Зато је неопходно извршити стручна мерења нивоа буке на подручју града и предузети мере за смањење нивоа буке у животној средини где је она изнад прописаног нивоа.

Мерењем је, 2006. године, утврђен меродавни ниво буке на отвореном простору и у непосредној околини суседних стамбених објеката, за референтно време експозиције дневног и ноћног периода мерења.

Утврђени меродавни ниво буке на отвореном простору за дневни период, на локацији насељене зоне МЗ Белеш у непосредној околини техничке базе ГП Градња, у дневном периоду мерења креће се у опсегу од 37,6dB(A) до 48,4dB(A) и не премашује границу прописане вредности највишег дозвољеног нивоа буке од 55dB(A) за зону 3 (ЈУС У. Ј6. 205). Утврђени меродавни ниво буке на отвореном простору за ноћни период, на локацији насељене зоне МЗ Белеш у непосредној околини техничке базе ГП Градња, у ноћном периоду мерења креће се у опсегу од 38,1dB(A) до 40,4 dB (A) и не премашује границу прописане вредности највишег дозвољеног нивоа буке од 45 dB (A) за зону 3 (ЈУС У. Ј6. 205).

Земљиште

Систематска контрола квалитета земљишта на територији општине Димитровград се не обавља континуирано .

Извори загађења земљишта на територији општине Димитровград се могу сагледати на следећи начин:

-загађење земљишта пореклом из отпадних вода: отпадне воде из технолошких поступака у индустрији и привреди; воде загађене услед пољопривредних активности (вештачка ђубрива, пестициди и органски отпади различитог порекла);отпадне воде из индивидуалних домаћинстава, колектива, угоститељства и др.

-загађење земљишта пореклом из атмосфере: емисија из индустријских технолошких процеса; емисија услед сагоревања фосилних горива у индустрији, индивидуалних и локалних котларница и др.; емисија пореклом од моторних возила која користе нафту и деривате; емисија приликом сагоревања различитих органских материјала, биомасе и сл.

-загађење земљишта чврстим отпадним материјалом пореклом из привреде, домаћинства, пољопривреде и др.

Намена и начин коришћења земљишта на територији општине Димитровград условљавају и његово евентуално загађивање и деградацију.

Територија општине Димитровград у погледу загађености земљишта није систематски праћена. Потребно је извршити испитивање квалитета земљишта поред Аутопута и то на присуство олова, кадмијума и других тешких метала.

Управљање чврстим комуналним отпадом

Јавно предузеће Комуналац је надлежно за обављање делатности прикупљања, транспорта и одлагања чврстог комуналног отпада са подручја града Димитровграда, граничног прелаза Градина и са подручја пет приградских месних заједница (Градиње, Лукавица, Белеш, Жељуша и Гојин Дол). Јавно предузеће Комуналац покрива територију од око 295 хектара.

Прикупљањем отпада данас је обухваћено око 9000 становника, тј. око 2450 домаћинства. Поред отпада из домаћинства прикупља се и комерцијални отпад пре свега отпад из продавница, пословних објеката, банака, хотела, ресторана, бензинских пумпи. Наведени објекти одлажу отпад у контејнере који су предвиђени за отпад из домаћинства.

До 2000. године отпад се прикупљао и из привредних организација (гумарска индустрија, дрвна индустрија, земљорадничка задруга, конфекција), данас оне не раде.

Отпад са подручја града Димитровграда се сакупља у типске металне контејнере, запремине 1,1м³. Отпад са подручја приградских месних заједница се сакупља у типске пластичне канте. У садашњем тренутку користи се 302 металних контејнера запремине по 1,1м³ и 1500 типских пластичних канти (зелена и плава), запремине 70 л за чврст комунални отпад (зелена канта) и за секундарне сировине (плава канта).

Пражњење контејнера врши се свакодневно док пражњење канти врши се једанпут недељно.

Данас се град Димитровград налази у доста неповољној ситуацији везано за депоновање комуналног отпада. Постојећа депонија, која се користи већ више од 35 година, је прилично неуређена, без било каквих неопходних пратећих објеката који би омогућили санитарно исправно одлагање отпада.

Извориште "Ивкова воденица" са кога се град Димитровград снабдева пијаћом водом налази се на 2км јужно од локације. Из наведених разлога, а у складу са важећом законском регулативом која се односи на предметну материју, неопходно је што хитније предузети све потребне радове и мере у смислу санације постојеће депоније, тј. у смислу спречавања даљег загађивања и деградације животне средине.

На основу Пројекта санације и рекултивације постојеће депоније комуналног отпада града Димитровграда и сагласности на пројекат број 350-02-32/2008-020 од 23.10.2008. године, издате од стране Министарства животне средине и просторног планирања, општина Димитровград је отпочела са извођењем радова на простору депоније. На простору постојеће депоније биће изграђени ободни земљани насипи, брана од каменог набачаја, унутрашњи манипулативни путеви, систем за дегазацију, дренажни систем, хидрантска мрежа, ободни канали, заштитна ограда и сађење заштитног зеленила.

Регионална санитарна депонија

Према Националној стратегији управљања отпадом, коју је Влада Републике Србије усвојила 2003. године заједно са програмом приближавања Европској Унији, на територији Србије без Косова, утврђено је 29 региона за управљање отпадом. За подручје Пиротског округа, које обухвата општине Пирот, Димитровград, Бела Паланка и Бабушница, планирана је једна регионална санитарна депонија, један рециклажни центар и једна трансфер станица.

Укупна процењена вредност инвестиција за израду пројектне документације је 6.500.000 дин., од тога за истражне радове и израду студије потребно је 2.250.000 дин., урбанистички и идејни пројекат 1.250.000 дин., а за израду главног пројекта 3.000.000 дин.

Министарство науке и заштите животне средине покрива 60% инвестиције, док је остатак распоређен финансијским аранжманом између општина, по принципу пропорционалности учешћа у зависности од броја становника, броја корисника комуналних услуга и просеком плата у општини.

Применом принципа „већу количину отпада транспортовати на мању даљину, а мању количину на већу даљину“, усвојено је од стране свих општина у пиротском округу, да локација регионалне санитарне депоније буде у центру округа, на територији општине Пирот. На основу теренске перцепције одређена је локација за изградњу регионалне депоније. Локација је на територији општине Пирот, место звано Мутина падина.

Трансфер станица Димитровград

Трансфер станица је место до којег се допрема отпад ради раздвајања или претовара пре транспорта на друго место ради третмана или одлагања. Националном стратегијом управљања отпадом за општину Димитровград предвиђена је изградња трансфер станице.

Заштита природних добара

На подручју општине Димитровград постоје три заштићена природна добра и то:

1. Стара планина - Парк природе
2. Јерма - Специјални резерват природе
3. Петрлашка пећина - Споменик природе – Завод за заштиту природе Србије је 2006. године урадио елаборат о заштити „Петрлашких пећина“ у коме предлажу заштиту у статусу Споменика природе I категорије, природно добро од изузетног значаја и спровођење режима II степена.

На заштићеном подручју Парк природе "Стара планина" укупна заштићена површина територије општине Димитровград је 11.099 хектара. На заштићеном подручју Специјални резерват природе „Јерма“ укупна заштићена површина територије општине Димитровград је око 4.000 хектара. На заштићеном подручју Споменик природе „Петрлашке пећине“ укупна заштићена површина територије општине Димитровград је око 0.5 хектара.

Укупна површина заштићених природних добара на територији општине Димитровград је 15.099,5 хектара што износи 31,3%.

Очување агробiodиверзитета

Од 2003 године у Димитровграду се одржава Сајам балканског агробiodиверзитета и сеоског наслеђа - традиционална манифестација која има за циљ да промовише балканске аутохтоне расе домаћих животиња, истакне њихов научни, економски и еколошки значај и њихову везу са традицијом села.

Сајам балканског агробiodиверзитета и сеоског наслеђа је јединствена манифестација која подстиче трансграничну сарадњу на плану очувања агробiodиверзитета и сеоског наслеђа. Територија општине Димитровград је најзначајнија локација очувања аутохтоних раса на подручју централне Србије.

Организатори ове манифестације су Општина Димитровград и Природњачко друштво „Натура Балканика“, уз подршку Сектора за развој села и пољопривреде Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије, GTZ и Регионалног центра за животну средину за Централну и Источну Европу.

Могуће акцидентне ситуације

Опасности од акцидентна на подручју града Димитровграда су велике с обзиром да кроз само градско језгро пролази међународна железничка пруга и аутопут Е-80. Железничким и друмским саобраћајем кроз територију општине Димитровград се превозе и

привремено задржавају опасне материје на простору железничког и путничког терминала. Опасне материје које се транспортују могу се поделити у пет група:

1 -испарљива органска једињења (ацетон, метанол, винил хлорид, метилен хлорид и сл.),

2 -полуиспарљива органска једињења (фенил нафтален, полициклични ароматични угљоводоници, пестициди и сл.),

3 -горива (фенол, пропан изобутан, бензен, бензин),

4 - неорганске материје (никал, жива, олово, кадмијум и други метали, радионуклиди, азбест),

5 - експлозивне материје (нитроглицерин, нитроцелулоза и слично).

Превоз опасних материја представља ризик од ослобађања опасних и штетних материја у животну средину и може имати негативне последице по живот и здравље људи и животну средину на територији општине Димитровград.

За пројекте који могу имати значајне утицаје на животну средину законом је предвиђена израда студије о процени утицаја на животну средину. На тај начин се врши анализа свих чинилаца животне средине, анализа међусобних утицаја постојећих и планираних активности, предвиђају се непосредни и посредни штетни утицаји пројекта на чиниоце животне средине, као и мере и услови за спречавање, смањење и отклањање штетних утицаја на животну средину и здравље људи.

Током 2008. и 2009. године забележене су две акцидентне ситуације на железничком граничном прелазу Димитровград у Димитровграду и то: 31. октобра 2008. године и 28. фебруара 2009. године. На основу обавештења о повећаној радиоактивној контаминацији отпадног гвожђа у транзиту дежурног радника (дозиметристе) Завода за здравствену заштиту радника Ниш, овлашћене стручне организације за мерење радиоактивности, Републичка инспекција за заштиту животне средине је утврдила ванредним инспекцијским надзором да је у транзиту преко Србије гвожђе са повећаном дозом радиоактивности и наложила да се исти одмах врати испоручиоцу.

1.4. Културно-историјско наслеђе

Погановски манастир

Манастир Поганово смештен је у прелепој долини реке Јерме, код села Поганово, између Одоровачког и Влашког ждрела. Изграђен је крајем XIV, а осликан крајем XV века. Захваљујући свом неприступачном положају (све до 1927. године кланци Јерме су били потпуно непролазни) остао је кроз векове релативно неоштећен од руку разних освајача. Пре тридесетак година извршена је свеобухватна реконструкција и рестаурација.

Доњи део храма је грађен од нетесаног камена, заливеденог великим количинама малтера и украшен низовима црвених опека. Горњи део храма је од обрађених блокова сиге с плитким рељефом. Кров је до рестаурације био покривен ћерамидом, а после је покривен лимом.

Манастирска црква је, поред једнобродног наоса са куполом, саграђена по шеми развијеног крста – олтар и две бочне апсиде-певнице. Партер служи као унутрашњи нартекс, први спрат представља исихастичку молчалницу а највиши спрат звонару и осматрачницу. Спољна приправа није органски део храма – придодата је тек крајем XIX века.

Унутрашњост цркве је осликана 1499. године са богатим тематским програмом. Сликарство Поганова сматра се врхунцем у стваралаштву касторијанских зографа друге половине XV века. У светским круговима византолога и познавалаца уметности Погановски манастир се је прославио и преко икона. Из Поганова је позната двострана икона са Чудом у Латомском манастиру и ликовима Богородице и св. Јована Богослова, из друге половине XIV века (сада у Софији) и икона са попрсјем мртвог Исуса Христа с краја XV века (Београд).

Манастир Поганово је под заштитом државе од 1949. године као споменик културе и налази се на списку непокретних културних добара од великог значаја. Манастир Поганово налази се и на листи светске културне баштине од 1979. године, као културно добро од посебног значаја.

Црква Светог Архангела у селу Бољев дол

Црква Свети Архангел је најстарија црква у Димитровграду, претпоставља се да је саграђена крајем 13 и почетком 14 века. Скромних је димензија, зидана је ломљеним каменом а покривена каменим плочама. Правоугаоне основе и са источне стране има малу апсиду. Предњи део улаза украшен је великим луком од тесаног камена. На остацима фресака (фрагменти) откривена су три слоја фресака. Први слој фресака потиче из периода изградње цркве док је трећи слој из периода између 17 и 19 века.

Црква Свети Архангел је под заштитом државе од 1975. године као споменик културе.

Манастир Свети Кирик и Јулита у близини села Смиловци

Манастир Свети Кирик и Јулита изграђен је 1839 године. Грађен је обичним и тесаним каменом са сводом, покривен је плочама а касније је замењен ћерамидама. На истим основама постојао је много већи и монументалнији манастир, грађен искључиво тесаним каменом. Делимично тај материјал је коришћен за изградњу садашње цркве. У оквиру манастира се налазила и манастирска школа - килијно училиште.

Манастир Свети Кирик и Јулита је под заштитом државе од 1984. године као споменик културе.

Црква Рождество Богородичино у Димитровграду

Цркву Рождество Богородичино изграђена на иницијативу грађана Димитровграда (Цариброд) завршена је 1895. године.

Највећа вредност цркве је иконостас урађен од шимшировог дрвета у техници „чипка“ јединствен на овом подручју Србије. Иконостас је дело је дебарских мајстора. Иконописац је зограф Иван Константинов из Петрича.

Цркву Рождество Богородичино представља занимљив верски и културно – историјски споменик, интересантне архитектуре, са непоновљивим иконостасом велике уметничке вредности.

Паметник

Спомен костурница „Паметник“ на брду Нешково код Димитровграда, у којој леже кости српских и бугарских војника изгинулих 23. и 24. новембра 1885. године у међусобној борби, подигнута је 2. августа 1911. године на месту на коме се и одиграла борба.

Споменик се састоји из три нивоа правилних геометријских облика, озидан је од опеке и камена и има висину без крста од 7 до 8 м у зависности од нагиба терена и просторни метални крст висине 3м. Унутар првог нивоа налази се крипта са похрањеним костима изгинулих војника. Споменик се налази око 1 км ваздушне линије од Димитровграда, односно око 3 км заобилазним макадамским путем и постављен је тако да се види из свих делова града.

Са платоа код споменика пружа се најлепши поглед на цео град и околину, тако да ово место у будућности треба да добије још већи значај. После другог светског рата споменик је полако почео да пропада, 2005. године Општина Димитровград је обновила споменик, проширила је и насла макадамски пут.

1.5. Грађевинско земљиште и грађевински објекти

Земљиште као грађевински ресурс веома је битно за просторно планирање и изградњу на свим нивоима (националном, регионалном и локалном).

Планско коришћење овог ресурса представља предуслов развоја условљеног урбаним функцијама и предуслов за побољшање веза између градских и сеоских подручја. Кроз овакав приступ могућ је интензивнији плански развој мреже јавног транспорта, затим

ревитализација и диверсификација руралних економија, развој рекреативних и викенд зона за потребе урбаног становништва, заштита и унапређење природног и културног наслеђа и нарочито развој одрживог туризма.

Колики је практични значај земљишта као грађевинског ресурса и управљања њиме најбоље показује започети процес легализације веома великог броја стамбених објеката изграђених без дозвола широм Србије.

1.5.1. Тренутно стање

Грађевинско земљиште на територији Општине Димитровград одређено Генералним планом Димитровграда 2005-2025, планом детаљне регулације граничног прелаза „Градина“ и Одлукама о проглашењу грађевинског земљишта катастарских Општина.

Генерални план Димитровграда 2005-2025 обухвата површину од 969,99 ха односно 2,01% укупне површине Општине, површина грађевинског реона износи 540,97 ха или 55,77% подручја ГП и састоји се од 3 сегмента:

- Западни део грађевинског реона у површини од 38,07 ха
- Централни део грађевинског реона у површини од 498,05 ха
- Источни део грађевинског реона у површини од 4,85 ха

Подручје Генералног плана простире се кроз територију 5 катастарских општина.

бр	К. О.	Површина у оквиру ГП у ха	Стамбене површине у ха
1	К. О. Гојин Дол	90,76	37,19
2	К. О. Жељуша	213,95	85,46
3	К. О. Лукавица	87,30	37,12
4	К. О. Димитровград	529,44	132,14
5	К. О. Градиње	48,54	4,46
	Укупно	969,99	296,37

Извор: ГП Димитровграда 2005-2025

Основна подела грађевинског земљишта у оквиру ГП-а је на:

- Јавно грађевинско – 238,65 ха
- Остало грађевинско – 316,00 ха

Јавно грађевинско земљиште (по новом Закону грађевинско земљиште у јавној својини) представља земљиште на коме су изграђени објекти од општег интереса (у складу са прописима о експропријацији) и јавне површине а које је у државној својини. Према намени подела изгледа овако:

- Јавне службе.....6,97 ха
- Комуналне функције.....26,03 ха
- Саобраћајнице и коридори.....130,11 ха
- Зелене и слободне површине.....32,03 ха
- Посебна намена.....2,01 ха

- Водене површине41,50 ха

Остало грађевинско земљиште преставља сво земљиште у оквиру грађевинског реона које није проглашено за јавно грађевинско. То су простори са следећим наменама:

- Становање.....296,37 ха
- Градски центри и остали пословни простор3,91 ха
- Црква и манастир.....0,55 ха
- Радне зоне.....14,19 ха
- Бензинске станице.....0,39 ха
- Угоститељство и туризам.....0,51 ха

Планом детаљне регулације граничног прелаза „Градина“ дефинисане су 3 основне функционалне зоне:

- Робно – транспортни центар (РТЦ) - 26,37 ха
- Туристичко – комерцијална зона (ТКЗ) - 19,70 ха
- Гранични прелаз - 17,35 ха

Бр		Површина зоне у m ² (са заштитним зеленилом)		Површина под објектима у m ²		Површина саобраћајница и паркинга у m ²	
		постојеће	планирано	постојеће	планирано	постојеће	планирано
1	РТЦ	-	263.680	-	33.180	-	135.450
2	ТКЗ	46.120	150.870	2.180	7.420	23.550	68.360
3	ГП	122.100	51.350	4.400	500	97.950	-
ук		168.220	465.900	6.580	41.100	121.500	203.810

Извор: План детаљне регулације граничног прелаза „Градина“

Статистика из катастерског операта

Према подацима катастра непокретности Димитровград на територији Општине Димитровград грађевинским земљиштем одређено је укупно 13.927.300 m², од тога за градско грађевинско проглашено је 267.668 м², грађевинско 12.033.317 m² и грађевинско ван грађевинског подручја 1.893.983 m² (табела 1.3.1.1. у анексу)

Број грађевинских објеката према намени и има следећу структуру (табела 1.3.1.2. у анексу):

- Стамбени6.130
- Помоћни.....9.181
- Остали.....2.991
- Станови (пословни).....438
- Пословни простор.....104
- Гараже.....4

1.5.2. Законска регулатива

Ступањем на снагу новог Закона о планирању и изградњи (Сл. гласник 79/09 и 81/09) уведене су значајне измене у односу на претходни Закон:

Подела грађевинског земљишта - новим Законом извршена је нова подела грађевинског земљишта на

- Градско грађевинско земљиште и грађевинско земљиште ван градско грађевинског земљишта
- Изграђено и неизграђено и
- Уређено и неуређено грађевинско земљиште

Право својине – Кључна одредба о грађевинском земљишту је да оно може бити у свим облицима својине и у промету је. Новим Законом дата је могућност да се градско грађевинско земљиште у највећем делу приватизује, односно да се досадашње право коришћења конвертује у право својине. Осим Републике овим Законом и јединице локалне самоуправе стичу право својине на грађевинским земљиштем на којем имају уписано право коришћења. Неизграђено грађевинско земљиште које је до сада могло да се издаје у закуп на 99 године локалне самоуправе могу да отуђује из својине чиме ће оно постати знатно атрактивније за инвеститоре, а тиме и ће му и порастати вредност.

Јавни приходи по основу накнаде за коришћење и накнаде уређивање грађевинског земљишта такође су претрпеле измене. Накнаде за коришћење грађевинског земљишта прелазним одредбама наплаћују се по старом Закона до њеног припајања порезу на имовину (према најавама 2011. године). Основна новина у односу на претходни Закон код накнаде за уређивање грађевинског земљишта јесте што се локалној самоуправи не оставља могућност да уреди критеријуме за утврђивање висине накнаде већ се то чини овим Законом. Предвиђају се 4 врсте намене објеката и то за становање, комерцијалну делатност, производну делатност и остале намене.

1.6. Инфраструктура

Систем водоснабдевања Димитровграда

Решавање проблема водоснабдевања Димитровграда односно раније Цариброда почело је још 1920 године. И данас постоји део водоводног система који је изграђен још 1923 године који је наравно временом реконструисан и дограђиван .

Пројектна документација регионалног водоснабдевања Димитровграда и околних насеља израђена је у периоду 1975 – 1976 године где је дато концепцијско решење водоснабдевања Димитровграда, околних насеља и села. У другој половини седамдесетих и почетком осамдесетих година извршени су радови на изради регионалне водоводне мреже која је и данас у експлоатацији.

Водоводном мрежом је покривено 100% града. Данас се град Димитровград снабдева пијаћом водом из три изворишта, односно реч је о изворишту Пртопопинци, Ивкове воденице и Манастирче. Постојећом регионалном водоводном мрежом поред Димитровграда пијаћом водом се снабдевају и насеља Белеш , Лукавица , Жељуша (део испод магистралног пута) као и неколико села реона Забрђа: Смиловци, Радејна, Гуленовци, В. Одоровци, Пртопопинци и Бребевница.

Водом из изворишта Пртопопинци и Ивкове воденице снабдевају се осим града Димитровграда и приградска насеља Белеш, Жељуша, Лукавица и гранични прелаз Градина што у садашњем тренутку чини око 10 000 становника општине.

Пројектном документацијом регионалног водоснабдевања предвиђено је решавање водоснабдевања села Петрлаш, Мазгош и Мојинци, али радови у том правцу нису отпочели. У току 2004 године израђена је разводна мрежа села Мазгош која се напаја водом из врела Мазгош.

За почетак експлоатације регионалног водоводног система Димитровграда узима се 1981 година. Укупна количина годишње испоручене воде потрошачима везаним на регионални систем водоснабдевања Димитровграда је у функцији хидролошке ситуације и креће се у границама од 500 000 – 600 000 м³/год. Дужина главног регионалног цевовода је око 15 км који је израђен од азбестно - цементних цеви док је један мањи део израђен од PVC цеви . Процењена дужина разводне мреже се креће у границама од око 40 км. Регионални цевовод и основна дистрибутивна мрежа у највећој мери је израђена од АЦ

цеви, док је преостала водоводна мрежа израђена углавном од поцинкованих, гвоздених и PVC водоводних цеви. Укупан број водоводних прикључака износи око 2 700, док је просечна годишња потрошња воде по једном водоводном прикључку око 220 м³.

ЈП „Комуналац“ је задужено за одржавање, односно газдује системом регионалног водоснабдевања Димитровграда. Реалну процену стварних губитака воде у систему је тешко извршити али се сигурно креће у границама већим од 15 %.

Канализациони систем са постројењем за пречишћавање отпадних вода

Решавање одвођења отпадних вода Димитровграда је углавном решено у смислу степена покривености града како атмосферском (кишном), тако и фекалном канализационом мрежом. Процена је да је преко 98 % градске површине покривено канализационом мрежом, док је проценат броја прикључених објеката у сличним границама.

Сва количина отпадних вода која се упушта у канализациони систем главним канализационим колектором одводи се до објекта за пречишћавање отпадних вода који се налази у Жељуши низводно од града. Реципијент за пријем пречишћених вода је река Нишава која у профилу Димитровграда из II прелази у II б класу бонитета према важећој категоризацији водотока. Процењени број становника града на подручју система је око 7 000, док је процењен отицај отпадних вода око 40 л/с. Од тога око 5 л/с отпада на јавне установе тј. индустрију чији је удео знатно смањен у последњих неколико година из познатих економских разлога. Доминантан материјал од којих су израђене цеви главног колектора је азбест тј. реч је о АЦ цевима, док су колектори који су рађени у каснијем периоду углавном од PVC канализационих цеви. Укупна процењена дужина канализационе мреже се креће у границама од око 31 км (примарни цевовод у дужини од око 3 км, око 28 км секундарни цевоводи). Према врсти мреже од укупних 31 000 м на фекални канализациони систем отпада око 22 000 м, док је дужина атмосферске канализационе мреже око 9 000 м. У претходном периоду су етапно извођени радови на фекалној и кишној канализационој мрежи те је тешко проценити почетак рада система, али се може узети да је година пуштања система у експлоатацију 1982.

Степен покривености Димитровграда канализационом мрежом је релативно висок. Сигурно да један од приоритета у наредном периоду треба да буде решавање кишне и фекалне канализационе инфраструктуре околних насеља. У току 2003 и 2004 године отпочели су радови на изради канализационе мреже насеља Белеш и Жељуша. Насеља Лукавица, Белеш и Жељуша (део испод магистралног пута) имају решен проблем водоснабдевања односно прикључена су на градску водоводну мрежу. Евидентан је проблем одвођења атмосферских и фекалних отпадних вода за поменута насеља. За разлику од канализационог система града који је искључиво гравитациони за део насеља Жељуша израђена је црпна станица за пребацивање отпадних вода до постројења за пречишћавање. У МЗ Жељуша израђена је канализациона мрежа у дужини од 8769 м, у МЗ Горње Градиње у дужини од 1868 м, у МЗ Лукавица у дужини од 2146 м, у МЗ Белеш у дужини од 3113 м. Израђен је и примарни канализациони вод од граничног прелаза Градина до Димитровграда у дужини од 4509 м. На подручју Димитровграда израђена је канализациона мрежа у насељу Кеј и Ћиримицилица у дужини од 1230 м.

Постројење за пречишћавање отпадних вода

Прикупљене отпадне воде одводе се главним канализационим колектором до постројења за пречишћавање. За почетак рада постројења узима се 1990 година са планираним хидрауличким оптерећењем од око 40 л/с и предвиђеном другом етапом са очекиваним хидрауличким оптерећењем од 130 л/с.

Систем пречишћавања отпадних вода је комбинован, односно реч је о механичко-биолошком процесу. У секундарном тј. биолошком делу постројења врши се разградња органских материја на бази активног муља. За ове потребе израђен је систем аерисаних и таложних лагуна, односно систем у коме биолошки активне материје стоје у равнотежи са доведеном отпадном водом, док је сталожени муљ као финални продукт разлагања органских материја потпуно минерализован и биолошки стабилан. Овај део система се састоји из 4 лагуна од којих се прве две аеришу тј. доводи се потребна количина ваздуха из

компресорске станице те се истовремено врши аерација и таложње отпадних материја. Последње две лагуне су таложне.

Овакав систем пречишћавања отпадних вода омогућава прихватање променљивог хидрауличког и биолошког оптерећења. Са грађевинског аспекта радови и опрема су знатно једноставнији од класичних компактних система, док су процеси који се у оваквом систему одвијају најближи природном процесу.

За одржавање Система за пречишћавање отпадних вода задужено ЈП „Комуналац“. У циљу одржавања пречистача отпадних вода у оптималном режиму рада поред текућег одржавања опреме у последњих неколико година уложена су знатна материјална средства на отклањања недостатака и замени опреме. Све досадашње анализе указују да је степен пречишћавања задовољавајући, односно да се тражени параметри крећу у границама које су прописане.

Током 2007 године извршена је реконструкција постројења, при чему су замењене керамичке аерацијске цеви и извршено чишћење и истеривање муља из два аерацијска базена.

Путна инфраструктура

Кроз сам град пролази крак Ц коридора Х, кога чине међународни пут (некада римски друм *Via militaris*) и железничка пруга, који повезују Западну Европу са Блиским Истоком, преко којих се обавља интензиван међународни промет робе и путника.

Наиме, 90-их година прошлог века Европска Унија је дефинисала 10 Пан-европских мултимодалних коридора од којих Коридор Х представља саобраћајну „кичму“ највећег дела југо-источне Европе.

Димитровград је удаљен од Београда 360 км, од Ниша 96 км и од Софије 60 км. Железничка пруга Ниш – Димитровград пролази кроз најуже ткиво Димитровграда и својим положајем угрожава нормално комуницирање унутар града. На око 2 км источно од Димитровграда налази се гранични прелаз Градина.

На територији Димитровграда путна мрежа (локална и регионална) није најквалитетније решена у целини. Локални путеви у дужини од 118 км су у изузетно лошем стању, јер је само 16,2 км под асфалтом, 41 км под туцаником и 65 км је земљани пут.

Од укупне дужине градских улица 21,37 км, само је 3 км урађено са завршним хабајућим слојем (АБ), 16,12 км је под битошљунком (БНС), а 2,25 км је не асфалтирано.

Магистрални, регионални и локални путеви на подручју општине Димитровград

Магистрални путни правци

М1 – 12 Граница – Гојин Дол (Анови) 11 км.

Регионални путни правци

1. Р. 121. Димитровград – Смиловци – Д. Криводол – Славиња 35,5 км

2. Р. 244. Димитровград – Д. Невља – Зарине Воденице – Петачинци - Т. Одоровци – Звоначка Бања 41 км

3. Р. 244а. Погановски Манастир – Т. Одоровци 4,5 км

Укупно регионални путеви 81 км.

Локални путни правци

1. Жељуша – Б. Дол – Поганово - 15,0 км

2. Пог. Манастир – Поганово - Драговита - 8,0 км

3. Трнско Одоровци – Куса Врана – 6,0 км

4. Жељуша – Грапа – 3,5 км

5. Белеш – Прача – Борово – Скрвеница – 20,0 км

6. Бањски Дол - Боровско Поље (фарма) - 4,0 км

7. Р 244 – Горња Лукавица - 3,0 км
8. Р 244 – Сливница – 1,5 км
9. Р 244 – Верзар – 2,0 км
10. Р 244 – Било – 4,0 км
11. Р 244 - Г. Невља – 2,5 км
12. М₁ 12 – Гоиндол - 1,0 км
13. Димитровград – Жељуша - 3,0 км
14. Димитровград – Градиње - 3,0 км
15. М₁ 12 – Горње Градиње - 1,5 км
16. Градиње – Бачево - 4,0 км
17. Димитровград – Паскашија - 4,0 км
18. Радејна – Петрлаш - 4,0 км
19. Смиловци – В. Одоровци – Гуленовци - 5,5 км
20. Пртопопинске Воденице – Мазгош - 4,5 км
21. Р 121- Сават 1– Пртопопинске Воденице - 3,0 км
22. Мазгош – Бребевница - 2,0 км
23. Р 121 – Пртопопинци - 1,0 км
24. Р 121 – Моинци - 0,5 км
25. Р 121 - Влковија - 0,5 км
26. Д. Криводол – Г. Криводол - 2,5 км
27. Р 121 – Бољевдол - 2,0 км
28. Р 121 – Каменица – Сенокос - 5,0 км
29. Р 121- Браћевци - 1,5 км

Укупно локални путеви 118,0 км

Табеларни приказ повезаности насеља путном инфраструктуром

Р.бр.	Путни правац (назначити село)	Дужина асфалтираних приступних путева стандардне ширине од седишта Општине до насеља (села)	Дужина локалног пута од седишта Општине до насеља (села)	Процент асфалтираних приступних путева стандардне ширине до насеља (села) %
1	Сенокос	31.10	35.10	88.60
2	Каменица	27.60	31.60	87.34
3	Браћевци	29.60	31.60	93.67
4	Изатовци	29.20	29.20	100.00
5	Бољевдол	27.00	28.90	93.43
6	Доњи Криводол	24.40	24.40	100.00
7	Горњи Криводол	24.40	26.90	90.71
8	Влковија	23.00	23.00	100.00
9	Моинци	15.70	15.70	100.00
10	Мазгош	13.70	17.70	77.40
11	Бребевница	13.70	17.70	77.40
12	Пртопопинци	13.70	13.70	100.00
13	Смиловци	10.60	10.60	100.00
14	В. Одоровци	14.60	14.60	100.00
15	Гуленовци	14.60	14.60	100.00
16	Радејна	6.10	6.10	100.00
17	Пртелаш	6.10	10.60	57.55
18	Паскашија	0.00	4.00	0.00
19	Градиње	4.00	4.00	100.00

20	Бачево	4.00	8.00	50.00
21	Жељуша	3.00	3.00	100.00
22	Гојин Дол	5.00	5.00	100.00
23	Лукавица	1.00	1.00	100.00
24	Сливница	5.50	6.50	84.62
25	Верзар	8.80	9.90	88.89
26	Било	8.80	12.80	68.75
27	Доња Невља	12.40	12.40	100.00
28	Горња Невља	14.00	16.00	87.50
29	Скрвеница	14.00	17.70	79.10
30	Врапча	14.00	22.70	61.67
31	Прача	1.00	5.00	20.00
32	Барје	1.00	13.00	7.69
33	Грапа	4.50	8.00	56.25
34	Планиница	4.50	9.00	50.00
35	Бањски Дол	4.50	11.00	40.91
36	Поганово	22.00	25.00	88.00
37	Драговита	24.00	30.00	80.00
38	Т. Одоровци	26.00	26.00	100.00
39	Куса Врана	26.00	32.00	81.25
40	Искровци	26.00	36.00	72.22
41	Петачинци	26.00	38.00	68.42

ПТТ - инфраструктура

На подручју града Димитровграда лоцирана је аутоматска телефонска централа типа, која опслужује Димитровград и оближња насеља. Аутоматска централа "Димитровград" је ранга чворне централе. Чворна телефонска централа "Димитровград" повезана је на магистрални оптички кабл Ниш - Софија. Чворна телефонска централа "Димитровград" је повезана са крајњим телефонским централама на подручју општине коаксијалним и симетричним кабловима.

Постојећа чворна централа "Димитровград" задржава ранг чворне централе, а њен капацитет се повећава на 5.000 телефонских прикључака. Густина телефонских прикључака за подручје ове централе износиће око 49,0 телефонских прикључака на 100 становника. Поред постојећих веза на чворној централни "Димитровград" изграђене су базне станице мобилне телефоније мрежа.

У граду и селима има 25 "хало говорница". Број прикључака на фиксну телефонију је 3.980 (2002. г. - 3.848), 95 ASDN и 430 ADSL прикључака.

Пошта у Димитровграду (поштански број 18320) је део РЈ поштанског саобраћаја Ниш. Поштанска служба је смештена у згради у центру Димитровграда. У објекту су смештене шалтерске службе, телефонска централа и ПТТ администрација. За потребе МЗ Жељуша, Смиловци и Поганово отворене су поштанске јединице.

Гасификација

Проласком магистралног гасовода МГ-10 Димитровград - Ниш, који иде из правца Бугарске, створиће се могућности за коришћење природног гаса, како за покривање производних капацитета по радним зонама, тако и за коришћење у широкој потрошњи, чиме се обезбеђује и висок ниво заштите животне средине.

Стамбена инфраструктура

На територији општине Димитровград према подацима локалне пореске администрације а на основу преузетих података из пореске Управе евидентирано је:

- 6038 породичних кућа укупне површине 352.451 м²
- 647 станова укупне површине 30.584 м²
- 155 зграда и просторија за одмор укупне површине 5.557 м²

SWOT анализа карактеристика општине Димитровград

Предности / снаге	Недостаци / слабости
<ul style="list-style-type: none"> • коридор X • непосредна близина Ниша и Софије • природни ресурси <ul style="list-style-type: none"> ○ хидропотенцијал ○ пољопривредно земљиште ○ биљни и животињски свет ○ минерално-сировински потенцијал ○ заштићена природна добра ○ здрава животна средина • интелектуални ресурси (стратешки планови, просторни и урбанистички планови; стручност...) • комунална инфраструктура у Понишављу • атрактивно грађевинско земљиште 	<ul style="list-style-type: none"> • разуђеност и недоступност већине села • земљиште слабе плодности • некомплетна инфраструктура ван Понишавља (регионални и локални путеви, водовод, комунални отпад, доступност здравствене заштите, телефонизација..) • затвореност (ограниченост) тржишта због близине границе • магистрални пут и пруга пролазе кроз град и села Понишавља • азбестне цеви у водоводној мрежи
Могућности / шансе	Претње
<ul style="list-style-type: none"> • унапређење коридора X • еврорегионализација и евроинтеграција • одржив начин коришћења природних ресурса • повећана тражња за органским производима на тржишту • повећано интересовање за алтернативне туристичке дестинације • гасификација 	<ul style="list-style-type: none"> • лош политички амбијент • економска криза • изградња алтернативних саобраћајних коридора • ризици по животну средину од коридора X • ризици по животну средину од туристичког комплекса на Старој планини • повећање цене гаса

2. СТАНОВНИШТВО

Општина Димитровград према попису из 2002. г. има 11.748 становника, у граду има око 7000 становника, а остали живе у 42 сеоска насеља. Концентрација становника је највећа поред магистралног пута и железничке пруге. Густина насељености је 24 становника на 1 км². Од 42 сеоска насеља само једно има више од 1000 становника, осам села има преко 100 становника, шест села има преко 50 становника а остала села имају мање од 50 становника. Изражена је миграција и смањење броја становника из године у годину. Према попису из 1991. г општина Димитровград је имала 13.320 становника, а 2002. г. је имала 11.748 становника, што представља негативну стопу раста од 144 становника годишње.

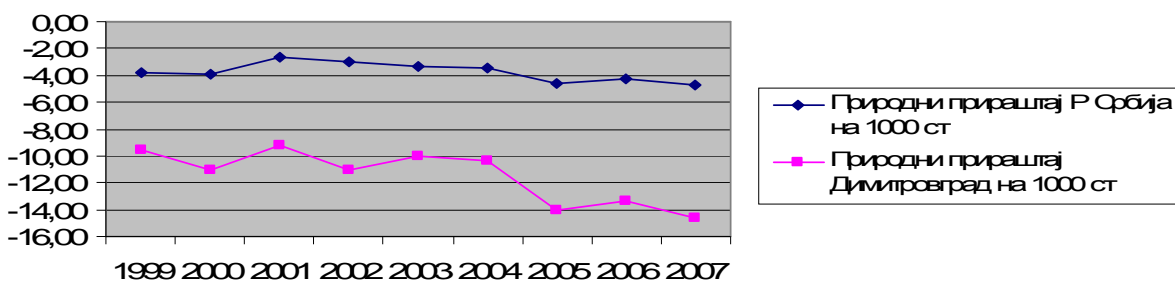
Табеларни преглед становништва према полу и старости у периоду 2002-2007 (извор РЗС)

Број становника према полу и старости																		
	2002. год.			2003. год.			2004. год.			2005. год.			2006. год.			2007. год.		
	ук	м	ж	ук	м	ж	ук	м	ж	ук	м	ж	ук	м	ж	ук	м	ж
УК	11.697	5878	5819	11.515	5782	5733	11.355	5700	5655	11.167	5604	5563	10.964	5520	5444	10.765	5434	5331
0 год	97	49	48	92	43	49	85	35	50	75	31	44	64	32	32	62	30	32
1-4	382	189	193	380	191	189	380	192	188	370	179	191	346	155	191	308	137	171
5-9	518	255	263	508	246	262	490	230	260	478	227	251	471	233	238	468	233	235
10-14	579	290	289	560	283	277	543	275	268	525	262	263	516	255	261	517	255	262
15 - 19	646	325	321	631	323	308	626	319	307	616	311	305	601	302	299	582	294	288
20 - 24	667	343	324	649	328	321	628	319	309	615	312	303	606	310	296	584	307	277
25 - 29	758	400	358	735	374	361	705	360	345	661	346	315	613	327	286	579	305	274
30 - 34	668	373	295	662	383	279	689	387	302	706	385	321	703	378	325	701	366	335
35 - 39	741	402	339	728	393	335	689	378	311	665	367	298	660	359	301	643	356	287
40 - 44	714	396	318	715	388	327	721	389	332	721	394	327	719	395	324	723	395	328
45 - 49	853	446	407	798	424	374	761	410	351	731	392	339	707	388	319	695	388	307
50 - 54	892	476	416	902	485	417	902	484	418	893	480	413	864	459	405	821	426	395
55 - 59	740	374	366	751	380	371	779	398	381	811	414	397	846	439	407	861	459	402
60 - 64	835	432	403	791	407	384	747	384	363	715	364	351	700	349	351	697	344	353
65 - 69	854	417	437	842	413	429	820	406	414	805	406	399	786	398	388	758	382	376
70 - 74	738	288	450	761	306	455	765	316	449	745	321	424	722	332	390	714	340	374
75 - 79	573	241	332	576	231	345	577	225	352	569	215	354	561	210	351	562	218	344
80 - 84	301	126	175	306	136	170	320	141	179	327	146	181	333	147	186	344	135	209
85+	141	56	85	128	48	80	128	52	76	139	52	87	146	52	94	146	64	82

Витална статистика указује на наставак оваквих демографских токова тако да према подацима Републичког завода за статистику у 2008.г. на територији Општине Димитровград живи 10.566 становника.

2.1 Природни прираштај

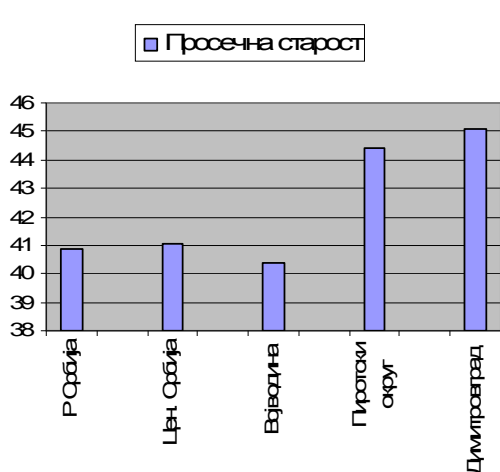
Основна промена, односно проблем, у структури становништва огледа се у све драстичнијем паду стопе природног прираштаја. Негативна стопа природног прираштаја карактеристична је за највећи део Србије али у Димитровграду тај проблем је много израженији и скоро 4 пута већи од просека Републике. Кретање природног прираштаја на територији општине Димитровград у последњих десетак година можете погледати у прилогу документа, у табели 2.1.1.1.

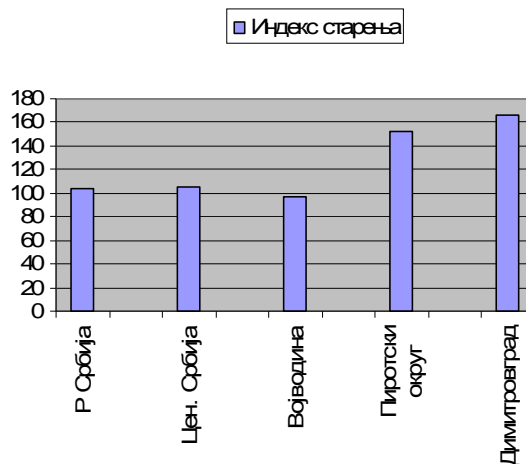
Слика 13. Природни прираштај у Димитровграду и Р. Србији (1999-2007) – извор РЗС

2.2 Старосна структура

Старосна структура становништва такође је врло неповољна доминантно је присуство старијих старосних група а просечна старост становништва износи 45 година са тенденцијом даљег раста. Таква структура већа је од просека Републике и округа. Такође, је присутан мањи проценат сви старосних доби испод 64 година живота у односу на просек Републике и округа. Упоредни преглед структуре становништва суседних општина, Републике и округа можете погледати у прилогу документа, у табели 2.2.1.1.

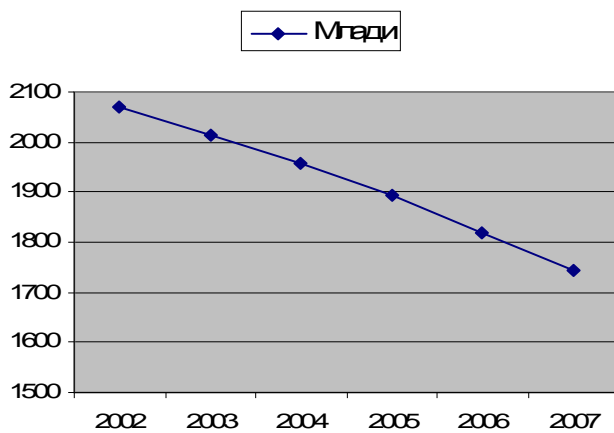

Слика 14. Приказ просечне старости становништва у републици и Димитровграду

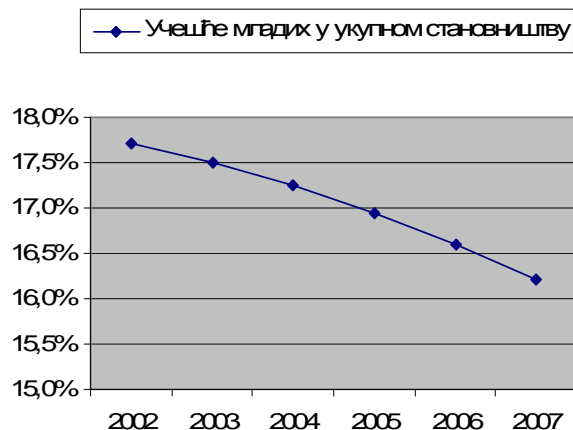

Слика 15. Индекс старења становништва у републици и Димитровграду

Све категорије становништва бележе пад али млади као најзначајнија категорија становништва у периоду после задњег пописа показује алармантно опадање у односу на укупно а нарочито активно становништво (табела 2.2.1.1 и 2.2.1.2.)

Слика 16. Број младих (15-30 година) у Димитровграду

Слика 17. Учешће младих у укупном становништву у Димитровграду

2.3 Полна структура

Полна структура становништва у периоду после задњег пописа бележи нешто веће учешће мушког становништва у укупном становништву.

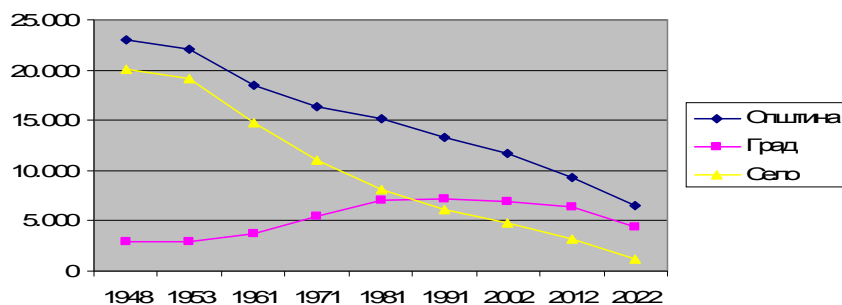
Становништво % / година	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Жене %	49.75	49.79	49.81	49.82	49.66	49.53
Мушкарци %	50.25	50.21	50.19	50.18	50.34	50.47

2.4. Густина насељености и степен урбанизације и национална структура

Густина насељености смањена од 2002. године када је износила 24.32 ст/км² на 21.87 ст/км² у 2008. години (табела 2.4.1.1). Просек густине насељености Централне Србије износи 96ст/км².

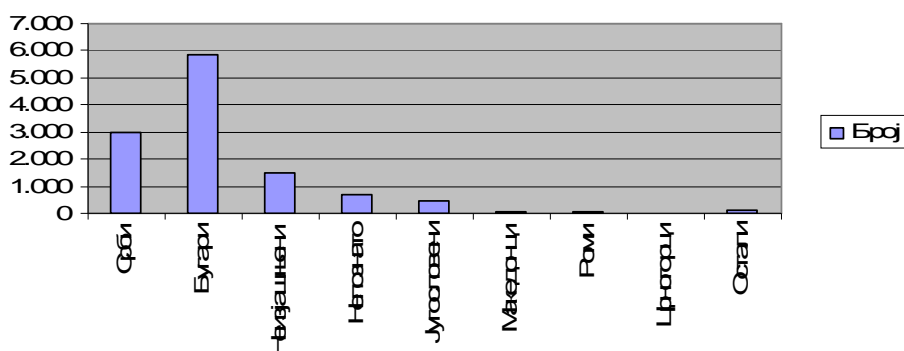
Насељеност територије општине је изузетно неравномерна. Становништво је сконцентрисано у самом граду и неколико приградских насеља: Жељуша, Белеш, Лукавица, Градиње и Гојин дол, док на другој страни остају бројна села са изузетно неповољном старосном структуром и малим бројем становника која се полако гасе. Села чије је гашење извесно су села без подмладка (од 0 – 20 година) и без радно способног становништва (мање од 20 становника у групи 20 – 60 година). То је следећи број села по предеоним целинама: Висок – свих 8 села, Забрђе – 8 од 11 села, Бурел – 12 од 14 села, Јерма – 2 од 4 села.

До 1991. године становништво града бележи пораст, због индустријализације Димитровграда, а становништво у сеоским МЗ бележи сталан пад. Предвиђања и процене за наредних 15 година говоре о наставку оваквог тренда у демографији Димитровграда (табела 2.4.1.2).

Слика 18. Процена демографских токова општине Димитровград до 2022.г.

Национална структура становништва општине Димитровград је врло хетерогена. Према попису из 2002. године, већину становништва на територији општине Димитровград чине Бугари (49,7%), затим следе Срби (25,6%) и остали. (табела 2.4.1.3).

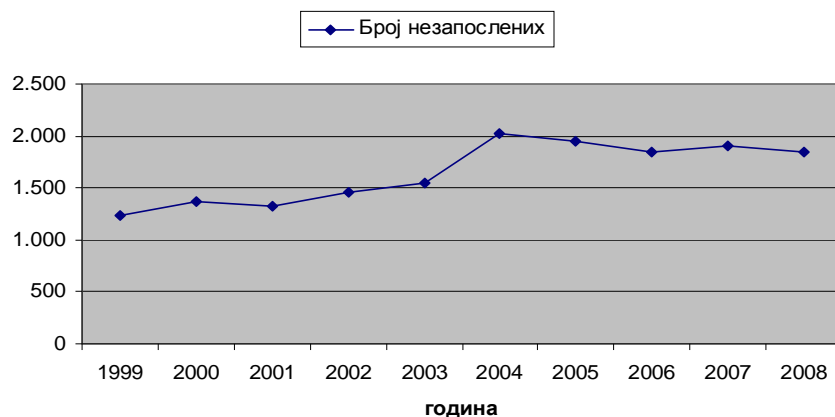

Слика 19. Национална структура Димитровграда

2.5. Незапосленост

Незапосленост, односно проблем запошљавања преставља највећи проблем у општини и у директној је зависности са свим проблемима везаних за становништво. Након одласка у стечај ГИД-а, конфекције «Свобода», «Металца», «Сточара» и других мањих друштвених предузећа већина активног становништва остаје без посла. Проблем постаје још значајнији ако се узме у обзир чињеница да се ради о старијој и неквалификованој групи радноспособног становништва.

Од 1999. године незапосленост је у сталном порасту (табела 2.5.1.1).

Слика 20. Број незапослених лица у Димитровграду

Квалификациона структура незапослених у релативном смислу се мења на терет неквалификоване радне снаге.

	2002		2008	
	%	укупно	%	укупно
I НК	40,46	592	42,70	784
II ПК	2,94	43	3,05	56
III КБ	15,58	228	17,32	318
IV ССС	31,24	457	28,43	522
V ВКВ	0,41	6	0,27	5
VI ВИША	6,22	91	5,88	108
VII ВИСОКА	3,15	46	2,72	50
УКУПНО	100	1.463	100	1.843
Нестручни	43,4	635	45,75	840
Стручни	56,60	828	52,72	1003

2.6. Угрожене групе

Као посебне категорије становништва искристалисале су се следеће угрожене групе:

- Деца без родитељског старања
- Деца са посебним потребама
- Деца на хранитељству
- Деца у Домовима (деликвенција)
- Породице корисници МОП-а
- Деца која користе дечији додатак
- Корисници туђе неге и помоћи
- Стара лица на смештају у домовима
- Особе са урођеним инвалидитетом
- Ромске популације
- Избеглице и расељена лица
- Незапослени старости преко 50 година
- Материјално необезбеђене породице - радно-способне без прихода

У прилогу документа, у табели 2.6.1.1 дат је преглед угрожених група на територији општине Димитровград.

SWOT анализа становништва општине Димитровград

Предности / снаге	Недостаци / слабости
<ul style="list-style-type: none"> • стручни кадрови • више национална средина • очекивано трајање живота 	<ul style="list-style-type: none"> • негативан природни прираштај становништва • старосна структура (просечна старост становништва) • мала и неравномерна густина насељености • непостојање популационе стратегије • села којима прети гашење • незапосленост • лоша структура незапослених (квалификациона, старосна, полна) • лоша кадровска политика
Могућности / шансе	Претње
<ul style="list-style-type: none"> • подстицајни програми за младе • програми за подстицај наталитета • подстицајни програми руралног развоја • унапређење здравствене заштите 	<ul style="list-style-type: none"> • одлив младог и школованог кадра • неповољно економско стање • ограничење доступности здравствене услуге • могућ одлив кадрова због укидања визног режима • светска економска криза

3. ПРИВРЕДА

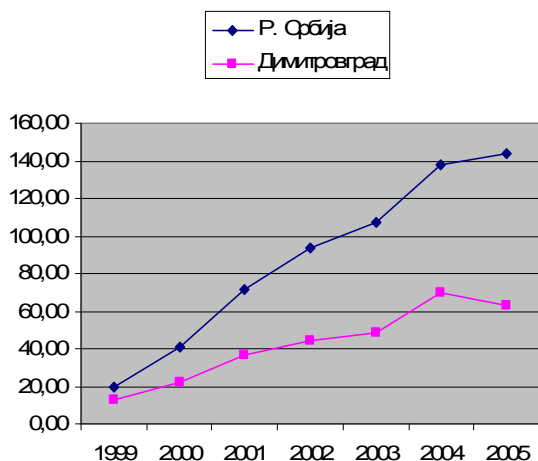
3.1. Општи параметри током задњих година у односу на Републику

Општина Димитровград према свим показатељима привредне развијености у задњих десетак година бележи пад у односу на просек Републике. Главни разлог за ову појаву је свакако затварање друштвених предузећа која су запошљавала највећи део радноспособног становништва и била главни носилац привредног развоја. Као показатеље развоја привреде треба споменути друштвени производ, национални доходак, зараде и запосленост.

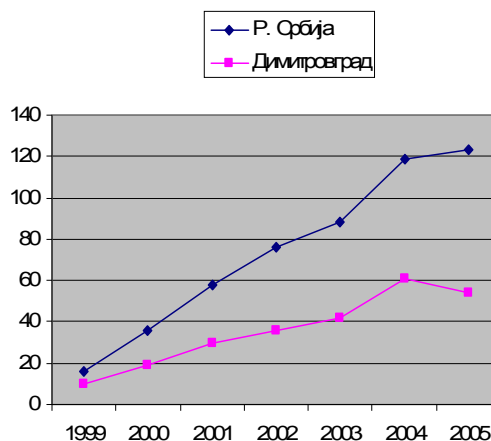
3.1.1. Друштвени производ и национални доходак

Према учешћу Друштвеног производа привреда општине заостаје знатно испод просека републике (табела 3.1.1.1). Национални доходак је у овом периоду такође знатно испод просека Републике (табела 3.1.1.2).

Треба имати на уму да, у складу с међународним препорукама и стандардима, Републички завод за статистику је престао са обрачуном макроекономских агрегата према концепту материјалне производње, тако да је 2005. последња година за коју се располаже подацима о друштвеном производу и националом доходку.

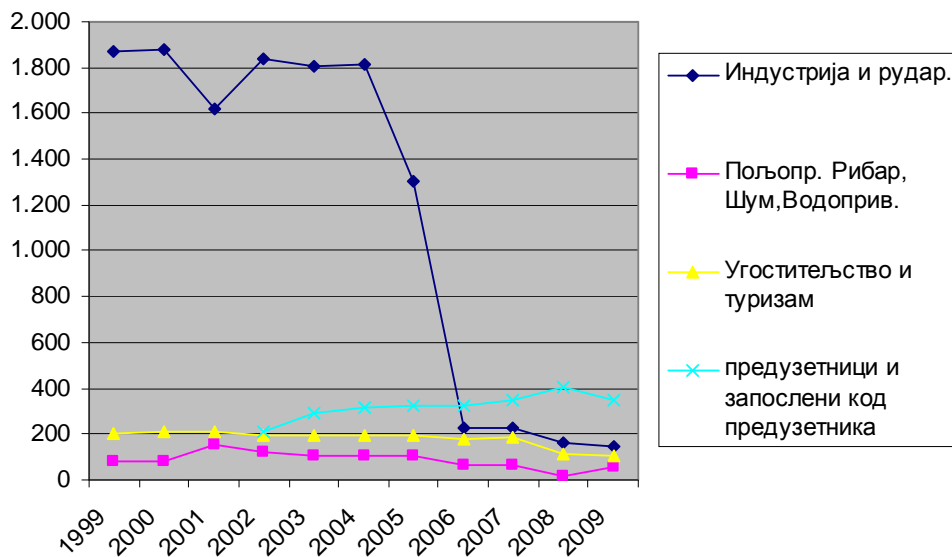
Слика 21. ДП по становнику у хиљадама

Слика 22. НД по становнику у хиљадама

3.1.2. Запосленост и зараде

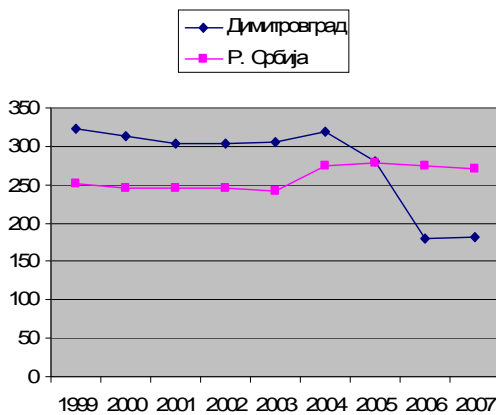
У протеклом периоду основна промена у кретању запослености јесте драстично смањење запослених у индустрији затим у угоститељству и пољопривреди једино предузетници и лица запошљена код предузетника бележе мали пораст запослених (табела 3.1.2.1).

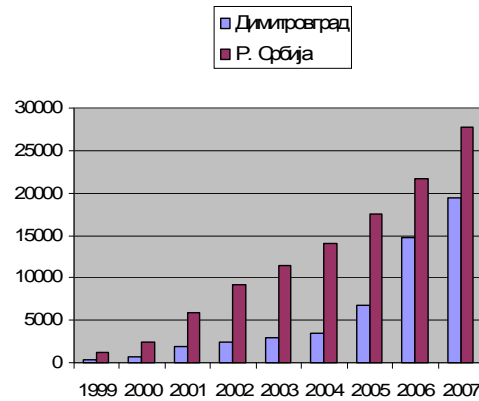
Слика 23. Запосленост по секторима у општини Димитровград

Број запослених се смањује и знатно је испод просека Републике. Приметно је да удео запослених жена и лица која самостално обављају делатност су испод просека Републике (табеле 3.1.2.2 и 3.1.2.3).

Зараде су знатно испод просека Републике и приметно је ниско учешће предузетника односно лица која самостално обављају делатност у структури запослености (табела 3.1.2.3).

Слика 24. Број запослених на 1000 становника

Слика 25. Зараде по запосленом

Према подацима завода за Социјално и здравствено осигурање и завода за запошљавање на територији општине има 404 високо стручних запослених и 258 незапослених лица тј. укупно 662 високо-стручних лица, што чини 10,10% од укупног броја радно способних лица на територије општине Димитровград. Такође, према подацима завода за Социјално и здравствено осигурање на територији општине Димитровград тренутно (јун 2009) има 2.209 запослених лица.

3.2. Пољопривреда

Пољопривредна производња бележи пад у протеклом периоду (извор података у табелама је РЗС).

Производња/година	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Производња пшенице(т)	2,649	2,144	2,758	2,466	1,709	3,186	2,595	2,361	1,935
Кукуруз(т)	2,397	605	2,404	2,590	1,520	2,157	2,434	1,903	922
Кромпир (т)	1,663	1,049	1,960	1,797	1,207	1,499	1,387	1,279	680
Пасуљ (т)	135	23	96	110	77	76	108	92	34
Сунцокрет (т)	87	66	68	150	60	55	/	/	/
Пашњаци (т)	4,081	1,783	5,430	4,463	4,762	4,512	3,595	4,791	968
Ливаде (т)	19,918	5,678	16,235	15,393	16,343	17,369	18,779	14,357	9,665
Луцерка и детелина (т)	2,093	1,041	2,029	1,853	1,725	1,950	2,167	1,961	1,447
Јабуре(т)	314	147	94	1,088	2,216	309	285	1,453	136
Шљиве (т)	1,370	902	243	1,937	2,624	1,799	441	1,316	1,498
Виногради (т)	23	38	114	90	114	88	14	17	134

Пољопривредно земљиште на територији општине има следећу структуру:

Културе/година	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Оранице и баште (ха)	6,657	6,349	6,489	6,433	6,244	6,301	6,196	5,891	5,936
Воћњаци (ха)	722	715	698	701	710	715	719	688	720
Виногради (ха)	41	29	29	29	29	29	29	46	45
Ливаде(ха)	8,389	8,015	7,867	7,868	7,956	7,760	7,814	8,280	8,179
Пашњаци (ха)	13,173	13,698	13,762	13,818	13,910	14,356	14,352	14,082	14,107
Укупно пољопривредно земљиште (ха)	28,982	28,851	28,845	28,849	28,849	29,161	29,110	28,987	28,987

Такође се смањује и број грла на територији општине.

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Број стоке-говеда (ком)	8,443	8,370	7,954	7,835	7,797	2,842	2,272	2,033	1,827
Свиње (ком)	12,927	13,760	11,252	12,225	11,981	2,373	1,669	1,341	1,058
Овце (ком)	6,945	7,065	6,058	5,122	5,103	5,183	5,713	4,125	3,513
Живина (ком)	144,208	141,948	127,332	125,134	123,712	15,724	14,707	13,723	14,895

Према подацима Одсека за пољопривреду и малу привреду постоји значајно повећање производње млека. Званични подаци Републичког завода за статистику о откупу осталих сточарских производа не постоје.

Производња / година	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Откуп сточарских производа - Говеда (т)	122	100	75	...	15	14	7	1		
Откуп свиња (т)	1	1	1	...	4	3	3	3.7		
Откуп јаја(ком)	162,000	32,000	152,000	...						
Откуп млека (Л)	473,000	187,000	381,000	...	183,000	142,000	130,000	94,000		1,844,000

(Извор: Одсек за пољопривреду и одрживи локални економски развој)

3.3. Привредни субјекти на територији општине Димитровград

3.3.1. Правна лица

На територији општине Димитровград према подацима пореске Управе егзистирају 60 правних лица – привредних друштва који запошљавају око 630±15 радника према претежној делатности могу се разврстати на начин приказан у наредној табели. Доминирају правна лица из области трговине, посредништва и услуга у друмском саобраћају.

Делатност правног лица	број
Производња готове хране за узгој животиња	1
Производња хлеба и пецива	1
Производња остале одеће	1
Дорада и бојење крзна; производња предмета од крзна	1
Производња кожне обуће	1
Производња таласастог папира и картона и амбалаже од папира и картона	1
Производња осталих производа од гуме	2
Производња металних производа	5
Производња телевизијских и радио-предајника	1
Производња каросерија за моторна возила; производња приколица и полу приколица	1
Производња осталог намештаја, осим столица и седишта	1
Груби грађевински радови и специфични радови нискоградње	3
Одржавање и оправка моторних возила	1
Продаја делова и прибора за моторна возила	2
Трговина	24
Ресторани и барови	3
Услуге у друмском саобраћају и посредници	11

Извор: Пореска управа – Експозитура Димитровград

3.3.2. Задруге

На територији општине Димитровград егзистирају:

- 33 Сточар у стечају
- 33 Видлич у стечају
- 33 Прелесје

Две задруге које су остале из прошлог времена и данас распродају своју имовину.

3.3.3. Предузетници

На територији општине Димитровград према подацима пореске Управе постоје 212 предузетника са 413 запослених и према делатности којом се баве разврстани су на начин приказан у наредној табели. Доминирају самосталне трговинске радње (41%), занатске радње (11%), угоститељи (10%), агенције (7%), аутомеханичарске радње (5%) и фризерске радње (5%).

Врста предузетништва	Број
Агенције	14
Адвокати	3
Аутопревозници	5
Козметички салон	1
Живинарска фарма	1
Занатске радње	24
Интернет клуб	1
Каменорезац	1
Мењачнице	6
Млекара	1
Самосталне трговинске радње	86
Стоматолошке ординације	3
Аутомеханичарске радње	10
Фризери	10
Вулканизери	3
Грађевинске радње	4
Произвођачке радње	7
Пекаре	6
Угоститељи	22
Фотографи	1
Такси	4

То су већином мале радње са 2-3 запослених углавном чланови породице који најчешће нису ни пријављени.

3.4. Пољопривредна газдинства

На територији општине Димитровград 31.12.2008. године било је регистровано 801 пољопривредно газдинство. До 15.04.2009. пререгистрацију извршило је 623 пољопривредна газдинства. Значи 178 газдинства се тренутно воде као пасивна. Од регистрованих 408 се воде као комерцијална а 215 као некомерцијална.

Регистрована пољопривредна газдинства	
Година регистрације	Број регистрованих
2004	41
2005	95
2006	552
2007	682
2008	813

3.5. Туризам

На територији општине Димитровград постоји укупно 15 регистрованих објеката за пружање услуга смештаја која располажу са 123 соба и 262 лежаја. Највећи број основних смештајних јединица припада хотелима 58.4 % од укупног броја кревета и 64,2 % од укупног броја соба. На територији општине, тренутно постоји један хотел, „Хотел Балкан“ (изграђен 80-их година), поред хотела значајан смештајни објекат у општини је мотел Балкан који се налази на ауто–путу Е-80, удаљен неколико стотина метара од центра града (мотел је изграђен 60-их година, тренутно не ради). И хотел и мотел припадају највећем угоститељском предузећу у граду А.Д „Балкан“. Ово предузеће је тренутно у власништву акцијског фонда Србије и у фази је приватизације. Угоститељско предузеће Балкан је пре неколико година било мотор развоја туризма у граду, поред хотела и мотела ово предузеће поседује велики број других угоститељских објекта како у граду тако и на граничном прелазу Градина – ресторани, кафане, малопродајни објекти итд.

У општини постоји 13 регистрованих објеката за пружање услуга приватног смештаја, 5 објеката домаће радиности и 8 регистрованих сеоских домаћинстава (41,6% од укупног броја кревета и 35,7% од укупног броја соба). Највећи број регистрованих домаћинстава налази се у руралном подручју општине – 5 објеката се налази у градском подручју, док се осталих 8 објеката налази у околним селима – два домаћинства у селу Каменица, два у селу Поганово, и по једно домаћинство у селима: Д.Криводол, Смиловци, Радејна и Лукавица. Домаћинства у селима регистрована су са циљем развоја руралног туризма у општини.

Смештајне јединице су нижег квалитета: Хотел и мотел имају категоризацију од две звездице 5 домаћинства имају категоризацију од три звездице (II категорија), 6 домаћинства имају категорију две звездице (III категорија) и 2 домаћинства имају категорију од једне звездице (IV категорија смештаја).

Укупан туристички промет у општини у последњим годинама се не мења, промет који се данас остварује у општини Димитровград, значајно је смањен у односу на период 80-их година. Данашњи туристички промет представља око 15 % од промета оствариваног у периоду од 1980. до 1988. године и то само у хотелу и мотелу Балкан.

Општина Димитровград тренутно нема туристичку понуду већ само велики број туристичких потенцијала (Стара планина, Петрлашка пећина, Смиловска Језера, Кањон реке Јерме и Погановски манастир, Коридор Х,). Сви ови туристички потенцијали, би могли одређеним улагањима, односно њиховом валоризацијом да прерасту у један конкурентан туристички производ општине. После усвајања Стратегије развоја туризма (децембар 2009.) потребно је плански усмеравати напоре ка развијању туризма, улагањима у туристичку инфраструктуру, побољшањем услова за заинтересоване инвеститоре, креирањем и комерцијализовањем туристичких производа у складу са савременим маркетинг и менаџмент принципима. Актуелни трендови како на домаћем, тако и на страном туристичком тржишту указују на могућност интензивнијег развоја туризма у општини.

СМЕШТАЈНИ КАПАЦИТЕТИ ОПШТИНЕ ДИМИТРОВГРАД Хотелски смештај - остало

Ред. бр.	Врста објекта	Број соба	Број лежаја
1.	Хотел „Балкан“	48	103
2.	Мотел „Балкан“ (тренутно не ради)	31	50
УКУПНО :		79	153

**Домаћа радиност и сеоска туристичка домаћинства - категорисани објекти у Општини
Димитровград**

СЕОСКА ТУРИСТИЧКА ДОМАЋИНСТВА			
Ред бр.	Врста објекта – собе за изнајмљивање, локација	Број соба	Број лежаја
1.	Домаћинство – Петров, с.Лукавица	2	4
2.	Домаћинство – Иванов, с. Каменица	1	2
3.	Домаћинство – Алексов, с. Поганово	3	8
4.	Домаћинство – Каменов, с.Каменица	1	2
5.	Домаћинство – Петров. Д, с. Д.Криводол	2	4
6.	Домаћинство – Манов, с. Поганово	3	6
7.	Домаћинство – Беков, с. Смиловци	2	5
8.	Домаћинство – Иванов Ј. с.Радејна	2	5
ДОМАЋА РАДИНОСТ (ПРИВАТНИ СМЕШТАЈ У ГРАДУ)			
9.	С.Т.У.Р «АМФОРА» - Младенов Јордан	13	29
10.	У.Р.«Black&White»- Дејан Маринков	7	21
11.	Преноћиште „Сарај“	3	11
12.	Домаћинство - Рангелов	3	8
13.	Домаћинство - Маринков	2	4
УКУПНО :		44	109

Укупни смештајни капацитети Општине Димитровград - хотелски и приватни смештај

	Број соба	Број лежаја
Хотелски смештај	79	153
Приватни смештај	44	109
Укупно	123	262

SWOT анализа привреде општине Димитровград

Предности / снаге	Недостаци / слабости
<ul style="list-style-type: none"> • стални тренд раста предузетничке иницијативе • раст производње млека • побољшање расног састава сточног фонда • активности на очувању агробiodиверзитета • атрактивне локације за потенцијалне инвестиције • постојање фонда за пољопривреду • постојање одсека за пољопривреду и одрживи економски развој при ОУ • постојање Туристичке организације 	<ul style="list-style-type: none"> • мало учешће индустријске производње • пад пољопривредне производње • смањење сточног фонда • неангажованост капацитета бивших средњих и великих предузећа • слаб људски потенцијал • слаб економски потенцијал становништва • лоша приватизација • недовољна предузетничка иницијатива • неразвијен систем понуде предузетницима и инвеститорима • недовољно развијен подстицај ЛЕР
Могућности / шансе	Претње
<ul style="list-style-type: none"> • нове инвестиције у производне и услужне делатности • развој предузетништва • унапређење пољопривредне и сточарске производње • повољно кредитирање пољопривреде и мале привреде • подстицај удруживања привредних субјеката са заједничким интересима регионализација и еурорегионализација • увођење чистих технологија 	<ul style="list-style-type: none"> • неповољна финансијска подршка привреди • неусвајање очекиваних системских закона • неадекватна економска политика • економска криза • ризици у пољопривредној и сточарској производњи

4 ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ

4.1. образовање

4.1.1. Предшколска установа „8 септембар“

Установа је основана 1969. године. Има три организационе целине: у граду - „Пчелица“ са 850 м² корисне површине (5 радне собе, централна кухиња и остале пратеће просторије), „Лептирић“ са 550 м² корисне површине (6 радне собе, припремна кухиња и остале пратеће просторије) и у Жељуши - „Колибри“ са 230 м² корисне површине (3 радне собе, припремна кухиња и остале пратеће просторије). Простор и опремљеност објеката су у складу са важећим нормативима.

Број запослених је 41, а од тога 20 ради непосредно у образовно-васпитном процесу. Школске 2009/2010 у установу је уписано 233 детета која су распоређена у 13 радних група и то: 5 припремне, једна мешовита, 2 средње, 2 млађе и 3 јаслене групе.

Опште основе предшколског програма доноси Национални просветни савет, а програм предшколског васпитања и образовања доноси Педагошко веће установе у складу са општим основама предшколског програма. Сагласност на Годишње програме рада даје Скупштина општине. Колектив, органи управљања установе и локална заједница имају утицаја на посебне програме васпитања и образовања.

Финансирање установе је у целости из општинског буџета. Преко међународне донације реализован је један прекогранични пројекат.

Неостварени захтев из предходног периода у односу на законске прописе и друштвено - политички тренд је статус матерњег језика националне мањине. Очекује се у наредном периоду унапређење квалитета рада усавршавањем стручног кадра и осавремењивањем опреме.

4.1.2. Основна школа „Христо Ботев“

Основна школа је основана 1869. године. Централна школа ради у школској згради на ул. Христо Ботев бр. 2 површине 5150 м² и има истурена одељења која раде у сеоским школама: Жељуша – 4 одељења, Лукавица – 1 комбиновано одељење, Смиловци – 1 комбиновано одељење, Трнски Одоровци – 1 комбиновано одељење и Драговита – 1 комбиновано одељење.

Школа има укупно 40 учионица од којих су 5 кабинета за наставу, 13 специјализованих учионица, 20 су учионице за разредну наставу и 2 учионице за специјална одељења. У саставу школе су и спортска сала, библиотека са медијатеком и трпезарија са кухињом. Школа је опремљена у складу са важећим нормативима. Број запослених је 91, а од тога 58 ради непосредно у настави. Што се тиче наставничког кадра сви су предмети стручно заступљени. Школске 2009/2010 школа има 738 ученика организована у 38 одељења од којих 2 су специјална, једно мешовито за ниже разреде, једно мешовито за више разреде. Број ученика по разредима је следећи: I – 97, II – 74, III – 95, IV – 87 V – 86, VI – 108, VII – 99, VIII – 9.

Образовне програме рада прописује Министарство просвете а Годишње програме рада усваја Школски одбор. Наставнички колектив и локална заједница могу имати утицаја на статус матерњег језика мањине, на изборне предмете и на ваннаставне активности.

Оснивач школе је Р. Србија, те стога лични приходци запослених и капиталне инвестиције се финансирају из републичког буџета, а материјални трошкови школе се финансирају из општинског буџета. Досадашња финансијска подршка из оба извора је била солидна.

У задњим годинама су реализовани следећи пројекти:

- Школско развојно планирање, финансијер - Светска банка
- Школа у природи у селу Трнски Одоровци, финансијер – Министарство за државну управу и локалну самоуправу
- Санација равнoг крова на згради централне школе, финансијери – Јапанска влада и Министарство просвете

- Школа без насиља, финансијер – УНИЦЕФ и Александар Ђорђевић
- Исти су нам корени, Суседски програм Србија – Бугарска, финансијер - ЕАР

У предходном периоду је деградиран статус матерњег језика за припаднике бугарске националне мањине.

У наредном периоду се очекује решење статуса матерњег језика бугарске националне мањине, зато што тако прописују важећи Закони и такав је друштвено политички тренд.

Такође се очекује да се одржава и унапређује квалитет образовно-васпитног процеса континуираним усавршавањем наставничког кадра и набавком савремене школске опреме и наставних средстава. Очекује се и санација и одржавање сеоског школског простора.

4.1.3. Гимназија „Св. Кирило и Методије“

Гимназија „Св. Кирило и Методије“ је образовно-васпитна установа са богатом традицијом и од посебног је друштвеног значаја. Основана је 1891. године. Од 1986. године ради у школској згради савременог типа која по просторним решењима задовољава важеће светске нормативе. Садржи следеће просторно–функционалне јединице: 10 учионица са просторијама за припрему наставника (јединичне квадратуре $50 \text{ m}^2 + 18 \text{ m}^2$), 6 наставна кабинета са просторијама за припрему (јединичне квадратуре $72 \text{ m}^2 + 18\text{-}24 \text{ m}^2$), библиотека са читаоницом, медијатека, спортска вежбаоница, трпезарија и остале пратеће просторије. Укупна корисна површина школске зграде је 2956 m^2 . По генералном пројекту недостају физкултурна сала и сала за приредбе.

Школа је опремљена у складу са важећим нормативима.

Број запослених је 49, а од тога 35 ради непосредно у настави. Сви предмети су стручно заступљени. Тренутно школа је регистрована за три образовна профила: општа гимназија, туристички техничар и трговац. Школске 2009/2010 школа има дванаест одељења, од којих шест је гимназијских, пет туристичких и једно трговачко. Укупан број ученика у школи је 308.

Образовне програме рада прописује Министарство просвете а Годишње програме рада школе усваја Школски одбор. Наставнички колектив и локална заједница могу имати утицаја на статус матерњег језика мањине, факултативну наставу и на ваннаставне активности.

Школске 2009/2010. године у гимназији су уписана два одељења у првом разреду са програмом образовања на бугарском језику. Једно је гимназијског образовног профила а друго је по образовном профилу туристички техничар.

Оснивач школе је Р. Србија, те стога лични приходци запослених и капиталне инвестиције се финансирају из републичког буџета, а материјални трошкови школе се финансирају из општинског буџета. Досадашња финансијска подршка из оба извора је била солидна.

У задњим годинама су реализовани следећи пројекти:

- Школско развојно планирање, финансијер – Светска банка
- Школски медија-центар, финансијер – Светска банка
- Студијска посета наших ученика и наставника иностраној школи, финансијер – Министарство просвете
- Роден језик зад граница, финансијер – Министарство образовања и науке Републике Бугарске
- Активизам и лидерство младих, финансијер – Балкански фонд за демократију

У предходном периоду школа није остварила следеће захтеве:

- изградња спортске сале у оквиру Гимназије која је предвиђена генералним пројектом,
- изградња сале за приредбе које је такође предвиђена генералним пројектом.

Што се тиче неизграђених сала не постоји реално очекивање да буду изграђене у догледно време. Мале школске приредбе се могу одржавати у холи школе а велике у сали Центра за културу. Тренинзи спортских екипа се могу одржавати у градској спортској хали али није могуће тамо одржавати часове физичке културе.

Такође се очекује да се одржава и унапређује квалитет образовно-васпитног процеса континуираним усавршавањем наставничког кадра и набавком савремене школске опреме и наставних средстава.

4.2. Култура

4.2.1. Народна библиотека „Детко Петров“

Народна библиотека је основана 1898. године. Садашњи оснивач је Општина Димитровград.

Народна библиотека „Детко Петров“ има две организационе јединице:

- библиотеку и
- музејска збирку са етнолошким, археолошким и историјским експонатима.

Број запослених у Народној библиотеци „Детко Петров“ је 6. Од тога 3 је са високом стручном спремом, 1 са вишом, 1 са средњом и 1 са основном школом.

Број активних читаоца на годишњем нивоу је око 600. Народна библиотека „Детко Петров“ у свом програму рада, осим библиотечке делатности има следеће активности:

- песничка радионица за децу - ангажује се у току године око 50 ученика.
- организовање књижевних вечери.
- издавање књига локалних аутора.
- излагање експоната музејске збирке.

Финансирање библиотеке је у целости из буџета Општине Димитровград.

Народна библиотека „Детко Петров“ има следеће просторне капацитете: 3 депоа за књиге површине 100 м², 1 депо за дечије књиге површине 20 м², музејска збирка - стална поставка површине 54 м², хол са ходником површине 75 м², канцеларија директора површине 18 м², канцеларија за издавање књига површине 18 м² и канцеларија за обраду књига површине 18 м²

У циљу унапређења рада Народне библиотеке „Детко Петров“ неопходно је инвестирати у кадрове (историчар, филолог, етнолог) и у изградњу објеката – зграда музеја, летња позорница и централно грејање. Такође се исказује потреба за видеопројектором и компјутерима.

Од 2005. године НБ „Детко Петров“ је реализовала следеће пројекте:

- Црно-бели свет, финансијер – ЕАР
- Издавање књиге „Музејска збирка у Димитровграду“, финансијер – Министарство културе и информисања и Национални савет Бугара у Србији
- Сусрет завичајних писаца Димитровграда 2007. Финансијер – Министарство културе и информисања
- Са књигом кроз свет! За мој кутак! Финансијер – Министарство културе и информисања
- Хајде да стварамо! - Млади Димитровграда у години јубилеја, финансијер – Министарство културе и информисања
- Кроз врата речи, финансијер – Министарство културе и информисања
- Исти су нам корени (От една черга сме), финансијер – ЕАР
- Хајде опет да стварамо, финансијер – Министарство културе и информисања
- Сусрет под старом липом, финансијер – Министарство културе и информисања
- Монографија библиотеке у Димитровграду, финансијер – Министарство културе и информисања
- Села Забрња, финансијер – Министарство културе и информисања

4.2.2. Центар за културу Димитровград

Центар за културу Димитровград основан је 1964. садашњи оснивач је Општина Димитровград. Организационе јединице Центра за културу Димитровград су:

- Културно уметничко друштво,
- Галерија,

- Позориште,
- Заједничка служба.

Број запослених у Центру за културу је укупно 15. Они су ангажовани по организационим јединицама на следећи начин:

- Културно уметничко друштво – 1 нижа стручна спрема; 2 средња стручна спрема.
- Галерија, - 2 средња, 1 висока.
- Позориште – 2 средња.
- Заједничка служба – 4 средња, 1 виша, 2 висока.

Број аматера у Центру за културу Димитровград ангажованих по организационим јединицама је:

- Културно уметничко друштво – 130,
- Галерија – 25,
- Позориште – 40.

Центар за културу Димитровград током године има следеће активности:

- Позоришне представе – 1 до 2 премијере, Позоришта Христо Ботев
- Позоришне представе гостујућих позоришта – 8 до 10 премијера
- Дечије позориште – 1 до 2 премијере, Позоришта Христо Ботев
- КУД – 5 до 10 концерата
- Концерти ансамбла, КУД-а, певача и других извођача око 10.
- Галерија – најмање 12 изложби
- Представе и концерти у организацији локалних образовних институција
- Књижевне вечери и сусрети писаца у организацији библиотеке

Центра за културу Димитровград се финансира из буџета Општине Димитровград. Центар располаже следећим просторним капацитетима: галерија 360 м², атеље 180 м², позоришна сала 250 м², хол 100 м², дискотека 60 м² и канцеларија 45 м².

У циљу унапређења рада Центар за културу Димитровград, неопходно је инвестирати у кадрове – кореограф, музичар (ВСС), у изградњу објекта реконструкцијом крова, фасаде и сцене, опремањем сцене и галерије.

Реализовани пројекти Центра за културу Димитровград код Министарство културе Р. Србије три, Национални савет Бугара у Србији два и један трансгранични пројекат(ФАР).

4.2.3. Културне манифестације

Сваки град, био велики или мали, био богат или сиромашан, уколико држи до свог дигнитета, има или покушава да има неку културну, спортску, туристичку или привредну манифестацију, која ће му омогућити језгровито представљање пред ближом или широм јавношћу. Наш град, иако мален и релативно привредно нејак, има више културних манифестација, које га чине градом и које могу служити на част и много већим срединама. То су Ликовна колонија „Погановски манастир“, Сусрет завичајних писаца „Сусрет под старом липом“, Фолклорни фестивал „Нишавски хоровод“, Позоришни фестивал „Балкан театарфест“ и Музички рок фестивал „Писфест“. Радници у култури се годинама труде да, уз помоћ наше општине, министарстава културе Србије и Бугарске, учешћем у међународним пројектима, одрже висок ниво ових манифестација, чинећи од њих догађаје значајне за цели регион. Ликовна колонија, фолклорни и позоришни фестивал се одржавају сваке године, док је сусрет писаца сваке друге године. Све пет манифестације су се показале одрживим у досадашњем периоду, те с тога сматрамо да су погодне да и у будућем, планском, развоју наше општине, треба да представљају окосницу културних догађања у Димитровграду.

Ликовна колонија „Погановски манастир“

Већ осамнаест година ова ликовна колонија окупља познате сликаре из земље и иностранства, који у току првог тромесечја августа месеца стварају у предивном амбијенту Погановског манастира и долине реке Јерме. Као резултат овог рада су многобројне изложбе у галерији нашега града и галеријама Србије и Бугарске. Може се рећи да се у фонду галерије налази непроцењиво ликовно благо од више стотина слика, сликара из

САД, Мексика, Јапана, Кине, Русије, Немачке, Велике Британије, Бугарске, Македоније, БиХ, Грчке, Турске, Србије и других земаља. Отварање колоније и пригодне изложбе тим поводом је увек празник за наш град, који окупља многобројне љубитеље ликовне уметности. Потешкоће финансијске природе су до сада биле основни проблем за организовање колоније. Ради лакшег обезбеђивања новца, можда треба размислити о давању мањинског предзнака колонији, а да она и даље у 60 до 70% задржи садашњу концепцију међународне културне манифестације. Носилац организације је Центар за културу, тачније Градска галерија „Методи Петров“ Димитровград, која је део Центра.

Сусрет завичајних писаца „Сусрет под старом липом“

Сусрет писаца и песника из нашега краја је бијенале, које се одржава већ пуну деценију (5 пута). Почело се окупљањем само писаца и песника пореклом из Димитровграда, који су живели у тадашњој СРЈ, да би се касније проширило на творце, који живе у бившим Југо републикама и Бугарској, а једне године су се окупили само млади ствараоци (до 20 година) пореклом из нашег града, док је задњи сусрет окупио песнике и писце бугарске народности из Србије. Поред стручног разговора међу ствараоцима, размене искустава и договора о међусобном помагању (нпр. превођење на бугарски или на српски), главни део манифестације је књижевно вече, сусрет са нашом публиком, која увек топло и у великом броју поздрави писце. Одушевљење, које показују ствараоци и публика, посебно ствараоци, због таквог сусрета је велико. Пошто већина њих пише на бугарском језику, имају мало прилика да се непосредно обрате публици која их разуме и то је, вероватно, разлог том ентузијазму и одушевљењу. Планом се увек предвиди одржавање сусрета у току лета, под старом липом у дворишту Библиотеке (одатле и назив), али некад се не могу обезбедити средства за лето, те се манифестација помери у хладније месеце и одржи у Великој сали Центра за културу. Финансирање ове манифестације је, такође, увек неизвесно и зато је сусрет узимао један или други облик (некад је новац обезбеђиван преко пројекта код Министарства културе РС, а он је једном подразумевао стваралаштво младих, други пут стваралаштво мањинских писаца). Свакако треба размислити о издавању зборника презентираних радова на књижевној вечери, јер би то допринело целовитости манифестације. Носилац организације је Народна библиотека „Детко Петров“ Димитровград.

Фолклорни фестивал „Нишавски хоровод“

Сваке године се крајем маја и почетком јуна одржава преглед фолклорног стваралаштва неколико пограничних општина из Бугарске и наше земље. Као иницијатори и оснивачи овог фестивала Димитровград и Драгоман имају ту привилегију да буду домаћини. Интересантно је да се у временском периоду од две седмице окупљају аматерски фолклорни ансамбли, једне седмице у Драгоману, друге у Димитровграду. Те две седмице су заиста празник и за саставе и за грађане оба града. Само отварање почиње дефилеом учесника кроз град, стварајући веселу, шарену и раздрагану атмосферу, која из дана у дан захвата готово све грађане. Толико младости на једном месту, у снажном играчком налету, у разноврсним народним ношњама, је заиста потребно и пожељно. Понекад се окупи пуно ансамбала и онда је и сама организација смотре (смештај учесника, исхрана) веома тешка. Мислимо да би уз обавезно учешће ансамбала из града домаћина, Драгомана и Димитровграда, било препоручљиво, финансијски лакше одрживо и организационо подношљиво, учешће још по 2-3 ансамбла с једне и друге стране границе. Одрживост овакве манифестације је извесна и због лакшег добијања помоћи путем пројеката за међуграничну сарадњу. Носилац организације је Центар за културу, пре свега КУД, као део центра.

Позоришни фестивал „Балкан театарфест“

То је културна манифестација у нашем граду, која представља заслужено признање нашем, више од 120 година старом, позоришту. Кажемо признање, јер је наше позориште добило шансу да као организатор и домаћин окупи значајне позоришне трупе са Балкана, аматерске и професионалне. То је вероватно најскупља наша манифестација, с обзиром да

се пред нашом публиком појављују и позоришта од националног значаја за Србију и Бугарску, са бардовима глумачке, редитељске и сценографске уметности, као и значајна имена из света писаца. Можда такав фестивал може покренути акцију реконструкције сцене и гледалишта у Центру за културу, што би представљало велики добитак за град и његов одрживи развој. Позоришна уметност је свакако најстарија и најпопуларнија друштвено-културна активност у нашем граду и мислимо да је и на овакав начин треба подржавати и одржавати. Као и код претходних манифестација и ова је у сталном грчу због финансирања и због тога треба размислити да се поред нашег позоришта, као домаћина, и једног аматерског позоришта из Бугарске или Србије, ангажују само по два професионална позоришта из обе земље. Публика би и даље масовно долазила на представе, а ниво би био загарантован. Носилац организације је Центар за културу и посебно позориште „Христо Ботев“ као његов део.

Писфест

Још једна млада културна манифестација у граду, фестивал рок музике, који се одржава од 2007 године у СЦ Парк на дан Европе 9. маја. Најзапаженији је био први фестивал 2007. године на коме је поред домаћих и регионалних музичара, гостовао и Глен Хјуз (Glen Hughes) некадашњи басиста легендарне Дип Парп'л (Deep Purple). Том приликом је отворена спортска хала у Димитровграду, названа у част великог музичара. Успех првог фестивала је препоручио одржавање те манифестације као традиционалне, са циљем да створи нову, другачију слику о нашем граду.

Године 2008. главни гост фестивала био је Џон Лоутон (John Lawton) некадашњи вођа познате Јураја Хип (Uriah Heep). Тиме је традиција створена и настављена следеће 2009. године.

4.3. Здравство и социјална заштита

4.3.1. Дом здравља Димитровград

Дом здравља функционише као самостална здравствена установа од 01. 01. 1953. године. Оснивачка права над Домом здравља са стационаром Општина Димитровград преузела је одлуком СО Димитровград од 26.10.2006. год.

Дом здравља Димитровград обавља примарну здравствену делатност предвиђену законом и то:

- Заштиту и унапређење здравља, спречавање и рано откривање болести, лечење, рехабилитацију оболелих и повређених
- Превентивну здравствену заштиту групација становништва изложених повећаном ризику обољевања и осталих становника
- Здравствено васпитање и саветовање ради очувања и унапређења здравља
- Превенцију, рано откривање и контроле малигних болести
- Превенцију, откривање и лечење болести уста и зуба
- Патронажне посете, кућно лечење и медицинску негу;
- Хитну медицинску помоћ и санитетски превоз
- Заштиту менталног здравља
- Палијативно збрињавање
- У стационару се пружа I ниво болничке здравствене заштите
- Обавља и друге послове у складу са законом.

У обављању здравствене делатности на примарном нивоу Дом здравља Димитровград промовише здравље и пружа превентивне, дијагностичке, терапијске и рехабилитационе услуге за све категорије становника из области опште медицине, педијатрије, гинекологије и акушерства, пнеумофтизиолошке заштите, хитне медицинске помоћи, поливалентне патронаже, здравствене неге, стоматологије, физикалне медицине и рехабилитације, интерне медицине, радиолошке и лабораторијске дијагностике.

Ангажовањем лекара специјалиста – консултаната из ЗЦ Пирот, у Дому здравља се пружају и услуге из области неуропсихијатрије, физикалне медицине, опште хирургије и офталмологије.

У циљу ефикаснијег и рационалнијег обављања делатности и контроле стручног рада, у Дому здравља Димитровград организовано је пет служби:

а) Служба за здравствену заштиту одраслих становника и запослених са хитном медицинском помоћи, кућним лечењем и стоматолошком здравственом заштитом

б) Служба за здравствену заштиту предшколске и школске деце и жена са поливалентном патронажом и дечјом и превентивном стоматологијом

в) Служба за радиолошку и лабораторијску дијагностику и специјалистичко – консултативну делатност

г) Служба стационара

д) Служба за правне, економско-финансијске, техничке послове и друге сличне послове.

У оквиру Службе за здравствену заштиту одраслих становника просторно су издвојене јединице (здравствене амбуланте) у селима Смиловци, Изатовци, Трнско Одоровце, Поганово и Доња Невља у којима се обавља делатност из области опште медицине.

Од грађевинских објеката два су у граду, зграда Дома здравља са 1893 м² и зграда Стационара са 412 м² и пет објеката је у селима са укупном корисном површином 942 м².

Постојећа медицинска опрема је највећим делом са високим степеном отписаности, те је неопходно обнављање исте.

Недостајућа медицинска опрема коју Дом здравља треба да има на основу листе опреме за обављање здравствене делатности из Правилника о ближим условима за обављање здравствене делатности је препрека за подизање нивоа квалитета здравствене заштите.

Стање у овој области је током 2008. године значајно побољшано набавком нове медицинске опреме и медицинског инвентара.

У Дому здравља функционишу медицински и рачуноводствени информациони системи. Медицински систем ради интегрисано, а рачуноводствени засада аутономно. Евидентан је недостатак рачунара и пратеће рачунарске опреме и поред тога што је у 2008. години набављено 8 рачунара.

Возни парк није унифициран, возила су различитих произвођача и различите старости: специјално возило за превоз пацијената на дијализу – 1, комби–санитетска возила – 4, санитетска возила – 2, теренско возило-санитет – 1, теренско возило – 1, путничка возила – 2.

У Дому здравља Димитровград укупно је 113 запослених. Од тога са РЗЗО-ом је уговорено: 91 са коефицијентом за примарну, 12 за секундарну здравствену заштиту и 2 тима за стоматолошку здравствену заштиту са 8 запослених. Два радника су запослена на одређено време.

Демографска карактеристика становништва општине Димитровград је да је то изузетно старо становништво: деца од 0 до 6 године чине свега 4,9% (553 детета), а од 0 до 14 година 11,7%(1307). Истовремено старих преко 65 година има 2.734 или 24,5% , а старијих од 50 година је чак 5.201 или 46,5% укупног становништва општине. Оваква старостна структура итекако је утицала на структуру пружених здравствених услуга (велики број куративних услуга), као и на високу потрошњу (пре свега лекова, медицинско-техничких помагала и санитетског материјала, коришћење санитетског превоза).

4.3.2. Општински центар за социјални рад

Установу је основала СО-е 2005. године. У претходном периоду ту делатност на територији општине обављао је Међуопштински центар за социјални рад основан 1978. године.

Центар располаже радним простором од 60 м² и потребном опремом за рад. Радне просторије и део опреме је уступила Општина Центру на коришћење, а други део опреме и службени ауто су набављени средствима из буџета Републике.

У установи је запослено 9 радника од којих петоро сачињавају стручни тим који непосредно ради са корисницима (1 правник, 1 психолог, 1 педагог и 2 социјална радника).

У 2009. години:

- једнократне новчане помоћи користило је 383 породице (835 једнократних помоћи)
- материјално обезбеђење користило је 145 породица (367 чланова породица),
- помоћ и нега другог лица - 56 корисника,
- право на оспособљавање на рад - 6 корисника,
- смештај у установу социјалне заштите - 35 корисника,
- старатељство за 22 корисника,
- смештај у друге породице - 5 корисника.

Програме рада Центра усваја СО-е на предлог установе а у складу са Законом о социјалној заштити и обезбеђењу социјалне сигурности грађана и Одлуком о социјалној заштити грађана СО-е Димитровград.

Центар се финансира из Републичког буџета (лични дохотци, материјални трошкови и трошкови делатности предвиђени Републичким прописима), а из буџета Општине се финансира део материјалних трошкова и трошкови делатности које су предвиђене општинском Одлуком.

У наредном периоду се очекује повећање броја корисника и бољи квалитет услуге набавком недостајуће опреме и усавршавањем стручног кадра. Очекује се и успостављање сервиса „Помоћ у кући“.

4.3.3. Дом за старе и пензионере

Дом је основан у Димитровграду 1985, године као међуопштинска установа. Сада његов оснивач је Р. Србија и установа има регионални карактер.

Дом има 2300 м² корисне површине и опрему по важећим нормативима.

Број запослених је 32 од којих непосредно са корисницима раде: 1 лекар, 1 социјални радник, 10 медицинских сестара, 1 берберин, 5 хигијеничара, 2 вешарке, 4 куvara и 1 возач.

Тренутни број корисника је 87, а максимални капацитет установе је 90.

Програми рада и комплетно финансирање су у ингеренцији Министарства за рад и социјалну политику.

Неостварени захтеви из претходног периода су: санација крова, набавка опреме за кухињу и замена старог намештаја.

Очекује се у наредном периоду, због потребе округа, установа да повећа свој капацитет.

4.4. Спорт

4.4.1. Спортски клубови

На територији општине Димитровград постоје 14 спортских клубова, организација, друштва, асоцијација сврстаних у 13 спортских грана. А то су :

Р. бр.	Назив клуба
1.	Планинарско друштво - Цариброд
2.	Голубарско друштво - Текир
3.	Фудбалски клуб - Балкански
4.	Одбојкашки клуб - Цариброд
5.	Карате клуб - Димитровград
6.	Атлетски клуб - Балкан
7.	Стрељачки клуб - Граничар
8.	Једриличарски клуб - Соларис
9.	Кошаркашки клуб - Димитровград

10.	Фудбалски клуб - Жељуша
11.	Риболовачки клуб - Карп
12.	Организација „Спорт за све и пријатељи деце“
13	Шаховски клуб - Цариброд
14	Фитнес клуб „Gym and fitness center“

Према категоризацији спортских клубова извршеној у 2009 години они су сврстани у 3 категорије :

I група	II група	III група
Лигашки спорт	Турнирски спорт	Рекреативни спорт
Фудбал	Атлетика	Спорт за све (рекреативни спорт)
Кошарка	Стрељаштво	Планинарење
Рукомет	Једриличарство	Спортски риболов
Одбојка	Карате	Фитнес клуб
Шах		

Укупан број спортиста по узрастним категоријама је:

РБ	КАТЕГОРИЈА	М	Ж	Σ	%
1.	Полетарци	19		19	3.89
2.	Пионири	63	59	122	25
3.	Петлићи	24		24	4.91
4.	Кадети	21		21	4.30
5.	Јуниори	56	33	89	18.23
6.	Сениори	99	15	114	23.36
7.	Рекреативци	38		38	7.78
8.	Предпетлићи	61		61	12.5
	УКУПНО:	381	107	488	

Активни спортисти школског узраста:

РБ	Категорија	М	Ж	Σ
1.	Предпетлићи	61		61
2.	Петлићи	24		24
3.	Полетарци	19		19
4.	Пионири	22	9	31
5.	Кадети	19		19
6.	Јуниори (омладинци)	49	33	82

УКУПНО:	194	42	236
----------------	------------	-----------	------------

Преглед укупног броја активних стручних кадрова:

РБ	Клуб	Тренер		Судије		Лекар		Психолог		Остало		Σ
		М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	
1	ФК "Балкански"	6		2		1				2		11
2	ФК "Жељуша"	1										1
3	АК "Балкан"	1	1	8								10
4	КК "Димитровград"	3		1								4
5	СК "Граничар"		1									1
6	ШК "Цариброд"											
7	ЈК "Соларис"											
8	ПД "Цариброд"											
9	РК "Карп"											
10	КК "Димитровград"	2										2
11	КБК "Димитровград"											
12	ЖОК "Цариброд"	1										1
	Укупно стр.кадрова:	14	2	11		1				2		30

Најмасовнији клубови на територији општине Димитровград су:

1. Фудбалски клуб Балкански који поред сениорске екипе има и 4 екипе млађих категорија:

- омладинци- ФСРИС 2 ранг
- кадети – ФСРИС 2 ранг
- пионири – ФСРИС 2 ранг
- петлићи- ФСРИС 1 ранг

2. Кошаркашки клуб Димитровград – који је 2009 године обезбедио улазак у I српску лигу и који својом Школом кошарке броји више од 90 полазника.

4.4.2. Спортске манифестације

Поред такмичарских клубова, лигашког дела такмичења општина Димитровград је показала велико интересовање и уложила велики труд и значајна средства за побољшање спортско рекреативног садржаја кроз богат спортски програм. Традиционалне спортске манифестације које се одржавају су:

- крос РТС-а
- Атлетски митинг за младе
- Турнир у малом фудбалу у оквиру манифестације „ Царибродско спортско лето “
- JUMP – атлетски скакачки митинг
- Бицикличка трка – „ Mountain bike marathon “
- Улична трка поводом дана града
- Гмитровданска трка
- Риболовачки клуб Карп – „ Царибродско котле “, „ Куп Чика Моње “, “Пловком против дроге “
- Регата на језеру Сават 2
- Challenge Day – Дан изазова
- Street basket – турнир у кошарци
- Open Fun Football school – школа фудбала
- Међушколска и међуокружна такмичења у фудбалу , кошарци, атлетици и одбојци

4.4.3. Спортски центар

На око 200 м од центра града налази се СЦ Парк. То је спортски комплекс који се састоји од градског фудбалског стадиона, отворених терена за кошарку и рукомет (који се користи и за мали фудбал) са асфалтном подлогом, као и спортске хале.

Градски стадион димензија 104 x 72 m (терен за игру 101 x 72 m) , дренажа на дубини од 1 м. Терен је са травнатом подлогом, око терена је атлетска стаза од млевене цигле (400 m са унутрашње стране) са 6 атлетских стаза. Иза једног од гола је залетиште за скакачке дисциплине. Терен је ограђен металном оградом висине 1,2 m са директним приступом до службених просторија и свлачионица (2). Поседује трибине капацитета од 400 седишта или 3200 места за стајање.

Спортска хала је вишенаменски, мултикомплексни објекат површине преко 7.000 м². У њеном саставу налази се терен за мале спортове, кошарку, одбојку, рукомет, мали фудбал. По Фибином сертификату са трибинама за 1600 гледаоца и 1000 седишта за седење, висине од преко 12 m што оставља могућност за постављање вештачке стене. Поседује простор намењен за фитнес салу, борилачке спортове стрељану за ваздушно и малокалибарско оружје, теретану и савремени пословни простор.

Отворени терен за мали фудбал и рукомет димензија 48 x 20 m, асфалтне подлоге, ограђен металном жицом и капацитетом од 2000 места. На овом терену се сваке године одржава традиционални Турнир у малом фудбалу у оквиру манифестације „ Царибродско спортско лето “.

Отворени кошаркашки терен димензија 26 x 14 m, асфалтне подлоге, капацитетом од 800 места. На овом терену се сваке године одржава традиционални турнир у кошарци под називом „ Street basket - турнир “ као и традиционална манифестација „ Стари – млади “. Спортски центар „ Парк “ представља одлично место за припреме фудбалера, кошаркаша, рукометаша, одбојкаша, стрелаца и других спортиста.

Усвајањем Стратегије развоја спорта за период од 2009 – 2013 год. на локалу започиње ера убрзаног напретка спорта у нашем граду. Три приоритета стратегије се истичу и стављају у први план :

- **изградња и побољшање инфраструктурних објеката** – без одговарајућег простора за игру и тренинг, нема правог развоја спорта, а спортски објекти представљају наслеђе које остаје и будућим генерацијама. Зато је потребно почети са планираним и системским улагањем у завршетак, обнављање и изградњу спортске инфраструктуре.
- **деца у спорту** - физичка неактивност деце, а поготову адолесцената, негативно утиче на њихов правилан физички и духовни развој. То дугорочно може угрозити здравље грађана, док истовремено умањује регрутну базу за врхунски спорт.
- **промоција идеје Спорт за све** - угрожене категорије грађана због недовољне физичке активности су: адолесценти, особе изложене стресним ситуацијама, особе трећег доба, особе које болују од хроничних не заразних болести, гојазне особе, особе са инвалидитетом.

Уз то, треба унапредити и побољшати стручно педагошки рад са децом. Отварање спортске хале, изградња базена, трим стазе, тениских терена, терена за одбојку би Димитровград приближило високо модернизованим, спортским, европским градовима, градовима у којима је створена база здраве средине, здравих личности и градовима у којима се сви баве спортом.

4.5. Информисање

4.5.1. ЈИП РТ „Цариброд“

Јавно информативно предузеће РТ „Цариброд“ основано је 2007. од стране Општине Димитровград. Има три орагнизационе јединице: радио, телевизију и кабловско

дистрибутивни систем. Број запослених у Јавно информативно предузеће РТ „Цариброд“ је укупно 19. Од тога 5 је са високом стручном спремом, 4 је са вишом, 9 са средњом и 1 са основном школом.

Јавно информативно предузеће РТ „Цариброд“ се финансира из буџета Општине. Тренутно нема своје просторије за рад већ ради у просторијама Центра за културу. Просторије у којима ради ЈИП РТ „Цариброд“ су следеће: ТВ студио 85 м², ФМ студио 63 м², редакција 110 м², КДС 45 м², канцеларија 36 м².

До сада су реализовани следећи пројекти :

- Техничко опремање студија, финансијер – Министарство културе
- Добро вече Цариброде (седмична информативно-колажна емисија на бугарском језику), финансијер – Министарство културе
- Сачувати од заборава (дигитална пост продукција архивског материјала Телевизије Цариброд о животу и раду мултиетничког становништва општине Димитровград у периоду од 1991. до 1999. године), финансијер – Национални савет бугара у Србији

У циљу унапређења рада неопходно је инвестирати у кадрове (тренутно новинари (ВСС) – 1, техничари – 4) и у средства – радиодифузна опрема (камере, ФМ, ТВ и ФМ линк, ТВ и ФМ предајник, оптички трансмитер, видео камера, рачунарска техника).

4.5.2. Новинско издавачка установа „Братство“

Новинско издавачка установа „Братство“ је основана 1959. године. Садашњи оснивач је Национални савет бугарске националне мањине. Основне делатности Новинско издавачке установе „Братство“ су издавање књига на бугарском језику, издавање информативног листа „Братство“, дечијег листа „Другарче“ и публикације за науку, литературу и уметност „Мост“. Информативни лист „Братство“ је недељно издање, дечији листа „Другарче“ месечно издање, а публикација за науку, литературу и уметност „Мост“ је периодично издање.

Број запослених у установи је 19. Од тога 10 је са високом стручном спремом, 6 са вишом стручном спремом и 3 са средњом.

Након промене оснивача и начина финансирања мањинских гласила, дошло је до редукције финансирања а самим тим и до смањења издавачке делатности. Томе је допринела и финансијска криза, која намеће рационализацију пословања.

Да би се одржао достигнути ниво издавачке делатности предлаже се додатно финансирање преко пројеката. Очекује се побољшање стања након избора новог Националног савета и унапређење његовог статуса као оснивача НИУ „Братство“.

SWOT анализа друштвених делатности општине Димитровград

Предности / снаге	Недостаци / слабости
<ul style="list-style-type: none"> • богата традиција • културно- историјско наслеђе • добра материјална основа (простор и опрема за делатност) • стручан кадар • програми рада са сталном развојном тенденцијом • солидна финансијска подршка оснивача • спортски центар 	<ul style="list-style-type: none"> • смањење броја ученика / одељења • неадекватан статус бугарског језика у образовању • неодговарајућа професионална оријентација • неостварена очекивања у информисању бугарске националне мањине • нерационална инвестирања у спорту • обустава инвестиција због економске кризе
Могућности / шансе	Претње
<ul style="list-style-type: none"> • решавање статуса матерњег језика бугарске мањине • увођење могућности образовања на бугарском језику • повећање продукције информативних програма и програма културе • побољшање доступности и квалитета здравствених услуга • повећан обим и квалитет социјалних услуга • прекогранична сарадња 	<ul style="list-style-type: none"> • погрешне развојне стратегије • ограничени фискални капацитети општине • неповољна системска решења • неадекватна политика ресорних министарстава • недоступност републичких и међународних фондова и програма • одлив становништва • лош систем вредности у друштву

5. ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

Органи Општине Димитровград су: **Скупштина општине, Председник Општине, Општинско веће и Општинска управа.**

Скупштина општине је највиши орган који врши основне функције локалне власти, утврђене Уставом и законом. Скупштина општине Димитровград има 29 одборника. Скупштина је именовала стална и повремена радна тела за разматрање питања из њене надлежности.

Стална радна тела Скупштине општине Димитровград су:

- Одбор за буџет, привреду, малу привреду и локални економски развој,
- Одбор за урбанизам и комунално стамбену делатност,
- Одбор за образовање, културу, информисање и спорт,
- Одбор за пољопривреду, сточарство и рурални развој,
- Одбор за здравство и социјалну политику,
- Одбор за административно, мандатно – имунитетска питања,
- Одбор за људска и мањинска права и сарадњу са другим општинама и регијама.

Поред сталних радних тела предвиђено је Статутом и Пословником Скупштине општине Димитровград, да буду основана и посебна радна тела:

- Савет за праћење примене етичког кодекса
- Савет за младе
- Кориснички савет јавних служби
- Комисија за равноправност полова

Председника Општине бира Скупштина општине, из реда одборника, на време од четири године, тајним гласањем, већином гласова од укупног броја одборника Скупштине општине. Председник Општине има заменика који га замењује у случају његове одсутности и спречености да обавља своју дужност.

Општинско веће чине председник Општине, заменик председника Општине, као и пет чланова Општинског већа.

Општинско веће општине Димитровград има већнике задужене за следеће делатности:

- Комунална делатност,
- Привреда и мала привреда,
- Пољопривреда и рурални развој,
- образовање, култура, информисање и спорт,
- Здравствена и социјална политика.

Општинско веће је именовало Привредни савет. Привредни савет је надлежан да даје иницијативе везане за економски развој, разматра стратегије и планове економског развоја и прати спровођење планова и програма локалног економског развоја. Привредни савет општине Димитровград чине председник и 10 чланова.

У **Општинској управи** унутрашње организационе јединице су:

- Одељење за привреду и финансијске послове,
- Одељење за урбанизам, грађевинарство, имовинско правне послове и комунално стамбену делатност,
- Одељење за општу управу, ванпривредне делатности, послове општинског већа и Скупштинске послове.

Као посебни одсеци у Општинској управи, а у склопу Одељења за привреду и финансије образују се следећи одсеци:

- Одсек за пољопривреду и одрживи економски развој,
- Одсек за локалне јавне приходе

Као посебни одсек у Општинској управи, а у склопу Одељења за урбанизам, грађевинарство, имовинско правне послове и комунално стамбену делатност формиран је:

- Одсек за комунално стамбену делатност.

Као посебни одсеци у Општинској управи, а у склопу Одељење за општу управу, ванпривредне делатности, послове општинског већа и Скупштинске послове формиран су:

- Одсек за грађанска стања и матичне послове,
- Одсек за Скупштинске послове и послове општинског већа.

За извршење поверених послова из изворне надлежности општине као организациони облик Општинске управе на територији Месне заједнице образују се Месне канцеларије и то за следећа подручја:

- 1) с. Каменица (за подручје „Висок“)
- 2) с. Смиловци (за подручје „Забрђе“)
- 3) с. Поганово (за МЗ Поганово, Драговита, Б. Дол и Планиница)
- 4) с. Барје (за подручје „Бурел“)
- 5) с. Т. Одоровци (за МЗ Т. Одоровци, К. Врана, Искровци и Петачинци)

Обављања инспекцијских послова и надзора над извршавањем прописа из надлежности општине обављају:

- Грађевински инспектор,
- Комунални инспектор,
- Просветни инспектор,
- Инспектор заштите животне средине.

Инспекцијски послови се обављају ван оквира Одељења, а инспектори за свој рад непосредно одговарају начелнику.

На основу Закона о локалној самоуправи општине имају право и обавезу да доносе планове и програме и спроводе пројекте локалног економског развоја, старају се о унапређењу општег оквира за привређивање у Општини, промовишу економске потенцијале Општине, иницира усклађивање образовних профила у школама са потребама привреде, олакшавају пословање постојећих привредних субјеката и подстичу оснивање нових привредних субјеката и отварање нових радних места. Општина Димитровград је основала Туристичку организацију, Фонд за развој пољопривреде, Одсек за пољопривреду и одрживи економски развој, именовала је Привредни савет и Савет за развој општине, помаже рад Асоцијације приватних предузетника и пољопривредних произвођача и удружења која чине исту.

Непосредно учешће грађана у остваривању локалне самоуправе

Грађанима Општине Димитровград је Статутом омогућено непосредно да учествују у остваривању послова Општине путем грађанске иницијативе, збора грађана и референдумом.

Грађани путем грађанске иницијативе могу предлагати Скупштини Општине, доношење аката којима ће се уредити одређена питања из надлежности Општине, промену статута или других аката и расписивање референдума у складу са законом.

Збор грађана расправља и даје предлоге о питањима из надлежности органа Општине Димитровград.

Скупштина општине Димитровград може на сопствену иницијативу, већином гласова од укупног броја одборника, да распише референдум о питањима из свога делокруга. Скупштина општине Димитровград дужна је да распише референдум о питању из свога делокруга на захтев грађана општине Димитровград.

Органи и службе Општине Димитровград дужни су да грађанима у остваривању њихових права и обавеза дају потребне податке, објашњења и обавештења. Општина Димитровград има лице задужено за приступ информацијама од јавног значаја.

У циљу учешћа грађана у пословима Општине Димитровград, Скупштина општине Димитровград формирала је следеће Савете:

- Савет за међунационалне односе.
- Савет за развој општине.

Сарадња и удруживање општине

Општина Димитровград активно учествује у раду Сталне конференције градова и општина у Р. Србији. Општина Димитровград већ два мандата председава Одбором за комуналну делатност СКГО.

Општина Димитровград је потписала меморандум о сарадњи са Канцеларијом за европске интеграције АП Војводина и са општином Инђија.

Општина Димитровград остварује сарадњу са великим бројем општина из Р.Бугарске као што су: Драгоман, Георги Дамјаново, Годеч, Вршец, Чипровци, Чупрене, Каварна, Берковица, Сапарева Бања, Трн, Костинброд, Своге, Тополовград, Поморје и Димитровград. Од 2008 године Општина Димитровград је успоставила и сарадњу са градом Фересом из Грчке и са регијом Молизе из Италије.

Општина Димитровград учествује у раду Еурорегиона Стара планина и Еурорегиона Нишава са суседним општинама из Републике Србије и Републике Бугарске.

Општина Димитровград остварује сарадњу са НВО и Удружењима грађана која су регистрована или раде на територији општине, помажући материјално и организационо у спровођењу многих активности. Сарадња током последњих година остварена је са Удружењем хендикепираних лица „Хендикеп“, Удружењем спорт за све, Удружењем пензионера Димитровград, Асоцијацијом приватних предузетника и пољопривредних произвођача.

SWOT анализа локалне самоуправе општине Димитровград

Предности / снаге	Недостаци / слабости
<ul style="list-style-type: none"> • нове ингеренције Општине у домену ЛЕР • повећање могућности непосредног учешћа грађана у остваривању локалне самоуправе • стратешко планирање • просторно - урбанистичко планирање 	<ul style="list-style-type: none"> • непостојање могућности да се стање значајно промени • превелико и нереално очекивање грађана од политичких институција • недовољно непосредно учешће грађана у локалној самоуправи
Могућности / шансе	Претње
<ul style="list-style-type: none"> • успостављање институцијалне подршке ЛЕР • успостављање финансијске подршке ЛЕР • децентрализација републичке власти • већа одговорност и етичност вршење представничке и извршне власти • активно учешће у регионализацији и еурорегионализацији • прекогранична сарадња 	<ul style="list-style-type: none"> • политички сукоби и нестабилности • слаби фискални капацитети Општине • изборни систем • успорени процеси регионализације • успорени процеси еурорегионализације • недовољна укљученост политичких институција ван општине

II ИНВЕНТАР И АНАЛИЗА ПРОБЛЕМА

На основу регистрованих слабости и претњи током анализе стања у општини (SWOT-анализе), формирана је листа постојећих проблема чије решавање је могуће на локалу , или за чије решавање је пресудна локална иницијатива у оквиру шире друштвене заједнице . Анализирајући повезаност проблема и њихове узрочно - последичне зависности кроз време („Дрва проблема“– Анекс 8), долази се до систематизације проблема и формулације кључних проблема.

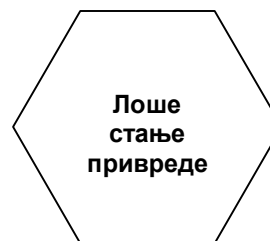
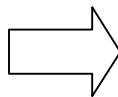
За рангирање кључних проблема по важности коришћена је анализа повезаности проблема, анкета грађана (Анекс 7) и логичан след решавања проблема у будућности. По учесталости одговора у анкети, по анализи повезаности проблема и по процењеном интензитету утицаја, управљање општином т.ј. улога ЛС је од пресудне важности. Такође је опште познато и историјски доказано, да за економску развијеност и социјалну равнотежу у друштву није пресудно природно богатство и структура становништва већ друштвено-политички систем. Преведено на локалне оквире значи да су лоше стање привреде, депопулација општине и некомплетна инфраструктура последице неадекватног друштвено политичког система а самим тим и неадекватне ЛС као основне ћелије тог система.

Ипак управљање општином није само себи циљ. Усвајањем нових системских закона, ЛС добија нове ингеренције и веће могућности за управљање развојем општине. Она је обавезна да организује, подстиче, управља и вреднује активности у смислу остварења зацртаних стратешких циљева, односно треба бити у служби решавања кључних проблема општине. Тиме ЛС добија нову улогу и већу одговорност за развој општине.

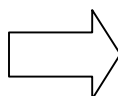
Намеће се логичан редослед решавања проблема. Покренути привредне активности и тиме створити основне услове за заустављање депопулације. Унапређење инфраструктуре, очување животне средине, рационално коришћење ресурса и нова улога ЛС су стандарди који се просто подразумевају новим законским решењима и европском регулативом.

Листа слабости и претњи и њихова систематизација

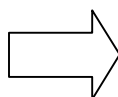
- Смањење сточног фонда пољопривредне производње
- Мало учешће индустријске производње
- Слаба предузетничка иницијатива
- Незапосленост
- Одлив младих, одлив школованих
- Недовољно развијен подстицај ЛЕР
- Затвореност (ограниченост) тржишта
- Неразвијен систем понуде потенцијалним инвеститорима

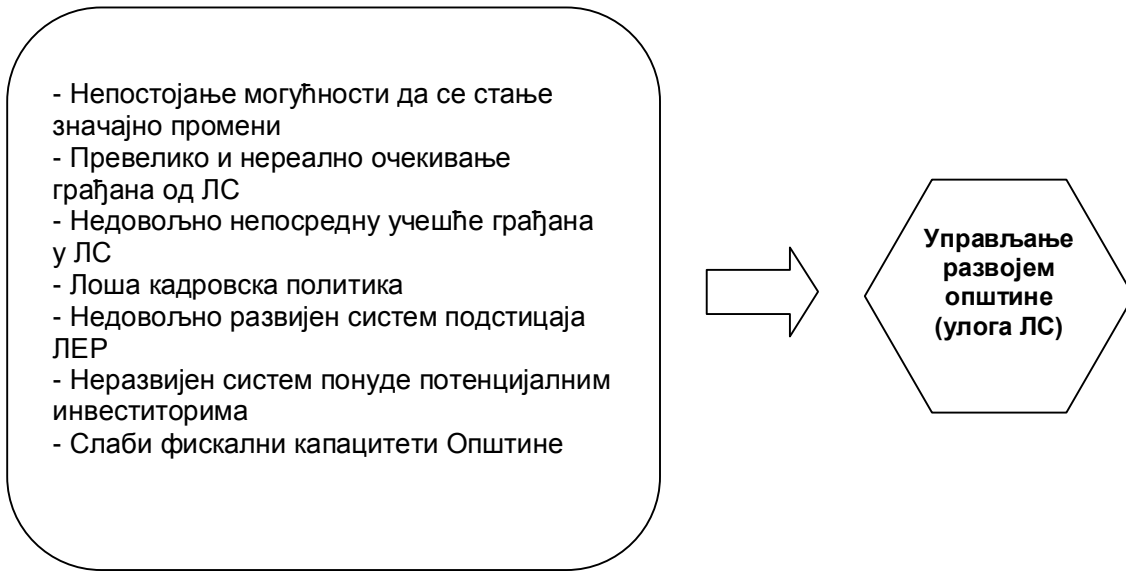

- Негативна стопа природног прираштаја
- Старосна структура становништва
- Мала и неравномерна густина насељености
- Непостојање популационе стратегије
- Села којима прети гашење
- Незапосленост
- Лоша структура незапослених (квалификациона, старостна, полна)
- Лоша кадровска политика
- Смањење броја ученика / одељења
- Одлив становништва

- Слаба комунална инфраструктура ван Понишавља
- Некомплетна инфраструктура у Понишављу
- Азбестно - цементне цеви у водоводној инсталацији
- Ризици по животну средину које доносе велики инфраструктурни објекти (Коридор X, Туристички центар „Стара планина“)
- Ризици по животну средину које доноси неадекватно коришћење природних ресурса

Кључни проблеми

Лоше стање привреде

Депопулација општине

Некомплетна инфраструктура

Управљање развојем општине

III ВИЗИЈА

У свим покушајима да се формулише визија развијене општине Димитровград, огледа се садашња ситуација (привредна криза, пад стандарда, незапосленост, депопулација) тако да су у предлозима визије развијене општине Димитровград учесници радионица углавном нудили „обрнуту слику“ те актуелне ситуације.

- „мали, пријатан за живот град пун младих који су задовољни животом и својим положајем у својој средини“
- „лепо се живи и људи се добро осећају“
- „развијена економија, запосленост“
- „у будућности да нас буде што више, а никако мање“

Штавише, многи учесници су као визију будућности предлагали повратак у прошлост. „Фабрике поново раде!“ „Људи су запослени на својим старим радним местима“.

Нешто одређеније слике у којима се обриси тог „бољег живота“ јасније назиру, указују на то да су се у расправама о будућности Димитровграда искристалисале неке основне идеје о правцу у коме ће се општина развијати и делатностима које ће бити носилац развоја

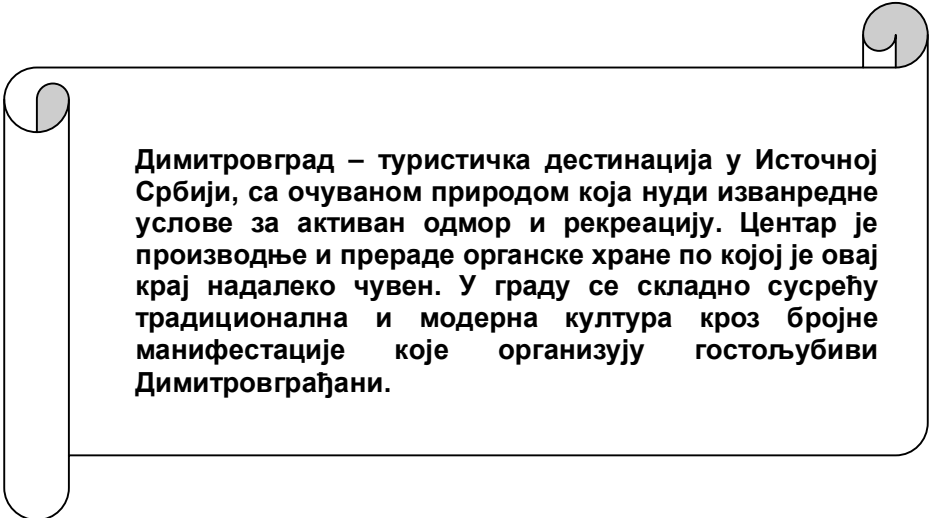
- „планински туристички центар“ (скијање, брдски туризам...)
- „туристичко-спортско село на Нишави“;
- „развијена производња здраве хране на бази развијеног сточарства и ратарства у околини“.

Да у Димитровграду постоји својеврсна „криза визије“, али и својеврсна еволуција, сведоче и изјаве о визији у претходно усвојеним стратешким документима. У Стратешком акционом плану 2004-2006 визија је формулисана више као списак послова које треба обавити него као слика „пожељне будућности“. ЛЕАП 2005 слика визију као комбинацију жељеног стања (нпр. „град са зеленим окупницама“ „уређена излетишта: Манастирче, Погановски манастир, кањон реке Јерме, Стара планина - парк природе, Паметник, Грбине кошаре, Козарица“, „спортске школе фудбала, кошарке, рукомета, скијања“, „уређен скијашки терен са жичаром“) и списка послова (нпр. „реконструкција сеоских водовода“, „изградња система централног грејања“). Резиме тог поглавља (које иначе садржи велики број врло прецизних детаља) формулише визију потпуно не специфично („свестрани раст и развој, оптимално коришћење географског положаја и постојећих ресурса, како би се обезбедио просперитет грађана у свим областима живота и да би се спречило даље одливање становништва, а посебно младог и школованог кадра“) тако да се у њој уопште не види Димитровград, већ може бити визија било ког града на кугли земаљској са проблемом смањења становништва.

Најодређенија слика пожељне будућности Димитровграда насликана је у *Стратегији развоја туризма* (2009) у којој је општина насликана као „регионална туристичка дестинација позната по могућностима за различите форме туризма“ „са разгранатом путном мрежом и са стазама за пешачење, јахање, туре 4x4 и возњу бицикала“ која пружа „различите доживљаје везане за спортске, културне и друге догађаје“, у којој је „рурално окружење уз своју аутентичност и спокој“ „идеално подручје за различита искуства авантуре, еко-дживљаја и других активности“. Уз то Димитровград се у тој визији „припрема за интензивнији улазак на тржиште ски-туризма.“

С обзиром на сложеност стратегије одрживог развоја и потребу да визија не буде сувише апстрактна, вероватно би најбољи приступ формулисању визије развоја Димитровграда био комбиновање приступа коришћеног у ЛЕАП-у и Стратегији развоја туризма. Формулисаћемо визију која покрива различите аспекте стратегије (животну средину, привредни развој и друштвену димензију развоја) и која се сажима у изјави о визији

која је истовремено и довољно кратка да се може лако саопштити и разумети и довољно одређена да се у њој препознаје Димитровград.

Димитровград – туристичка дестинација у Источној Србији, са очуваном природом која нуди изванредне услове за активан одмор и рекреацију. Центар је производње и прераде органске хране по којој је овај крај надалеко чувен. У граду се складно сусрећу традиционална и модерна култура кроз бројне манифестације које организују гостољубиви Димитровграђани.

IV СТРАТЕШКИ И СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ

1. Привредни развој општине

- 1.1. Развијено предузетништво и успостављене пословне зоне
- 1.2. Развијена производња хране
- 1.3. Развијена туристичка понуда

2. Повећање броја становника општине

- 2.1. Позитивна стопа природног прираштаја становништва на територији општине
- 2.2. Успостављена регулисана имиграција

3. Унапређење инфраструктуре на целој територији општине

- 3.1. Унапређена комунална инфраструктура и заштита животне средине
- 3.2. Унапређена привредне инфраструктуре

4. Ефикасно управљање развојем

- 4.1. Успостављање институционално-финансијске подршке ОР
- 4.2. Унапређен систем управљања општинским установама и предузећима
- 4.3. Унапређени капацитети ЛС

V АКТЕРИ

У економској ситуацији у којој се већ више година налази шира друштвена заједница па и Општина Димитровград, веома је тешко идентификовати актере одрживог развоја. Показало се да је посебан проблем препознати праве и ефикасне носиоце развоја, а још већи проблем је што се потенцијални носиоци развојних активности не препознају сами.

Анкета која је урађена на територији општине, показује да грађани као кључне актере у општини виде органе локалне самоуправе (43%), локалне институције (39%), ЈП Комуналац (16%) и предузетнике (2%). Као кључни актери ван општине препознати су органи Републике Србије (83%), Окружне институције (14%) и привредни субјекти (3%). Што се тиче кључних актера појединаца, анкетирани грађани су мишљења да су то чланови општинског руководства (8), остали политичари (3) и предузетници (2). На питања „како би ви допринели?“ или „шта је добро, шта не треба мењати?“ око чега би евентуално могао да крене развој, највећи проценат анкетираних се није изјаснио.

Намеће се закључак да постоји превелико и самим тим нереално очекивање од политичара и институција ЛС, или да су они превише освојили утицај на све друштвене токове. Остало је нејасно шта политичари - представници органа управљања мисле о тој дилеми, али у сваком случају не постоји законски основ за толики утицај ЛС на развој општине.

То је била прва фаза, фаза идентификације кључних актера развоја Општине Димитровград у ово време и за наредне године. С обзиром да имамо проблем идентификације и самоидентификације актера, направили смо листу типова потенцијалних актера не наводећи конкретне институције, предузећа или предузетнике, зато што у последње време неки имају врло неизвесно и променљиво стање.

Листа потенцијалних актера

Привредни субјекти:

- предузећа (приватна, јавна, мешовита)
- предузетници и њихова удружења
- сточари и пољопривредници и њихова удружења, задруге, фарме
- установе (локалне, регионалне, републичке)
- регионална привредна комора

Финансијски субјекти:

- фондови (локални, републички, међународни)
- банке
- инвеститори
- агенција за мала и средња предузећа

Институције:

- политичке институције (локалне, републичке, међународне)
- одсек за пољопривреду и одрживи развој
- експертски тимови, стручни сарадници
- развојни тимови (тела, групе, форуми)
- еурорегиони
- синдикати
- невладине организације
- удружења грађана

Другим речима, у овом тренутку нисмо могли да направимо анализу конкретних актера. Основне информације о њима су дате у анализи стања општине Димитровград.

У другој фази би било логично да се анализирају потенцијални актери са каквим успехом раде, какви су им потенцијали и какве проблеме имају. Ако се успе да се идентификују њихови интереси и ако се правилно сагледа како се њихова делатност и интереси могу уградити у развој општине, онда ће се актери сами препознати и укључиће се у адекватно предвиђеним активностима.

Привредни субјекти имају интерес да им се обезбеди повољно кредитирање и пројектно суфинансирање у смислу унапређења делатности, односно конкурентности. Њихов интерес од посебног значаја је стручна помоћ у смислу стручне обуке, размени искустава и сталног стручног сервиса. За предузетнике, пољопривреднике и сточаре од интереса је и њихово удруживање, јер оно их може организационо и технички оснажити, а такође може оснажити и њихов утицај на тржишту.

Локалне институције имају могућности да квалитетно ураде стратешко и урбанистички-просторно планиране и то је велики интерес како за развој општине, тако и за службе и органе локалне самоуправе који ће бити задужени да у наредном периоду спроводе одређене активности. Стратешко планирање и урбанистичко уређење је услов за коришћење средстава из домаћих међународних фондова. Општи је интерес да ЛС унапреди своје капацитете, како би била ефикасни сервис грађанима и како би успешније управљала одрживим развојем. Од посебног би значаја за наредни период била атрактивна и подстицајна понуда Општине потенцијалним инвеститорима и привредним субјектима за привредни развој. Тиме би се отворила нова радна места али би се повећали и фискални капацитети општине. Наша општина има атрактивне и значајне ресурсе (атрактивне локације за инвеститоре, очувану животну средину, хидропотенцијал, минерално-сировински потенцијал) и општи је интерес да они буду ангажовани у одрживи развој.

Стручни сарадници, као важни актери у развојним процесима су у савременим условима привређивања и технолошког развоја незаобилазни. Заједнички интерес је и корисника и давалаца стручних услуга при том да буду адекватно ангажовани и вредновани.

Финансијске институције, као актери нису последње по важности али су задње по процедури организовања развојне активности. Позната је пракса, да за финансијска средства можете конкурисати тек ако имате добра стратешка одређења, легално уређену имовину и објекте, ако имате потребне материјалне и људске ресурсе и ако имате потребно знање и искуство. Финансијске институције ће увек обезбедити свој интерес. Важно је да и остали актери у финансијском аранжману садејством обезбеде свој интерес.

**VI АКЦИОНИ ПЛАН
(ПРОГРАМИ, ПРОЈЕКТИ, МЕРЕ)**

1. Привредни развој

Циљеви	Активности/мере	Надлежне институције и партнери	Рок за примену	Укупни трошкови	Извори финансирања	Индика-тори
1.1. Развијено предузетништво и успостављене пословне зоне	1.1.1. Програм подршке пословању МСПП сектора - субвенционисања дела камате за кредите намењене за развој МСПП - субвенционисања трошкова закупа пословног простора привредних субјеката у првим годинама пословања - успостављање Зоне унапређеног пословања	Општина, МЕРР	2011.		Буџет Општине, МЕРР	Повећан потражња за инвестиционим кредита у МСП сектору на територији општине Повећан број новоотворених радњи за период
	1.1.2. Пројекат успостављање РТЛЦ - експропријације земљишта на подручју РТЛЦ - пренамена земљишта на подручју РТЛЦ - инфраструктурно опремања парцела у зони РТЛЦ - промоције РТЛЦ (понуда парцела у закуп и продају)	Општина, МЕРР	2011.	...	НИП, МЕРР, Буџет Општине, ЕУ фондови.	Уређена зона РТЛЦ, организована понуда парцела
	1.1.3. Пројекат успостављање Технолошког парка Белеш - програм експропријације земљишта на подручју ТПБ - пренамена земљишта на подручју ТПБ - инфраструктурно опремања парцела у зони ТПБ - промоције ТПБ (понуда парцела у закуп и продају)	Општина, МЕРР	2012.	...	НИП, МЕРР, Буџет Општине, ЕУ фондови.	Уређена зона ТПБ, организована понуда парцела
	1.1.4. Пројекат успостављања фонда за МСПП - оснивање, уз партнерство са МЕРР и држ. агенцијама - кредитирања МСПП пласманом микрокредита	Општина, МЕРР и држ. агенције	2010.		Буџет Општине, МЕРР, комерц. Банке,	Успостављен фонд за МСП, позитиван однос сектора на понуду микро кредита
	1.1.5. Програм промоције општине за директне инвестиције - израда промо материјала, брошура, флајера, - web стране, - учлањење у NALED и друга удружења привредника и општина	Општина, USAID	2010.		Буџет Општине, EXCHANGE програми	Чланство у NALED, израђена савремена и функционална web страна и савремени промо материјали
	1.1.6. Студија изводљивости за производњу енергије из обновљивих извора.	Општина, надлежна институција	2011.		Буџет општине, фондови ЕУ	Израђена студија

Циљеви	Активности/мере	Надлежне институције и партнери	Рок за примену	Укупни трошкови	Извори финансирања	Индика-тори
1.2. Развијена производња хране	<p>1.2.1. Програм развоја сточарске производње</p> <ul style="list-style-type: none"> - подстицај специјализованих робних фарми у говедарству, овчарству и козарству, - подстицај робних фарми у свињарству и живинарству. - субвенционисања сточарске производње, - кредитирање преко Фонда за развој пољопривреде општине Димитровград, - робни кредит у живој стоци 	<p>Општина Димитровград, Одсек за пољопривреду и одрживи развој, МПШВ, пољопр. произвођачи, удружења пољопр., предузетници, прерађивачи пољопривредних производа.</p>	<p>2011.</p> <p>у сладу са парцијалним програмима у сточарској производњи</p>		<p>Буџет Општине, Фонд за развој пољ., МПШВ, пословне банке, фондови ЕУ, пољ. газдинства, предузетници, прерађивачи пољ. производа.</p>	
	<p>1.2.2. Програм развоја биљне производње (производња јагодичастих, коштичастих и јабучастих воћа, производња кукуруза и крмног биља, производња жита, производња поврћа, производња лековитог и ароматичног биља, унапређење пашњака)</p> <ul style="list-style-type: none"> - субвенционисање биљне производње, - кредитирање преко Фонда за развој пољопривреде општине Димитровград. 	<p>Општина Димитровград, Одсека за пољопривреду и одрживи развој, МПШВ пољопривредни произвођачи, удружења пољопривредника, предузетници, прерађивачи пољопр. производа.</p>	<p>2011.</p> <p>у сладу са парцијалним програмима у биљној производњи.</p>		<p>Буџет Општине, Фонд за развој пољ., МПШВ, пословне банке, фондови ЕУ, пољ. газдинства, предузетници прерађивачи пољопривредних производа</p>	
	<p>1.2.3. Програм производње органске хране</p> <ul style="list-style-type: none"> - унапређење органске и интегралне производње - сертификација производа и поднебља, - подстицај држања аутохтоних раса, - програм субвенционисања органске производње, - кредитирање преко Фонда за развој пољопривреде општине Димитровград. 	<p>Општина Димитровград, Одсека за пољопривреду и одрживи развој, МПШВ, пољопривредни произвођачи, удружења пољопривредника, предузетници, прерађивачи пољопр. производа.</p>	<p>2011.</p> <p>у сладу са програмом производње органске хране.</p>		<p>Буџет Општине, Фонд за развој пољ., МПШВ, пословне банке, фондови ЕУ, пољ. газдинства, предузетници прерађивачи пољопривредних производа.</p>	

Циљеви	Активности/мере	Надлежне институције и партнери	Рок за примену	Укупни трошкови	Извори финансирања	Индика-тори
	<p>1.2.4. Програми алтернативних грана пољопривреде (пчеларство, производња гљива, производња хумуса, рибарство, сакупљање лековитог биља, шумских гљива и шумских плодова)</p> <p>- субвенционисање производње, - кредитирање преко Фонда за развој пољопривреде општине Димитровград.</p>	<p>Општина Димитровград, Одсека за пољопривреду и одрживи развој, МПШВ, пољопривредни произвођачи, удружења пољопр., предузетници, прерађивачи пољопр. производа.</p>	<p>2012.</p> <p>у складу са програмима алтернатив. грана пољопр.</p>		<p>Буџет Општине, Фонд за развој пољ, МПШВ, пословне банке, фондови ЕУ, пољ. газдинства, предузетници прерађивачи пољопривредних производа.</p>	
	<p>1.2.5. Пројекат изградња сточне пијаце и откупних станица</p>	<p>Општина Димитровград, Одсека за пољопривреду и одрживи развој, МПШВ, пољопр. произвођачи, удружења пољопр., предузетници, прерађивачи пољопр. производа, општине чланице Еурорегиона.</p>	<p>2011.</p> <p>у складу са програмима пољопр.</p>		<p>Буџет Општине, Фонд за развој пољ, МПШВ, НИП, и друга надлежна министарства, пословне банке, фондови ЕУ, пољ. газдинства, предузетници прерађивачи пољопривредних производа.</p>	
	<p>1.2.6. Пројекат успостављање регионалног тржишта органских производа</p>	<p>Општина Димитровград, Одсека за пољопривреду и одрживи развој, МПШВ, пољопр. произвођачи, удружења пољопр., предузетници, прерађивачи пољопр. производа, општине чланице Еурорегиона.</p>	<p>2011.</p> <p>у складу са програмима пољопр.</p>		<p>Буџет Општине, Фонд за развој пољ, МПШВ, пословне банке, фондови ЕУ, пољ. газдинства, предузетници прерађивачи пољопривредних производа.</p>	

Циљеви	Активности/мере	Надлежне институције и партнери	Рок за примену	Укупни трошкови	Извори финансирања	Индика-тори
	<p>1.2.7. Унапређење пољопривредне производње кроз Заштиту географског порекла и брендирање</p> <ul style="list-style-type: none"> - израда сертификата и заштита типичних производа са географским пореклом, - промоција и маркетинг заштићених производа са географским пореклом. 	<p>Општина Димитровград, Одсека за пољопривреду и одрживи развој, МПШВ, пољопр. произвођачи, удружења пољопр., предузетници, прерађивачи пољопр. производа, општине чланице Еурорегиона</p>	<p>2013.</p> <p>у складу са програмима пољопр.</p>		<p>Буџет Општине, Фонд за развој пољ, МПШВ, пословне банке, фондови ЕУ, пољ. газдинства, предузетници прерађивачи пољопривредних производа</p>	
	<p>1.2.8. Програм едукације пољопривредних произвођача у области сточарства, биљне производње, успостављање органске производње и других алтернативних грана пољопривреде.</p> <ul style="list-style-type: none"> - радионице и тренинзи, - посете и учешће на сајмовима и изложбама, - посете пољопривредних произвођача у земљи и иностранству (ЕУ) ради стицање нових искуства, - штампање и дистрибуција штампаних материјала (брошуре, билтена, флајера) 	<p>Општина Димитровград, Одсека за пољопривреду и одрживи развој, саветодавна служба, МПШВ, пољопр. произвођачи, удружења пољопр.</p>	<p>2011.</p> <p>у складу са програмима пољопр.</p>		<p>Буџет Општине, Фонд за развој пољ, МПШВ, фондови ЕУ, пољ. газдинства</p>	
	<p>1.2.9. Програм удрживања пољопривредних произвођача, успостављање удружења, кооператива и задруга.</p> <ul style="list-style-type: none"> - подстицај удруживању - стручни сервис - дотације удружењима 	<p>Општина Димитровград, Одсека за пољопривреду и одрживи развој, МПШВ, пољопр. произвођачи, прерађивачи пољопр. производа</p>	<p>2011.</p> <p>у складу са програмима пољопр.</p>		<p>Буџет Општине, Фонд за развој пољ, МПШВ, фондови ЕУ, пољ. газдинства</p>	
	<p>1.2.10. Програм за мала и средња предузећа која производе производе са заштићеном ознаком порекла, са заштићеном географском ознаком порекла и производе базиране на традиционалним рецептима.</p> <ul style="list-style-type: none"> - суфинансирање развојних пројеката 	<p>Општина Димитровград, Одсека за пољопривреду и одрживи развој, МПШВ, пољопр. произвођачи, прерађивачи пољопр. производа</p>	<p>2013.</p> <p>у складу са програмима пољопр.</p>		<p>Буџет Општине, Фонд за развој пољ, МПШВ, фондови ЕУ, пољ. газдинства</p>	

Циљеви	Активности/мере	Надлежне институције и партнери	Рок за примену	Укупни трошкови	Извори финансирања	Индика-тори
1.3. Развијена туристичка понуда	1.3.1. Програм развоја транзитног туризма и пословног туризма - развој и унапређење смештајних капацитета и додатних садржаја - постављање адекватне туристичке сигнализације (промотивна, дестинацијска, информативно-интерпретативна)	Општина, ТО Димитровград, МЕРП, ТОС –Туристичка организација Србије, НИП, Министарство за инфраструктуру	2012.		Буџет општине, МЕРП, НИП	
	1.3.2. Развијање јавних услуга и јавне инфраструктуре - унапређење инфраструктуре у служби туризма - подстицајне понуде инвеститорима	Општина, ТО Димитровград, МЕРП, ТОС –Туристичка организација Србије, НИП, Министарство за инфраструктуру	2012.		Буџет општине, МЕРП, НИП	
	1.3.3. Програм развоја руралног туризма – агротуризам (газдинства, фарме), екотуризам, етнотуризам - едукација - помоћ удружењима грађана која се баве сеоским туризмом - категоризација смештаја - промотивне активности. - субвенционисања заинтересованих за бављење сеоским туризмом. - кредитирање заинтересованих за бављење сеоским туризмом.	Општина, ТО Димитровград, Министарство пољопривреде шумарства и водопривреде, ТОС, МЕРП	2011.		Буџет општине, МЕРП, Министарство пољопривреде шумарства и водопривреде	
	1.3.4. програм развоја туризма планина и језера - изградња и уређење планинарских стаза и стаза за панорамско разгледање	МЕРП, Општина, ТО Димитровград, Завод за заштиту природе	2012.		Буџет општине, МЕРП, Министарство пољопривреде шумарства и водопривреде, НИП, ИПА фонд	

Циљеви	Активности/мере	Надлежне институције и партнери	Рок за примену	Укупни трошкови	Извори финансирања	Индика-тори
	1.3.5. Пројекат изградње туристичког комплекса на Смиловским језерима	МЕРР, Општина, ТО Димитровград, Завод за заштиту природе	2014.		Буџет општине, МЕРР, Министарство пољопривреде шумарства и водопривреде, НИП, ИПА фонд	
	1.3.6. Пројекат уређење Петрлашке пећине	МЕРР, Општина, ТО Димитровград, Завод за заштиту природе	2015.		Буџет општине, МЕРР, Министарство пољопривреде шумарства и водопривреде, НИП, ИПА фонд	
	1.3.7. Пројекат уређење за посете специјалног резервата природе Јерма - изградња и уређење планинарских стаза и стаза за панорамско разгледање	МЕРР, Општина, ТО Димитровград, Завод за заштиту природе	2013.		Буџет општине, МЕРР, Министарство пољопривреде шумарства и водопривреде, НИП, ИПА фонд	
	1.3.8. Програм развоја спортско рекреативног туризма и туризма специјалних интереса - Довршетак спортско рекреативног центра „Парк“ – оспособљавање спортске хале за прихват спортиста и одржавање спортских манифестација - Изградња и уређење, трим стаза, стаза здравља, бицикличких стаза, и стаза за шетање. - Изградња пењачког полигона у кањону реке Јерме - Изградња параглајдинг полигона	Општина, ТО Димитровград, МЕРР	2013.		Буџет општине, МЕРР, Министарство пољопривреде шумарства и водопривреде, НИП, ИПА фонд	
	1.3.9. Пројекат изградња базена и аква парка	Општина, ТО Димитровград, МЕРР	2015.		Буџет општине, МЕРР, Министарство пољопривреде шумарства и водопривреде, НИП, ИПА фонд	

Циљеви	Активности/мере	Надлежне институције и партнери	Рок за примену	Укупни трошкови	Извори финансирања	Индика-тори
	1.3.10. Пројекат изградња спортско рекреативног центра „Грбине кошаре“	Општина, ТО Димитровград, МЕРР	2018.		Буџет општине, МЕРР, Министарство пољопривреде шумарства и водопривреде, НИП, ИПА фонд	
	1.3.11. Пројекат уређење видиковца „Паметник“	Општина, ТО Димитровград, МЕРР	2011.		Буџет општине, МЕРР, Министарство пољопривреде шумарства и водопривреде, НИП, ИПА фонд	
	1.3.12. Пројекат уређење напуштених села у терене за paintball	Општина, ТО Димитровград, МЕРР	2017.		Буџет општине, МЕРР, Министарство пољопривреде шумарства и водопривреде, НИП, ИПА фонд	
	1.3.13. Пројекат оспособљавање војних караула за прихват туриста	Општина, ТО Димитровград, МЕРР	2019.		Буџет општине, МЕРР, Министарство пољопривреде шумарства и водопривреде, НИП, ИПА фонд	
	1.3.14. Пројекат изградња модерног ловишта - Израда пројектне документације - Пренамена земљишта и решавање имовинско правних односа - Промоција и проналажење инвеститора	Општина, ТО Димитровград, МЕРР	2016.		Буџет општине, МЕРР, Министарство пољопривреде шумарства и водопривреде, НИП, ИПА фонд	
	1.3.15. Програм развоја манифестационог туризма - Континуирано одржавање и обогаћивање садржаја постојећих манифестација - Организација нових манифестација - Побољшање организације манифестација - Боља промоција и привлачење нових посетилаца	Општина, ТО Димитровград, МЕРР	2011.		Буџет општине, МЕРР, Министарство пољопривреде шумарства и водопривреде	

2. Повећање броја становника

Циљеви	Активности/мере	Надлежне институције и партнери	Рок за примену	Укупни трошкови	Извори финансирања	Индикатори
2.1. Позитивна стопа природног прираста становништва на територији општине.	2.1.1. Програм подстицајних мера за повећање наталитета. - Дотације за новорођенчад - Запошљавање родитеља 3 и више детета		2010.			
	2.1.2. Програм за задржавање младих на територији општине - општинске студентске стипендије - финансирање приправничког стажа високообразованих и дефицитарних кадрова - изградња социјалних станова		2010.			
2.2. Успостављена регулисана имиграција	2.2.1. Програм подстицајних мера за имиграцију на испражњеним просторима и задржавање становништва у сеоским подручјима (веза са републиком)		2011.			
	2.2.2. Регулисана продаја и уступања некретнина у смислу насељавања (веза са републиком)		2011.			

3. Унапређење инфраструктуре на целој територији општине

Циљеви	Активности/мере	Надлежне институције и партнери	Рок за примену	Укупни трошкови	Извори финансирања	Индикатори
3.1. Унапређење комуналне инфраструктуре и заштите животне средине	3.1.1. Програм развоја комуналне инфраструктуре Понишавља - годишњи комунални програми - пројекти (канализација, комунални отпад, улице...)		2011.			
	3.1.2. Програм развоја комуналне инфраструктуре ван Понишавља (Комунални програм Месних заједница)		2011.			
	3.1.3. Пројекат - Изградња прихватилишта за напуштене животиње		2011.			
	3.1.4. Пројекат - Изградња сточног гробља/јаме		2011.			
3.2. Унапређење привредне инфраструктуре	3.2.1. Програм изградње инфраструктуре у пословним зонама		2011.			
	3.2.2. Програм подстицајних мера за пољопривреднике и предузетнике из области инфраструктуре		2012.			

4. Ефикасно управљање развојем

Циљеви	Активности/мере	Надлежне институције и партнери	Рок за примену	Укупни трошкови	Извори финансирања	Индика-тори
4.1. Успостављена институционално финансијска подршка ЛЕР	4.1.1. Пројекат успостављање сервиса ЛЕР	Општина, МЕРР, МПШВ, МФ	2010.		Буџет Општине, МЕРР, МПШВ; ЕУ фондови, НИП	
4.2. Унапређен систем управљања општинских установа и предузећа	4.2.1. Пројекат успостављање кабинета председника општине - општински маркетинг / менаџмент - PR - служба - сарадња на нивоу региона и еурорегионима - управљање људским ресурсима	Општина	2011.		Буџет Општине	
4.3. Унапређени капацитети ЛС	4.3.1. Пројекат успостављање општинског услужног сервиса (one stop shop)	Општина	2012.		Буџет Општине, ЕУ фондови, НИП	
	4.3.2. Пројекат успостављање Одсек за евроинтеграције и управљање пројектима	Општина	2011.		Буџет Општине	
	4.3.3. Пројекат унапређења стручности и ефикасности ЛС - едукација за израду пројеката финансираних од фондова ЕУ - едукације радника општинске управе у складу са пословима које обавља - израда правилника о стимулсању и награђивању квалитетног рада запослених у ОУ	Општина, МЕРР, МФ	2011.		Буџет Општине	

VII ПРИМЕНА СОР

Након проведенe јавне расправе и редовне скупштинске процедуре за доношење општих аката, СО треба да усвоји СОР квалификованом већином.

За примену и спровођење Акционог плана СОР одговорни су органи Општине.

СО је дужна да у најкраћем року донесе Одлуку о спровођењу СОР у којој ће се ближе задужити извршни органи за спровођење, праћење и оцену реализације акционог плана.

СО ће именовати Одбор за праћење и оцену реализације Акционог плана СОР (у даљем тексту Одбор). Да би Одбор био независан у свом раду, за чланове Одбора предлоге дају кључни актери одрживог развоја општине, а њихов мандат траје 5 година од дана усвајања Одлуке о спровођењу стратегије.

Одбор за праћење и оцену реализације Акционог плана подноси Извештај о спровођењу Акционог плана Скупштини једном годишње.

Извештај о спровођењу Акционог плана Одбор припрема на основу појединачних Извештаја о спровођењу Акционог плана, које припремају надлежне институције и службе задужене Акционим планом за спровођење мера и активности и достављају Одбору. Извештај Одбора треба да садржи следеће делове:

- Реализација активности

- Реализација активности у текућој години у складу са Акционим планом,
- Активности започете у текућој години са намером да буду реализоване сходно роковима утврђеним Акционим планом,
- Кратак опис остварених резултата по свакој од активности,
- Активности које нису започете, а биле су планиране у Акционом плану. Кратко образложење узрока,
- Податке о индикаторима за активности из Акционог плана за чије спровођење је институција именована као надлежна

- Финансијска средства

- Обим финансијских средстава (буџетских и осталих) утрошених за спровођења активности из Акционог плана по појединачним активностима и укупно, у динарима (средњи курс НБС),
- Процена обима недостајућих финансијских средстава за реализацију започетих активности,
- Процена обима недостајућих финансијских средстава за реализацију предвиђених активности у наредној календарској години.

- Општи део

- Број усвојених аката за потребе спровођења Акционог плана,
- Остварена сарадња са партнерима у спровођењу активности (навести име организације/институција)
- Изградња капацитета (број одржаних радионица, тренинга, семинара за едукацију/усавршавање запослених у државним институцијама).

- Препоруке

- Највеће препреке у реализацији активности из Акционог плана које се могу очекивати у наредном периоду
- Предлози за отклањање могућих проблема у реализацији Акционог плана,

- Предлози за измену и допуну Акционог плана.

- Предлози за промену садржаја и рокова предвиђених активности из Акционог плана, сходно процењеним могућностима и очекиваним тешкоћама из домена рада институције којој се упитник доставља,
- Предлози за проширење или конкретизацију активности из Акционог плана.

- Предлози за промене организационе структуре или надлежности одређених институција, у циљу ефикаснијег обављања активности предвиђених Акционим планом.

Део о реализацији активности треба да садржи посебан део у коме се прате суштински индикатори.

Индикатори за праћење спровођења Акционог плана СОР

Индикатори	Надлежне институције за праћење	Пожељна промена стања	Остварена промена стања
1. Број ново отворених радних места за годину дана	НСЗ	пораст	
2. Учешће сектора услуга у структури БДП / општини	РСЗ	пораст	
3. Учешће производње хране у структури БДП / општини	РСЗ	пораст	
4. Кретање индекса потрошачких цена	РСЗ	опadaње	
5. Густина туризма (однос броја туриста и броја становника у %)	РСЗ, ТОД	пораст	
6. Процент учешћа буџета за подстицај ЛЕР	ОПФ	пораст	
7. Процент учешћа буџета за изградњу инфраструктуре	ОПФ	пораст	
8. Број незапослених на дан 31.12.	НСЗ	опadaње	
9. Јавни издаци на годишњем нивоу за истраживање и развој заснован на знању (% од БДП / општини)	МНТ, ОПФ	пораст	
10. Учешће годишњих расхода из буџета за образовање	ОПФ	пораст	
11. Учешће женске популације у укупном броју студената	(Општинска служба за студентска питања)	пораст	
12. Процент становника са ВСС	НСЗ	пораст	
13. Стопа незапослености	НСЗ	опadaње	
14. Стопа незапослености жена	НСЗ	опadaње	
15. Стопа незапослености младих	НСЗ	опadaње	
16. Трошкови за здравствену заштиту на годишњем нивоу по глави становника	МЗ, ОПФ	пораст	
17. Очекивано трајање живота на територији општине	Институт за јавно здравље, РСЗ, (матична служба)	пораст	
18. Стопа раста укупне популације	РЗС, матична служба опш.	пораст	
19. Стопа укупног фертилитета	РСЗ	пораст	
20. Показатељи унутрашњих, спољашњих миграција стан.	ПУ Пирот	пораст	
21. Процент становништва испод националне линије сиромаштва	РЗС	опadaње	
22. Учешће пензија у укупним примањима становништва	РЗС	опadaње	
23. Број случајева насиља над женама и децом у години	ПУ Пирот, ОЦСР	опadaње	
24. Број регистрованих случајева малолетничке деликвенције	ПУ Пирот	опadaње	
25. Издвајање из буџета за социјалну заштиту	ОПФ	пораст	
26. Издвајање из буџета за заштиту животне средине.	ОПФ	пораст	
27. Стварање отпада (t по становнику)	ЈП Комуналац, ОКСД	опadaње	

Индикатори	Надлежне институције за праћење	Пожељна промена стања	Остварена промена стања
28. Процент рециклаже укупне количине отпада	ЈП Комуналац, ОКСД	пораст	
29. Процент покривености насеља водоводном мрежом	ОКСД	пораст	
30. Процент покривености насеља канализационом мрежом	ОКСД	пораст	
31. Процент отпадних вода које се пречишћавају	ЈП Комуналац	пораст	
32. Учешће обновљивих извора енергије у укупној потрошњи на територији општине	ЕД Пирот	пораст	
33. Број активних корисника интернета на 100 становника (домаћинства)	Реп. агенција за телекомуникације	пораст	
34. Процент површине заштићених природних добара од укупне површине	Служба за катастар непокретности	пораст	
35. Број еколошких удеса и штете за годину дана	МЖСПП, Општинска инспекција	опadaње	
36. Индекс угрожених врста ENDAN= $\sqrt{M^2/3+B^2/3+F^2/3}$ M- % угрожених врста сисара B- % угрожених врста птица F- % угрожених врста риба	Завод за заштиту природе, Агенција за заштиту ЖС	опadaње	
37. Промене у статусу угрожених врста	Завод за заштиту природе, Агенција за заштиту ЖС	пораст	
38. Процент учешћа угрожених врста у укупном броју врста	Завод за заштиту природе, Агенција за заштиту ЖС	опadaње	
39. Унутрашњи и спољашњи дуг буџета	ОПФ	опadaње	

Напомена: остварене промене стања бележити са ↓ , ↑ и ~.

Измене и допуне Акционог плана су могуће након анализе и поднесених извештаја на Скупштини.

Измене и допуне стратешких и специфичних циљева СОР су могући само након процедуре, која је предвиђена за израду стратегије.

ПРИЛОЗИ

Анекс 1 – „Климатски услови“

Табела 1.1.1.1

Температура ваздуха (°C)

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

Месеци	Јан	Феб	Мар	Апр	Мај	Јун	Јул	Авг	Сеп	Окт	Нов	Дец	ГОД
Средња максимална	2,9	5,7	10,8	16,5	21,3	24,3	26,7	26,9	23,5	17,6	10,5	4,6	15,9
Средња минимална	-4,8	-2,8	0,1	4,3	8,5	11,5	12,6	12,4	9,4	5,1	1,2	-2,6	4,6
Нормална вредност	-1,3	0,9	4,9	10,0	14,6	17,5	19,3	19,0	15,4	10,4	5,2	0,7	9,7
Апсолутни максимум	17,8	23,0	26,8	31,4	33,4	37,8	38,3	37,4	35,4	32,7	25,8	20,0	39,3
Апсолутни минимум	-29,3	-22,3	-16,8	-5,5	-2,3	1,5	4,5	2,4	-3,5	-7,9	-17,0	-18,0	-29,3
Ср. број мразних дана	25,5	19,3	14,2	3,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,3	4,0	11,4	20,9	99,0
Ср. број тропских дана	0,0	0,0	0,0	0,1	0,7	2,4	7,2	8,7	2,3	0,1	0,0	0,0	21,5

Табела 1.1.1.2

Релативна влажност ваздуха

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

Месеци	Јан	Феб	Мар	Апр	Мај	Јун	Јул	Авг	Сеп	Окт	Нов	Дец	ГОД
Просечна влажност	79,4	76,5	69,9	65,9	69,0	70,8	66,7	65,9	69,2	72,4	78,5	81,5	72,1

Табела 1.1.1.3

Трајање сијања сунца (часова)

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

Месеци	Јан	Феб	Мар	Апр	Мај	Јун	Јул	Авг	Сеп	Окт	Нов	Дец	ГОД
Просечна инсолација	76,2	92,9	137,0	170,8	225,2	251,3	302,6	287,5	22,6	173,4	97,5	63,0	2104,3
Број ведрих дана	3,0	2,7	4,5	4,0	4,3	5,3	10,5	12,6	10,8	8,4	4,0	2,3	72,4
Број облачних дана	14,8	12,3	12,0	9,5	7,0	4,9	3,0	3,1	3,7	7,1	11,1	15,4	103,9

Табела 1.1.1.4

Ветрови

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

Ветрови	N	NE	NE	ENE	E	ESE	SE	SSE	S	SSW	SW	WSW	W	WNW	NW	NNW	С
Честине	6	4	10	39	118	89	117	18	6	3	8	27	68	122	107	23	136
Брзине	2,3	2,1	2,5	2,8	2,8	3,4	3,1	3,2	2,7	1,9	2,2	2,4	2,6	3,6	3,9	3,3	

Табела 1.1.1.5

Падавине (мм)

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

Месеци	Јан	Феб	Мар	Апр	Мај	Јун	Јул	Авг	Сеп	Окт	Нов	Дец	ГОД
Средња месечна сума	42,2	40,5	46,5	51,1	74,9	87,1	60,7	44,1	38,9	39,1	61,4	49,0	635,5
Максимална дневна сума	40,8	47,9	40,8	46,4	41,5	44,8	91,8	39,3	36,8	49,1	33,9	38,4	91,8
Ср. бр. дана $\geq 0,1$ мм	13,6	12,5	12,6	13,1	13,7	14,1	9,7	8,2	7,5	8,0	11,0	13,8	137,8
Ср. бр. дана $\geq 10,0$ мм	0,9	0,8	1,3	1,2	2,5	2,9	1,8	1,4	1,4	1,2	2,1	1,2	18,7

Табела 1.1.1.6

Појаве (број дана са ...)

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

Месеци	Јан	Феб	Мар	Апр	Мај	Јун	Јул	Авг	Сеп	Окт	Нов	Дец	ГОД
Снегом	10,9	9,3	7,1	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	3,5	8,8	40,9
Снежним покривачем	18,2	12,6	6,3	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	4,9	12,9	55,4
Маглом	1,1	0,5	0,3	0,3	1,0	0,8	0,9	0,7	1,1	1,4	1,2	1,5	10,8
Градом	0,0	0,0	0,0	0,3	0,7	0,6	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	2,1

Анекс 2 – „Хидропотенцијал“

Табела 1.2.1.1

Река Нишава

Извор: Мерна станица Димитровград

	Средњи месечни водостај (cm)			Средњи месечни проток (m ³ /s)			Средња месечна температура (°C)		
	мин.	сред.	макс.	мин.	сред.	макс.	мин.	сред.	макс.
2004	54	73	182	0.14	1.4	29	0.4	10	19.2
2005	54	93	270	0.20	4.0	98	0.4	9.5	20.1
2006	54	75	166	0.33	2.3	23	0	9.4	18
2007	43	65	270	0.24	1.3	98	1.2	9.7	18.5
2008	54	75	185	0.47	1.5	31	1.7	9.9	18

Табела 1.2.1.2

Габерска (Лукавачка) река

Извор: Мерна станица Мртвина

	Средњи месечни водостај (cm)			Средњи месечни проток (m ³ /s)			Средња месечна температура (°C)		
	мин.	сред.	макс.	мин.	сред.	макс.	мин.	сред.	макс.
2004	22	49	98	0.05	0.7	6			
2005	30	57	198	0.05	1.5	38			
2006	27	46	117	0.04	0.8	11			
2007	22	39	241	0.15	0.7	56			
2008	17	31	111						

Табела 1.2.1.3

Река Јерма

Извор: Мерна станица Трнски Одоровци

	Средњи месечни водостај (cm)			Средњи месечни проток (m ³ /s)			Средња месечна температура (°C)		
	мин.	сред.	макс.	мин.	сред.	макс.	мин.	сред.	макс.
2004	44	60	131	0.70	3.2	42	0	9	17.5
2005	46	76	178	1.23	7.6	65	0.8	7.6	17
2006	53	74	137	1.05	6.8	38	0	8.3	16.5
2007	45	67	205	0.58	3.7	68	1	8.7	16.5
2008	45	65	128	0.48	2.7	22	0	7.4	16.5

Табела 1.2.1.4
 Река Височица / Комшtica река
 Извор: Мерна станица Браћевци

	Средњи месечни водостај (cm)			Средњи месечни проток (m ³ /s)			Средња месечна температура (°C)		
	мин.	сред.	макс.	мин.	сред.	макс.	мин.	сред.	макс.
2004	9	28	170	0.03	1.7	63	0	7.4	17
2005	20	48	185	0.48	4.7	72	0	6.7	18
2006	26	44	131	0.06	2.0	33	0	7	18.3
2007	21	44	221	0.03	1.3	94	0	7.7	18.5
2008	10	33	148	0.03	1.0	43	0	7.8	18

Анекс 3 – „Пољопривредно земљиште“

Табела 1.2.2.1

Површине пољопривредног земљишта по класама - општина Димитровград (ха)

Извор: Служба за катастар непокретности Димитровград

култура	класа								укупно
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
њива (11)	116.55	161.76	387.00	617.67	1361.60	2145.72	2249.81	991.92	8032.03
врт(12)	10.39	7.17	16.60	29.43	0.00	0.00	0.00	0.00	63.58
воћњаци(13)	44.32	53.45	152.23	267.09	215.63	0.00	0.00	0.00	732.71
виногради(14)	9.36	23.63	17.64	1.49	0.00	0.00	0.00	0.00	52.11
ливаде(15)	18.16	46.04	130.60	452.40	1075.04	1779.45	2707.12	1073.96	7282.76
пашњаци(16)	17.04	36.40	580.56	1380.27	2650.51	3306.28	3031.08	1616.67	12618.82
трстици – мочваре	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
укупно	215.82	328.44	1284.63	2748.35	5302.79	7231.45	7988.01	3682.55	28782.02

Табела 1.2.2.2

Површине пољопривредног земљишта по класама – катастарске општине

Извор: Служба за катастар непокретности Димитровград

Р . б р .	катастарска општина	пољопривредно земљиште у ха									
		обрадиво пољопривредно земљиште у ха					пашњаци (16)	рибњаци , трстици и мочваре	остао земљиште	укупно (6+7+8+9)	
		њи ве (11)	в р т о в и (12)	воћњаци (13)	виногради (14)	ливаде (15)					укупно (1+2+3+4+5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1	Бански дол	125.8	1.4	30.2	0.3	113.1	270.7	74.6	0.0	0.0	345.3
2	Барје	337.6	0.6	21.4	0.0	342.9	702.5	312.5	0.0	0.0	1015.0
3	Бачево	182.4	0.8	15.5	1.5	54.4	254.5	390.3	0.0	0.0	644.8

4	Било	133.3	1.1	13.8	0.0	175.0	323.1	130.6	0.0	0.0	453.7
5	Бољев дол	177.0	0.5	7.7	0.0	101.3	286.5	406.6	0.0	0.0	693.0
6	Браћевци	68.6	0.5	4.6	0.0	131.5	205.2	188.3	0.0	0.0	393.5
7	Бребевница	231.3	1.1	5.7	0.0	156.0	394.1	450.1	0.0	0.0	844.2
8	Димитровград	324.3	3.0	31.0	29.6	122.0	509.9	370.8	0.0	0.0	880.8
9	Доња Невља	111.9	4.6	29.3	0.0	133.9	279.8	101.4	0.0	0.0	381.1
10	Доњи Криводол	126.7	0.7	8.8	0.0	58.4	194.6	120.7	0.0	0.0	315.3
11	Драговита	311.5	0.0	12.2	0.0	389.4	713.2	157.5	0.0	0.0	870.7
12	Гојин Дол	157.2	1.5	26.2	9.8	60.6	255.2	87.2	0.0	0.0	342.4
13	Горња Невља	133.9	1.0	18.2	0.0	128.1	281.3	58.2	0.0	0.0	339.5
14	Гор. Планиница	102.1	0.5	11.7	0.0	35.3	149.7	27.3	0.0	0.0	176.9
15	Гор. Криводол	211.1	0.7	7.7	0.0	555.8	775.4	892.1	0.0	0.0	1667.5
16	Градиње	316.2	3.5	41.5	2.3	98.8	462.3	129.5	0.0	0.0	591.8
17	Грапа	57.6	0.8	25.7	0.3	103.3	187.7	52.7	0.0	0.0	240.4
18	Гуленовци	230.2	0.9	6.4	0.0	226.1	463.6	931.3	0.0	0.0	1394.9
19	Искровци	153.6	0.6	8.0	0.0	109.2	271.4	112.6	0.0	0.0	384.0
20	Изатовци	157.3	0.8	10.8	0.0	237.1	406.0	259.8	0.0	0.0	665.8
21	Каменица	184.0	1.1	13.2	0.0	170.3	368.7	363.1	0.0	0.0	731.7
22	Куса Врана	266.3	2.8	29.8	0.0	220.7	519.6	241.1	0.0	0.0	760.7
23	Мазгош	162.5	2.5	11.5	0.0	101.3	277.8	275.6	0.0	0.0	553.4
24	Мојинци	115.0	0.8	5.1	0.0	82.0	202.8	297.2	0.0	0.0	500.0
25	Паскашија	80.0	0.2	6.9	0.4	48.4	136.0	111.0	0.0	0.0	246.9
26	Петанчици	37.7	0.4	6.2	0.0	155.9	200.2	84.4	0.0	0.0	284.6
27	Петрлаш	253.8	0.7	12.0	0.0	327.4	593.8	535.3	0.0	0.0	1129.1
28	Поганово	320.4	8.9	63.8	0.0	278.6	671.7	100.5	0.0	0.0	772.2
29	Прача	35.0	1.5	8.0	0.0	104.0	148.5	66.2	0.0	0.0	214.7
30	Пртопопинци	253.2	1.9	16.9	0.0	195.6	467.6	236.5	0.0	0.0	704.1
31	Радејна	273.1	0.9	16.4	0.0	110.7	401.2	378.4	0.0	0.0	779.6
32	Сенокос	160.7	0.8	5.1	0.0	551.7	718.3	1933.6	0.0	0.0	2651.9
33	Скрвеница	197.3	0.4	10.0	0.0	114.0	321.7	148.3	0.0	0.0	470.0
34	Сливница	27.7	0.6	11.9	0.5	43.7	84.4	69.4	0.0	0.0	153.8
35	Смиловци	639.3	2.0	21.4	0.0	327.4	990.0	465.3	0.0	0.0	1455.3
36	Трн. Одоровци	233.0	2.2	42.8	0.0	125.7	403.9	188.6	0.0	0.0	592.5
37	Верзар	110.2	1.7	17.2	0.3	33.5	162.9	89.3	0.0	0.0	252.2
38	Вис. Одоровци	367.6	1.5	6.3	0.0	559.6	935.0	913.3	0.0	0.0	1848.4
39	Влковија	215.8	0.5	14.4	0.0	110.9	341.6	165.9	0.0	0.0	507.5
40	Врапча	87.4	0.4	5.9	0.0	101.9	195.7	347.6	0.0	0.0	543.2
41	Жељуша	174.5	3.5	39.1	5.8	54.9	277.9	101.6	0.0	0.0	379.4
42	Лукавица	188.0	3.2	32.3	1.4	132.5	357.4	252.9	0.0	0.0	610.3
	Ук. за општину Димитровград	8032.0	63.6	732.7	52.1	7282.8	16163.2	12618.8	0.0	0.0	28782.0

Табела 1.2.2.3

Преглед површина пољопривредног земљишта по облицима својине (ха)

Извор: Служба за катастар непокретности Димитровград

Општина Димитровград		Преглед површина пољопривредног земљишта по облицима својине (ха)									
		обрадиво пољопривредно земљиште у ха						пашњаци	рибњаци, трстици и мочваре	остао земљиште	укупно
		њиве	вртови	воћњаци	виногради	ливаци	укупно				
		1	2	3	4	5	6 (1+2+3+4+5)	7	8	9	10 (6+7+8+9)
приватна својина	6752.8	59.0	692.2	49.3	5388.2	12941.5	3264.5	0.0	0.0	16206.1	
државна својина РС	1088.4	4.4	34.7	2.4	1680.3	2810.3	9206.5	0.0	0.0	12016.8	
државна својина СРЈ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.5	0.5	0.0	0.0	0.0	0.5	
друштвена својина	184.0	0.1	4.3	0.4	204.6	393.3	130.3	0.0	0.0	523.6	
задружна својина	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
мешовита својина	0.3	0.0	0.3	0.0	1.1	1.7	4.6	0.0	0.0	6.2	
други облици својине	6.5	0.0	1.3	0.0	8.1	15.9	12.8	0.0	0.0	28.8	
укупно	8032.0	63.6	732.7	52.1	7282.8	16163.2	12618.8	0.0	0.0	28782.0	

Анекс 4 – „Грађевинско земљиште и грађевински објекти“

Табела 1.3.1.1

Грађевинско земљиште по катастерским општинама и парцеле према својини

Извор: Катастар непокретности Димитровград

К:О:	Грађевинско земљиште у м ²				број парцела према својини				
	Градско	у гр. подручју	ван гр под	Укупно гр	Приватна	РС	Друшт.	Остало	Укупно
Жељуша		1.019.198	3.299	1.022.497	4.690	385	5	3	5.083
Бански Дол		48.994	13.251	62.245	3.460	514	61		4.035
Барје		74.408	214.980	289.388	6.472	1.096	2	1	7.571
Бачево		843	120.201	121.044	2.283	523	30		2.836
Било		79.593	115.284	194.877	3.710	845			4.555
Бољев Дол		122.810	4.069	126.879	1.186	632	133		1.951
Браћевци		301.788		301.788	1.370	191	24		1.585
Бребевница			62.186	62.186	3.061	489	69	8	3.627
Димитровград	226.177		40.500	266.677	2.814	3.299	369	16	6.498
Доња Невља		108.135	104.217	212.352	3.009	262	1	1	3.273
Д. Кривидол		201.356	12.110	213.466	1.298	265	46		1.609
Драговита		158.857	9.530	168.387	7.050	1.264	4		8.318
Гојин Дол		441.226		441.226	4.130	244	1		4.375
Г. Невља		117.340	70.883	188.223	2.976	308		2	3.286
Г. Планиница		60.665	399	61.064	1.419	122			1.541
Г. Криводол		1.981.138		1.981.138	1.865	977	24		2.866
Градиње	41.491	352.631	72.007	424.638	3.378	574	7		3.959
Грапа		97.185	18.129	115.314	2.180	132	252		2.564
Гуленовци		213.491	16.131	229.622	2.992	443	107	5	3.547
Искровци		120.636	46.611	167.247	2.830	508	1		3.339
Изатовци		1.480.992		1.480.992	1.733	393	137		2.263
Каменица		249.923	5.856	255.779	1.734	290	88	2	2.114
Куса Врана		296.463	78.595	375.058	5.791	446	1	1	6.239
Лукавица		780.912	39.986	820.898	5.154	660	12	4	5.830
Мазгош		148.951	23.769	172.720	2.590	318	1		2.909
Мојинци		92.523	175.371	267.894	1.536	233			1.769
Паскашија		100.050	1.099	101.149	2.470	264	4		2.738
Петачинци		77.710	570	78.280	1.756	688	2		2.446
Петрлаш		210.880	2.523	213.403	6.026	1.149	158	10	7.343
Поганово		233.413	17.349	250.762	9.649	1.327	7	15	10.998
Прача		46.290	34.144	80.434	1.683	283	17		1.983
Пртопопинци		496.997	24.735	521.732	3.314	316	46	1	3.677
Радејна		397.604	12.329	409.933	4.517	210	11	13	4.751
Сенокос		148.215	106.652	254.867	3.127	826	39	2	3.994
Скрвеница		206.098	157.785	363.883	3.755	712	2		4.469
Сливница			21.223	21.223	1.902	282		27	2.211
Смиловци		628.652	28.540	657.192	6.605	979	410	13	8.007
Т. Одоровци		101.120	150.071	251.191	8.584	594	1	3	9.182
Верзар		105.621	3.497	109.118	2.363	465			2.828
В. Одоровци		337.090	26.035	363.125	6.481	768	139	3	7.391
Влковија		298.769		298.769	2.056	334	24		2.414
Врапча		94.750	60.067	154.817	2.287	494	11		2.792
Укупно	267.668	12.033.317	1.893.983	13.927.300	147.286	25.104	2.246	130	174.766

Табела.1.3.1.2.

Број грађевинских објеката према намени

Извор: Катастар непокретности Димитровград

К:О:	Стамбени	Помоћни	Остали	Укупно	Станови	Пословни простори	Гараже	Укупно пос. делови
Жељуша	511	384	120	1.015		2		2
Бански Дол	62	153	70	285				
Барје	123	199	97	419				
Бачево	48	150	93	291				
Било	72	105	76	253				
Бољев Дол	42	162	28	232				
Браћевци	37	149	18	204				
Бребевница	75	247	53	375				
Димитровград	1.633	210	295	2.138	427	80	4	511
Доња Невља	87	111	45	243				
Доњи Кривидол	45	115	22	182				
Драговита	167	315	84	566				
Гојин Дол	146	212	57	415				
Горња Невља	75	122	47	244				
Горња Планиница	27	73	25	125				
Горњи Криводол	81	255	46	382				
Градиње	120	252	89	461		20		20
Грапа	25	60	61	146				
Гуленовци	89	218	67	374	1			1
Искровци	112	185	30	327				
Изатовци	73	212	40	325				
Каменица	78	214	35	327				
Куса Врана	171	341	88	600				
Лукавица	462	362	145	969	8	2		10
Мазгош	82	202	48	332				
Мојинци	47	87	28	162				
Паскашија	40	52	29	121				
Петачинци	61	106	29	196				
Петрлаш	112	279	111	502				
Поганово	201	555	151	907				
Прача	28	42	26	96				
Пртопопинци	94	329	68	491				
Радејна	92	334	55	481				
Сенокос	84	321	64	469				
Скрвеница	63	146	89	298				
Сливница	44	58	42	144	2			2
Смиловци	202	554	146	902				
Трнски Одоровци	274	436	145	855				
Верзар	65	75	47	187				
Височки Одоровци	167	480	97	744				
Влковија	63	206	35	304				
Врапча	50	113	50	213				
Укупно	6.130	9.181	2.991	18.302	438	104	4	546

Анекс 5 – „Становништво“

Табела 2.1.1.1

Природни прираштај на територији општине Димитровград

Извор: Републички завод за статистику

Година	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Природни прираштај	-118	-135	-113	-130	-116	-118	-156	-147	-157
Природни прираштај на 1000 ст	-9.50	-11	-9.20	-11	-10	-10.40	-14	-13.40	-14.6
Природни прираштај Р Србија на 1000 ст	-3.8	-3.9	-2.6	-3	-3.3	-3.5	-4.6	-4.3	-4.7

Табела 2.2.1.1

Старосна структура становништва у округу

Извор: Републички завод за статистику

	укупно становништво		Основни контингенти становништва 2007										очекивано трајање живота живорођене деце 2005-2007	
	прос. стар.	инд. стар.	Радни (15-64)		Пунолетни (18 и више)		Предшколски (0-6)		Школо-обавезни (7-14)		Фертилни (15-49)			
Р Србија	40.89	103.17	4.967.517	67.30	5.978.684	80.99	522.386	7.08	620.372	8.40	1.718.428	23.28	70.42	75.82
Цен. Србија	41.08	105.59	3.606.213	66.90	4.369.247	81.06	383.635	7.12	449.508	8.34	1.248.754	23.17	71.01	76.08
Војводина	40.39	96.77	1.361.304	68.36	1.609.437	80.82	138.751	6.97	170.864	8.58	469.674	23.58	68.85	75.12
Пиротски округ	44.41	152.44	63.076	63.92	82.613	83.72	5.461	5.53	7.470	7.57	20.194	20.46	71.92	75.74
Бабушница	48.58	233.21	7.876	56.87	11.941	86.22	635	4.59	911	6.58	2.343	16.92	72.20	76.70
Бела паланка	45.79	171.26	7.966	60.80	11.005	84.00	703	5.37	958	7.31	2.503	19.11	72.55	77.49
Димитровград	45.06	166.29	6.886	63.97	9.080	84.35	558	5.18	797	7.40	2.096	19.47	72.22	75.32
Пирот	43.05	131.38	40.348	66.18	50.587	82.98	3.565	5.85	4.804	7.88	13.252	21.74	72.14	75.81

Табела 2.2.1.2

Млади у општини Димитровград

Извор: Републички завод за статистику

Број/година	2002	Структура у укупном становни- штву	Структура у активном становни- штву	2007	Структура у укупном становни- штву	Структура у активном становни- штву
Укупан број становника	11,748	100	/	10,765	100	/
Укупан број активног становништва	7,153	60.89	100	6,533	60.69	100
Укупно женско становништво (број)	5,844	49.74	/	5,331	49.52	/
Активно женско становништво(број)	3,165	26.94	44.25	2,893	26.87	44.28
Омладина од 15-30 година	2,085	17.74	29.15	1,745	16.21	26.71
Број жена на 100 мушкараца	98.98	/	/	98.10	/	/

Табела 2.3.1.1

Структура становништва општине Димитровград према полу

Извор: Републички завод за статистику

Становништво % / година	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Жене %	49.75	49.79	49.81	49.82	49.66	49.53
Мушкарци %	50.25	50.21	50.19	50.18	50.34	50.47

Табела 2.3.1.2

Структура становништва општине Димитровград према полу и старости
Извор: Републички завод за статистику

Број становника према полу и старости																		
	2002. год.			2003. год.			2004. год.			2005. год.			2006. год.			2007. год.		
	ук	м	ж	ук	м	ж	ук	м	ж	ук	м	ж	ук	м	ж	ук	м	ж
УК	11.697	5878	5819	11.515	5782	5733	11.355	5700	5655	11.167	5604	5563	10.964	5520	5444	10.765	5434	5331
0 год	97	49	48	92	43	49	85	35	50	75	31	44	64	32	32	62	30	32
1-4	382	189	193	380	191	189	380	192	188	370	179	191	346	155	191	308	137	171
5-9	518	255	263	508	246	262	490	230	260	478	227	251	471	233	238	468	233	235
10-14	579	290	289	560	283	277	543	275	268	525	262	263	516	255	261	517	255	262
15 - 19	646	325	321	631	323	308	626	319	307	616	311	305	601	302	299	582	294	288
20 - 24	667	343	324	649	328	321	628	319	309	615	312	303	606	310	296	584	307	277
25 - 29	758	400	358	735	374	361	705	360	345	661	346	315	613	327	286	579	305	274
30 - 34	668	373	295	662	383	279	689	387	302	706	385	321	703	378	325	701	366	335
35 - 39	741	402	339	728	393	335	689	378	311	665	367	298	660	359	301	643	356	287
40 - 44	714	396	318	715	388	327	721	389	332	721	394	327	719	395	324	723	395	328
45 - 49	853	446	407	798	424	374	761	410	351	731	392	339	707	388	319	695	388	307
50 - 54	892	476	416	902	485	417	902	484	418	893	480	413	864	459	405	821	426	395
55 - 59	740	374	366	751	380	371	779	398	381	811	414	397	846	439	407	861	459	402
60 - 64	835	432	403	791	407	384	747	384	363	715	364	351	700	349	351	697	344	353
65 - 69	854	417	437	842	413	429	820	406	414	805	406	399	786	398	388	758	382	376
70 - 74	738	288	450	761	306	455	765	316	449	745	321	424	722	332	390	714	340	374
75 - 79	573	241	332	576	231	345	577	225	352	569	215	354	561	210	351	562	218	344
80 - 84	301	126	175	306	136	170	320	141	179	327	146	181	333	147	186	344	135	209
85+	141	56	85	128	48	80	128	52	76	139	52	87	146	52	94	146	64	82

Табела 2.4.1.1

Густина насељености на територији општине Димитровград
Извор: Републички завод за статистику

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Број становника	12,400	12,300	12,200	11,748	11,515	11,355	11,167	10,964	10,765
Површина општине (км²)	483	483	483	483	483	483	483	483	483
Густина насељености	25.67	25.46	25.26	24.32	23.84	23.51	23.12	22.70	22.29

Табела 2.4.1.2

Насељеност територије општине Димитровград

Извор: Стратешки план социјалне заштите општине Димитровград 2006-2011

Година	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2012	2022
Општина	23.063	22.082	18.418	16.365	15.123	13.334	11.748	9.273	6.543
Град	2.944	2.891	3.665	5.488	7.044	7.163	6.965	6.342	4.436
Село	20.119	19.191	14.759	10.977	8.079	6.171	4.783	3.235	1.201

Табела 2.4.1.3

Становништво општине Димитровград према националности

Извор: Стратешки план социјалне заштите општине Димитровград 2006-2011

Укупно 2002	Срби	Бугари	Неизјашњени	Непознато	Југословени	Македонци	Роми	Црногорци	Остали
11.748	3.005	5.836	1.478	703	472	41	68	15	130
%	25,6	49,7	12,6	6	4	0	1	0	1,1

Табела 2.5.1.1

Незапосленост на територији општине Димитровград

Извор: Републички завод за статистику

Број/година	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Незапослена лица која траже посао (број)	1,238	1,365	1,328	1,463	1,555	2,029	1,949	1,843	1,910	1,843
Укупан број становника (број)	12,400	12,300	12,200	11,748	11,515	11,355	11,167	10,964	10,765	10,566
Процент становништва која тражи посао %	10.00	11.09	10.90	12.45	13.50	17.87	17.45	16.81	17.74	17,44

Табела 2.6.1.1
Угрожене групе на територији општине Димитровград
Извор: У табели

Угрожене групе	Број	Извор података
Деца без родитељског старања	8	Центар за социјални рад
Деца са посебним потребама	5	Центар за социјални рад
Деца на хранитељству	4	Центар за социјални рад
Деца у Домовима (деликвенција)	2	Центар за социјални рад
Породине корисници МОП-а	62	Центар за социјални рад
Деца која користе дечији додаток	950	Служба дечије раштите
корисници туђе неге и помоћи	37	Центар за социјални рад
Стара лица на смештају у домовима	29	Центар за социјални рад
Особе са урођеним инвалидитетом	35	Удружење инвалидних лица
Ромске популације	141	Друштво "РОМ"
Избеглице и расељена лица	14+36	Центар за социјални рад
Незапослени старости преко 50 година	316	Завод за запошљавања
Материјално необезбеђене породице - радно-способне без прихода	Око 700	Центар за социјални рад

Анекс 6 – „Привреда“

Табела 3.1.1.1.
ДП на територији општине Димитровград
Извор: Републички завод за статистику

ДП, становн. / година	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ДП (у хиљадама динара)	155,798	263,489	449,524	517,305	557,476	790,205	702,794
Становништво општине (у хиљадама)	12,4	12,3	12,2	11,74	11,515	11,355	11,167
ДП по глави (у хиљадама) Димитровград	12,56	21,89	36,85	44,06	48,41	69,59	62,93
ДП по глави (у хиљадама) Р Србија просек	19,35	40,71	71,61	93,48	107,27	137,93	144,11

Табела 3.1.1.2.

НД на територији општине Димитровград

Извор: Републички завод за статистику

НД,становн./година	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
НД (у хиљадама динара)	127,472	233,331	358,558	420,292	478,333	692,769	607,373
Становништво општине (у хиљадама)	12,4	12,3	12,2	11,74	11,515	11,355	11,167
НД по глави(у хиљадама) Димитровград	10,28	18,97	29,39	35,80	41,54	61,01	54,39
НД по глави(у хиљадама) Р Србија просек	16,21	35,49	57,63	76,35	88,28	118,95	123,47

Табела 3.1.2.1.

Запосленост по секторима на територији општине Димитровград

Извор: Републички завод за статистику

Запосленост по секторима/година	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Индустрија и рудар.	1.872	1.877	1.616	1.841	1.804	1.814	1.307	227	224	163	148
Пољопр. Рибар, Шум,Водоприв.	77	80	155	119	106	102	102	62	62	14	55
Грађевинарство	99	85	73	64	64	63	63	64	30	7	112
Трговина и оправка	...	170	171	173	154	212	209	207	188	195	199
Угоститељство и туризам	199	214	210	196	197	197	197	181	188	111	104
Саобраћај и везе	78	67	69	178	167	173	164	156	161	177	199
Послови с некретнинама				0	0	6	6	2	1	2	7
Финансијске услуге				23	12	8	7	7	5	6	6
Државна управа и соц. осигурање				262	250	236	236	238	246	250	257
Образовање и култура				150	155	153	183	177	180	173	157
Здравство и социјална рад.				208	203	204	212	199	207	210	214
Друге комуналне и друш. установе				132	142	154	117	121	123	119	120

предузетници и запослени код предузетника				213	288	313	327	327	348	406	352
УКУПНО				3.559	3.542	3.635	3.130	1.968	1.963	1.833	1.930

Табела 3.1.2.2.

Запосленост и удео жена у броју запослених у Србији и Димитровграду

Извор: Републички завод за статистику

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Д и м и т р о в г р а д	Укупан број запослених	4003	3863	3713	3559	3542	3635	3130	1968	1963	1833
	Удео жена у ук. бр. зап (%)	43	35	37,70	46	45,50	52,30	47,30	38,40	41,8	42,49
	Бр. зап. на 1000 ст.	323	314	304	304	306	319,90	280,20	179,20	182	173
С р б и ја	Р Србија удео жена у ук. бр. зап (%)	42	42,8	43,2	43	43,9	43,4	43,5	43,1	43,7	43,4
	Р Србија бр. зап. на 1000 ст.	252	246	246	246	241	274,8	278,1	273,7	271	271

Табела 3.1.2.3.

Запосленост на територији општине Димитровград према структури

Извор: Републички завод за статистику

Година		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Д и м и т р о в г р а д	Бр. зап. на 1000 ст	323	314	304	304	306	319,9	280,2	179,2	182	173	
	Зап. у пред., уст. и др. орг (%)			94,20	94	91,90	91,40	89,50	83,40	82,3	77,86	81,76
	Лица која сам. об. дел (%)			5,80	6	8,10	8,60	10,50	16,60	17,7	22,14	18,24
	зараде/зап нето	377	637	1,885	2,378	2,950	3,543	6,708	14,769	19,355	28,583	23,747
С р б и ја	Бр. зап. на 1000 ст	252	246	246	246	241	274,8	278,1	273,7	271	271	
	Зап. у пред., уст. и др. орг (%)			81,7	78	76,3	77	74,75	72,7	71,6	71,52	73,94
	Лица која сам. об. дел (%)			18,3	21	23,7	23	25,25	27,3	28,4	28,48	26,06
	зараде/зап нето	1.261	2.389	5.840	9.208	11.500	14.108	17.443	21.707	27.759	32.746	31.291

